LATVIA
Latvian Newspaper
Nr. 36 (480), Mai 9, 1951
Publisher: Jānis Niedra, Augustdorf b. Detmold, Lager, Germany, Phone Augustdorf 02.
Editorial and Business Office: Grafenaschau, Obb., Regierungslager, Germany.
USA Office: 102-15, 85th Drive, Richmond Hill 18, N. Y., Phone VI 9-7778. Subscription rates USA: $ 2.— or 1.50 monthly.
Printer: Weilheimer Druckerei, G.m.b.H., Weilheim/Obb., Germany.
Publ. twice weekly. Circul. 11.000.
Sponsor — IRO.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 36 (480)
Trešdiem, 1951. g. 9. maijā
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: Maksis Culītis, galv. red. vietn. V. Lesiņš. Redaktori: G. Grīnbergs, P. Kliņģis, R. Miesnieks, L. Svarcs. Apgāda saimniecības vadītājs P. Balodis. Apgāda un redakcijas adrese: (13b) Grafenaschau, Obb., Lager. ASV redakc. vad.: A. Kļāvsons, 319 N, 22nd Ave W, Duluth, Minn., USA. Austrālijas redakc. vad.: A. Smits, 21, Linden Avenue, Wendouree, Ballarat, Vic., Australia.

Bonna gatava sastādīt vācu armiju — 250.000 vīru

ĢEN. EIZENHAUERA RĪCĪBĀ PAGAIDĀM TIKAI 13 DIVĪZIJAS

Bonna (le). — **Kopš vairākiem mēnešiem Vācijas problēmu dzegpunktā izvirzījās Šumana plāns, kas aizēnoja pat tik svarīgu jautājumu, kā Rietumvācijas apbruņošanu. Tagad kļuvis zināms, ka ilgu apspriežu rezultātā Bonnas valdība paziņojusi sabiedrotajiem, ka tā gatava sastādīt 250.000 vīru lielu armiju.**

Vācu un sabiedroto militāro sarunu pirmais posms beidzies, abām pusēm pilnībā vienojoties par to, ka Rietumvācijas piedalīšanās iespējama tikai ar līdzīgām tiesībām. Tāpat atzīts, ka vācu vienību sastādīšanai vienīgi tad ir nozīme, ja tās būs pietiekami stiprās un varēs jūtami atbalstīt sabiedroto aizsardzības spēkus. Tādēļ vācu karavīri jāapbruņo ar visiem iespējamiem ieročiem, kas ļautu tiem ietekmīgi atvairīt padomju invāziju.

No paredzētām 12 divīzijām vairāk nekā 50.000 vīru vāciešu varētu sastādīt 9 mēnešu laikā. Vācu vienības komandēs vācieši. Tāpat ģen. Eizenhauera štābam būs piekomandēts vācu ģenerālis. Neskaidrība pagaidām vēl par to, vai šīs vienības dēvēs par divīzijām, brigādēm vai kaujas grupām (combat teams). Lietpratēju vairākums gan nosvēries par to, ka vācu vienībām būtu jākomplektējas tanku divīzijās ar 8.000—10.000 vīru katrā. Galvenais ir un paliek apbruņojums. Vācu kājnieku rīcībā jābūt pietiekamā daudzumā tanku atvaires ieročiem, lai varētu atsist ienaidnieka motorizēto vienību uzbrukumus. Tāpat vāciešiem jāuztic arī smagie ieroči. Bez tam kājnieku atbalstam nepieciešama pašu vāciešu taktiskā aviācija ar dažiem tūkstošiem pilotu un apmēram 30.000 vīru lielu lidojošo, lidlauka un tehnisko personālu. Tiklab vācu kā sabiedroto lietpratēji ir vienis prātis par to, ka pēc otrā pasaules kara pieredzes, šāda taktiskā aviācija nepieciešama. Par lidmašīnu skaitu vēl trūkst skaidrības, bet domā, ka tas būšot visai liels. Par operātīviem gaisa spēkiem rūpētos stiprākā aviācijas zeme — Sav. valstis.

Vācu militārie lietpratēji apliecina, ka Rietumvācija ar saviem 48 milj. iedzīvotājiem bez grūtībām īsā laikā var mobilizēt 250.000 vīru. Viņi pārliecināti, ka gadījumā, ja neizdos īpašu mobilizācijas likumu, lielā skaitā brīvprātīgi pieteiksies ne vien bijušie Rietumvācijas karavīri un virsnieki, bet arī bēgļi un izraidītie no citiem Vācijas apgabaliem.

Londonas labi informētās aprindas ziņo, ka vācu aizsardzības programmas reālizēšanā iesaistīšot arī pašu vācu rūpniecību. Rietumvāciju uzaicināšot ražot vieglākus kara materiālus un ieročus. Tāpat no Londonas nāk ziņas, ka par Vācijas apbruņošanu rietumvalstis jau panākušas vienošanos, jo saprašanās ar Pad. savienību nav bijusi līdz šim iespējama. No tālākas plašāka apmēra Rietumvācijas apbruņošanas tomēr pagaidām nolemts atturēties, jo, pirmkārt, par to jāizšķiras pašai vācu tautai, otrkārt, patlaban, kamēr nebūs apbruņotas pārējās Atlantika pakta valstis, pastāv arī zināmas apgādes un apbruņojuma grūtības un, treškārt, — joprojām vēl pastāv, kaut arī nelielas, izredzes vienotles ar Maskavu.

Par pašreizējo Atlantika bruņoto spēku stiprumu Londonas informētās aprindas izsakās visai pesimistiski. Ģenerālis Eizenhauers ļūdzis angļu valdību palielināt savu vienību skaitu Atlantika bruņoto spēku sastāvā, bet Lielbritānija atteikusies dot vairāk par 5 divīzijām. Atlantika bruņoto spēku virspavēlnieka rīcībā patlaban esot tikai 13 divīzijas un tās pašas izkaisītas pa visu Eiropu.

Nepieredzēti tautas svētki ievadīja Lielbritānijas festivālu

Londona (ol). — Līdz agrai rīta stundai Anglijas galvaspilsētas iedzīvotāji pag. piektdien svinēja tautas svētkus, kas ievadīja angļu gadsimteņa svinības — Lielbritānijas festivālu.

Vairāk nekā 2000 dažādās vietās britu salās ceturtdien, 3. maija vakarā uzliesmoja prieka sārti. 5000 cilvēku masu koris ar speciālu signālu, ko pārraidīja visi Anglijas raidītāji, ievadīja svētku gadu.

Visa Londona bija kā gaismas jūra. Namus un parkus Temzas krastos žilbināja krāsaini starmeši un iluminācijas. Apgaismotā upe bija pārpildīta iluminētām laivām, un pa ielām plūda nepārredzamas ļaužu straumes. Londonieši svinēja visu nakti. Tā bija jautrākā svētku nakts pēc kara izbeigšanas.

Piektdien karaliskā ģimene ieradās gadsimteņa skates laukumā, un arī šeit atklāšanas svinības izvērtās par plašiem tautas svētkiem vislabākā nozīmē. Policijas ķēdes ap karaļnama gājienu vairs nespēja savaldīt milzīgo ļaužu drūzmu, un tas varēja tikai lēnām virzīties uz priekšu, tautas suminājumiem pavadīts. Ministru prezidentam Etlijam pēdējā brīdī izdevās paglābt Glosteras hercoga dēlus (9 un 4 g. v.), kurus ļaužu drūzmā aizrāva no ģimenes un kas draudēja pazust milzīgajā jūklī.

Laika apstākļi bija gan nelabvēlīgi, bet londonieši par to nesašuta, jo brīdi, kad laukumā ieradās karaliskā ģimene, debesis gan klāja mākoņi, bet lietus bija pārstājis.

(Mūsu Londonas līdzstrādnieka speciālrakstu par Lielbritānijas festivālu sniegsim nākamā numurā.)

Varenākā parāde Čechoslovakijas vēsturē

KOMINFORMA PROMINENCES GATAVO JAUNU OFENSĪVU

Prāga (le). — Sarkanarmijas iesološanas sesto gada dienu Prāgā sestdien atzīmēja ar lielāko un varenāko armijas parādi, kādu Čechoslovakija jebkad pieredzējusi. Stundām ilgi gar valdības un „augsto viesu" ložu soloja visu ieroču šķiru karavīri, policijas vienības, strādnieku gvarde uc. Tai pašā laikā pāri galvaspilsētai ar milzīgu troksni lidoja čechoslovaku aviācijas vienības, to vidū arī modernie turboiznīcinātāji.

Čechoslovakijas atbrīvošanas gada dienā Prāgā pulcējās austrumu bloka valstu prominence. Pad. savienību pārstāvēja maršals Koņevs un ārlietu viceministrs Zorins, kādēļ sagaida svarīgus kominforma lēmumus, sevišķi Vācijas politikā.

Vācijas austrumu joslas delegāciju vadīja ārlietu ministrs Dertingers un izglītības ministrs Vandels. Pankovas valdības aprindas runā, ka Prāgas kominforma vadošo politiķu sanāksmē pārrunu temats bijis Prāgas 1950. g. lēmumu reālizācija, kas vērsās pret Rietumvācijas apbruņošanu un prasīja Vācijas neitrālitāti. Pārrunāta arī situācija, kādu radījis komūnistiskās tautas aptaujas aizliegums Rietumvācijā. Tālāk pieņemts atzinums par visas Vācijas konstitūcionālas padomes dibināšanu bez Bonnas valdības līdzdalības. Tajā aicināšot vienīgi atsevišķus izmeklētus Rietumvācijas pilsoņus. Šī priekšlikuma ierosinātājs esot SED ģenerālsekretārs Ulbrichts, kas patlaban aizstāj arī valdības galvu Oto Grotevolu. Pēdējais, kā zināms, aizsaukts uz Pad. savienību.

Svarīgākais īsumā

★ **Lejassaksijas landtaga vēlēšanās pārliecinošu uzvaru guva sociāldemokrati ar 34 vietām, atstājot aiz sevis CDU un DP, kas bija apvienojušies Lejassaksijas ūnijā ar 24 vietām, bet trešā vietā ierindojās bēglu bloks. Komūnisti saņēma 1,8 proc. no nodoto balsu kopskaita.**

★ **Austrijas valsts prezidenta vēlēšanas svētdien pirmajā gājienā nedeva vajadzīgo balsu skaitu nevienam kandidātam. Austrijas tautas partijas kandidāts Heinrichs Gleisners un sociāldemokrats Teodors Koerners ieguva gandrīz vienādu balsu skaitu — pirmais 1.725.695, otrs — 1.682.768. Komūnistu kandidāts Gotlībs Fiala saņēma 220.012 balsis.**

★ **Norvēģu policija un kara ministrija atklājusi plašu padomju spiegu tīklu, kas bijis izplētīes pa visu Norvēģiju. Spiegu organizāciju atklāja pēc norvēģu jūras virsnieka Pera Danielsena apcietināšanas, kas bija nodevis krieviem kādas slepenas aktis.**

★ **Sešmotoru amerikāņu B-36 tipa bumbvedējam nogāžoties, svētdien galu dabūja 22 no 24 apkalpes locekļiem. Lidmašīnas katastrofa notika stiprajā vētrā, pie nolaišanās Kirtlandes lidlaukā.**

Balkāni — otra Koreja?

Militārie un politiskie lietpratēji atrod daudz līdzības abu pussalu starpā, tomēr notikumu atkārtošanās nav paredzama

Vīne (ip). — **1. maija demonstrāciju laikā notikušie jaunie robežincidenti Jugoslavijas robežās ar Rumāniju un Bulgāriju, kuriem pamatā Maskavas satelītvalstu robežsargu ielaušanās neitrālajā joslā un vairākkārtēja jugoslavu robežsargu apšaudīšana, no jauna pievērsuši uzmanību attīstībai Balkānu pussalā. Novērotāji Vīnē ar bažām vaicā, kādi būs tālākie notikumi. Pavasaris jau sen iestājies, un daudziem vēl atmiņā Hitlera sprīža karagājiens pret Jugoslaviju, lai nodrošinātu sev flangu tālākam uzbrukumam vasarā. Ja Kremlis būtu izšķīries negaidīt, kamēr rietumvalstis būs vēl vairāk apbruņojušās, un šovasar sākt izšķirēju kauju, tad šis flangs būtu steidzami jānodrošina.**

Taču arī pretējā gadījumā uzbrukuma draudi Jugoslavijai ir reāli. Militārie un politiskie lietpratēji saka, ka Jugoslavija viegli varētu kļūt par otro Koreju. Visai zīmīgi šai ziņā ir daži Austrijas komūnistu presē pēdējā laikā parādījušies raksti. Tajos apgalvots, ka Jugoslavijai neapšaubāmi Eiropā esot uzdota tā pati loma, kas Āzijā bijusi ierādīta Dienvidkorejai, proti izprovocēt savus komūnistiskos kaimiņus uz uzbrukumu un tad aicināt talkā ASV un citu UN valstu bruņotos spēkus.

Novērotāji Vīnē — tā ir palikusi viens no retajiem logiem, pa kuriem vēl brīvi var raudzīties kā uz rietumiem, tā austrumiem — apgalvo, ka pašreizējā situācija Balkānos uzrāda bezgala daudz līdzības ar Koreju. Abas ir pussalas, viena kominforma zemju bloka galējos austrumos, otra rietumos. Kā Korejā, tā Balkānos teritorija sadalās Pad. savienības kontrolētā un nekontrolētā daļā. Tādi paši ilgstoši strīdi, kā Korejā starp ziemeļu un dienvidu daļu, pastāv arī Balkānos starp Jugoslaviju un Grieķiju no vienas, bet Bulgāriju, Ungāriju un Albāniju no otras puses — kopš Tito pārtrauca sakarus ar kominformu.

Kā jau norādīts, attieksmes šo valstu starpā pēdējā laikā vēl ievērojami paasinājušās, un savstarpējiem protestiem par robežincidentiem pievienojas notas par šķietami sliktu apiešanos Jugoslavijā ar kominforma zemju diplomātiskajiem pārstāvjiem. Jugoslavija savukārt protestējusi pret faktu, ka Ungārija, Bulgārija un Rumānija rupji pārkāpusi mierīgumu un uztur daudz lielākus bruņotos spēkus, īpaši aviācijas vienības, nekā noteikts. Lai radītu šim bīstamajam draudam pretspēku, Jugoslavija nu jau kopš laba laika atklāti lūgusi rietumvalstīm militāru palīdzību, lai varētu pienācīgi aizstāt novecojušos ieročus

(Turpinājums 8. lpp.)

Uz sarkano Ķīnu joprojām ripo angļu mašīnas, kabeļi, ķīmijas ...

LIELĀKĀ SAV. VALSTU KĻŪDA PACIFIKĀ PĒDĒJOS SIMT GADOS — EIROPAS AIZSARDZĪBAS PIRMĀS LĪNIJAS ATRODAS KOREJĀ, SAKA MEKARTURS

Vašingtona (lo). — ASV Tālo austrumu politika joprojām ir ne vien Amerikas, bet visas pasaules interešu degpunktā. Par to spriež UN komisiju sēdēs, to visos sīkumos iztirzā amerikāņu kongresa komisijās, kur Mekartura uzbrukumi valdības nostājai bija asi no sākuma līdz beigām, bet jo sevišķi šis jautājums pilda pasaules preses slejas. — Amerikāņu Korejas politika spīlēs, Trumens starp dzirnakmeņiem — un tamlīdzīgi virsraksti raksturo žurnālistu nostāju.

Nobeigdams savus paskaidrojumus, ģen. Mekarturs sestdien aicināja brīvās tautas ar visiem iespējamiem līdzekļiem vērsties pret sarkano Ķīnu, lai Korejas konfliktu varētu nobeigt cik vien ātri un iekmīgi tas iespējams. Pārmetumus par to, it kā viņa stratēģija vājinot Eiropu, ģenerālis atspēkoja vārdiem: „Mums jādara viss iespējamais Rietumeiropas aizsardzības stiprināšanai... Bet no otras puses es esmu pilnīgi pārliecināts, ka Eiropas aizsardzības pirmās līnijas atrodas Korejā."

Pievērsdamies tuvāk ASV valdības Tālo austrumu politikai, ģenerālis Mekarturs deklarēja, ka lielākā Sav. valstu kļūda Pacifika telpā pēdējos simt gados bijusi tā, ka komūnistiem ļāva tikt pie varas Ķīnā. Ja savā laikā Ķīnas nacionālai valdībai būtu sniegta kaut visai niecīga palīdzība, būtu bijis iespējams atturēt komūnistu plūsmu. Nacionālās Ķīnas vienību iesaistīšana Korejā arī būtu palīdzējusi saglabāt tūkstošu cilvēku dzīvības. Kaŗu Korejā var sekmīgi pabeigt tikai tad, ja UN gaisa spēkiem dod iespēju sagraut ienaidnieka pievedceļus. Ja komūnistiem arī turpmāk atļaus netraucētu piegādi no līdz šim neaizkaramās Ķīnas territorijas, tad arī ar lielu armiju nevarēs Koreju iztīrīt no komūnistiem.

Sarkanajai Ķīnai trūkst rūpniecisku priekšnoteikumu modernā kara vajadzībām, — turpināja Mekarturs. Tiklīdz stratēģiski svarīgo izejvielu piegādi Ķīnai pārtrauks, tā vairs nebūs spējīga apgādāt savas armijas Korejā. Tikai no angļu ostas Hongkongas vien sarkanā Ķīna nesen tikai 3 nedēļu posmā saņēmusi stratēģiskas izejvielas 40 milj. dol. vērtībā.

(Turpinājums 8. lpp.)

Lords zīmogglabātājs — DP draugs un labvēlis

Londona (lg). — Nelaika Ernesta Bevina vietā par Lielbritānijas lordu zīmogglabātāju nesen iecelts strādnieku partijas deputāts Ričards Redžinalds Stouks (Stokes). Viņš vadīs arī jauno iestādi izejvielu sagādes pārzināšanai, kas pašlaik Lielbritānijai ir viena no akūtākajām problēmām. Stouks, kas studējis Kembridžā un pašlaik 54 gadus vecs, kļuva par britu kabineta locekli pēc 1950. gada vēlēšanām un līdz iecelšanai jaunajā postenī ieņēma sabiedrisko darbu ministra amatu.

Jaunajā, atbildīgajā amatā Stouku pavada arī latviešu labākie vēlējumi, jo viņš parādījis arī sevi kā lielu DP un īpaši latviešu labvēli. 1946. g. Stouks britu delegācijas sastāvā apciemoja Vāciju, lai iepazītos ar bēgļu problēmām un pēc vizītes IRO galvenajā mītnē Arolsenā bija arī LCK viesis. Kopš šī laika viņš daudzkārt aizstāvējis mūsu intereses gan apakšnamā, gan ar personīgām vizītēm pie noteicošām personām, gan arī rakstiem presē. Stouks nemitīgi cīnījies par DP labvēlīgu nokārtojumu Westward Ho akcijā, un britu-padomju sarunu laikā par tirdzniecības līgumu ar toreiz pārdrošu rakstu laikrakstā Times aicināja valdību un privātfirmas atteikties no personīga profita un neslēgt ar Pad. savienību nekādus darījumus, iekām nebūs atbrīvotas Baltijas valstis un miljoni padomju koncentrācijas nometņu iemītnieku.

Latviešu tauta nav kapitulējusi

Pēc tam, kad Zviedrijas latvieši nu jau kopš vairākiem gadiem ir atguvušies no šoka, ko sagādāja bij. karavīru iekraušana Beloostrova aresta telpās, un pēc tam, kad visa lielā mūsu bēgļu masa jau nokļuvusi aizjūras zemēs, Vācija arvien vēl ir tā zeme, kur „sarkanā spēle" atrod visauglīgāko vidi. Bet laika tecēšanai ir tā klasiskā priekšrocība „dziedēt visas brūces un aizputināt visas pēdas", un, kā esam pieraduši pie savām barakām, tā citkārt vajātais bēglis mierīgi spēj noklausīties sava slepkavīgā vajātāja krākšanā, kad viņš guļ, — nenākdams uz domām ar akmeni nosist mušu uz viņa pieres, — nenākdams uz domām satvert to pie apkakles, nemaz neruņājot par dusmām, kuŗās, kā zināms, dažreiz paslīd roka.

Varbūt tās ir tradicionālās bailes no Maskavas visvarenības, apnikums un vilšanās pēc sešu gadu sūdzēšanās, kam bijusi tik vāja atbalss? Svarīgais ir tas, ka esam kļuvuši remdeni.

Kādā kloākā, īstā cilvēces atkritumu bedrē, sabumbotā Vācijas stacijā, kur ik naktis, it kā vilcienu gaidīdami, sapulcējas kriminālisti, meintirgotāji un bezpajumtnieki, jauns pārnācējs no austrumu joslas smaidīdams stāstīja, „cik viņā pusē labi". Notika brīnums — kloāka pārvērtās par nacionālu citadeli, komūnistu pravieti piekāva un izvieda uz ielas. Mēs pasaules uzgaidāmajās telpās nikstam nu jau daudzus gadus, nebūdami ne kriminālisti, ne meintirgotāji, un laikam tādēļ esam vienīgi lūguši, sūdzējušies un apelējuši, un laikam tādēļ arī piekāvuši neesam nevienu. Kaut gan Kremļa spiegs ir ik brīdi mūsu vidū, — netraucēts viņš nāk un iet no austrumiem uz rietumiem pār visnenormālāko un visvājāk apsargāto robežu, kāda jelkad pastāvējusi; viņš iezogas kopā ar bēgļiem, kas arvien vēl plūst pār citām, daudz labāk nosargātām robežām; un viņš rodas uz vietas, kad viņu aizsniedz Maskavas naudas kārdinājums. Īpaši labi viņš iedzīvojies bēgļu vidū, un patiesi ir tā, ka naktīs jūs varat klausīties uzpirkta aģenta elpā aiz sienas, un jūs varat kārtot savas izcelošanas formalitātes iestādēs, kur jūsu dokumentus šķirsta kominforma skoloti pirksti. Un ir gan pasludināti visādi pret austrumiem vērsti oficiāli viedokļi un principi, un Korejā tos pastiprina ielgabali un lidmašīnas, — un tomēr dzīve rāda, ka tas karš, kas beidzās 1945. g. 8. maijā, tās ideoloģiskās cīņas, rašu un tautību naids, ko izraisīja Hitlers, vēl nepieder pagātnei, un latviešiem tā sekas jāizcieš vēl joprojām. Ir gan mainījušies zirgi un žokeji, bet skriešanās turpinās neoficiālās arēnās, kur atļauti visādi līdzekļi, arī visnelietīgākie. Šobrīd arvien vēl ir iespējams, ka sabiedrībā pazīstamam, par komūnismu apvainotam latvietim ir vajadzīgi 100 parakstu, lai atspēkotu vienu vienīgu denunciāciju, kas turklāt ir anonīma. Anonīma? Kremlis nav anonīms. Un šobrīd arvien vēl ir labāk, ja esi piederējis teritoriālam korpusam, nevis leģionam: tie vieni sen jau izkāpuši citos krastos, tos otrus arvien vēl drebina kāda atriebīga roka tepat Vācijā — gadiem ilgi. Bet, Dieva dēļ, tas nav oficiālais viedoklis, tā ir tikai neoficiāla dzīves pieredze. Uz ārieni viss kārtībā.

Tas nozīmē, ka kapitulācijas diena ir gan apklusinājusi ieročus frontē, toties jau sešus gadus laudama sprakšķēt pistolēm aiz dzelzs priekškara; un tas nozīmē arī, ka tas karš, ko lielās tautas dažreiz apzīmē par svētajām aizsardzības tiesībām, bet dažreiz par kollaborāciju — ka šis karš mūsu izpratnē arvien vēl turpinās. Tas nozīmē, ka neapdraudēts īstenībā nav neviens trimdinieks, lai cik mierīgs un „nevainīgs" tas būtu — ar savu eksistenci vien, ar savu bēgulības faktu vien viņš ir kā neuzmanīgi pār ierakumu malu pabāzta galva, kas pievelk ienaidnieka lodes. Un kur nu vēl, ja viņš atļaujas iebrēkties par postu dzimtenē, vai parādīt ar pirkstu — lūk, tas ir mūsu slepkava! Vienaldzīgi vai baiīgi pasaules uzgaidāmajā telpā bariņos saspiedušies, bēgļi jūt zemi svilstam zem kājām, ko tik grūti pacelt pār uzmiztošo slieksni, un nav neviena viņu vidū, kas iegāztu pa austi austrumu nelietim, vismaz tam, kas vistuvāk pie paša sāniem.

Tā ir tikai medaļas viena puse, tā otra ir aiz dzelzs priekškara, un kopš viņa 8. maija komūnisms apgulās Baltijas piekrastē uz nezināmiem gadiem. Daži dati noder atmiņu atsvaidzināšanai par šīs medaļas izskatu: 60.000

(Turpinājums 8. lpp.)

Pasliktinājies Anglijas latviešu veselības stāvoklis

LNPL PREZIDIJA MEMORANDS BIJ. LEĢIONĀRU LIETĀ

Latviešu nacionālā padome Lielbritānijā īpašā memorandā britu ārlietu ministrijai lūgusi valdības pārstāvju palīdzību novērst pārpratumus, kādi joprojām pastāv attieksmē pret bij. latviešu karavīriem — leģionāriem. Šie pārpratumi skar arī latviešus Lielbritānijā. Vairāki latvieši, kuru galvotāji lūguši tos pārcelt uz Lielbritāniju t. s. 2000 DP shēmas ietvaros, noraidīti, jo IRO viņiem atņēmusi DP tiesības tāpēc, ka viņi bijuši leģionāri pirms 1943. g. 17. aprīļa. Šis datums, kas fiksēts kā mobilizācijas sākums, ir neparelzs, jo mobilizācija Latvijā faktiski sākusies 1943. g. 20. februārī.

Memorandā tālāk minēti dokumenti, kas teikto pierāda. Citēta SS ģenerāļa Jekelna telegramma Himlera personīgajam štābam Berlīnē 1943. g. 19. februārī. Tajā starp citu teikts: „Visi kara dienestam derīgie vīri iet uz leģionu, tie, kas nav 100 proc. pieņēmuši, tiks nosūtīti bruņoto spēku komandierim par izpalīgiem ziemeļu armiju grupai. Tie, kas der tikai darbam, tiks nodoti gauleitera Saukela rīcībā." 1943. g. 17. aprīlī un 4. maijā SS ģenerālis Bergers ziņo par mobilizācijas progresu Himlera štābam sekojoši: „...iesaistīti līdz 1943. g. 15.4.: 15.025 latvieši un 6455 igauņi. Ieskaitīti armijas vienībās: 2478 latvieši un 2850 igauņu." Memorandā norādīts, ka šie dokumenti savā laikā darīti pieejami arī IRO iestādēm Vācijā. Britu ārlietu ministrija, saņemot memorandu, solījusies ievadīt attiecīgu rīcību.

LNPL prezidijs savā pēdējā sēdē izskatīja jautājumu, kā ciešāk iesaistīt latviešu medicīniskā aprūpē tos latviešu ārstus, kam tiesības šeit darboties. Nolēma ievadīt ciešāku kontaktu ar poļu ambulanci, kā arī ar atsevišķu slimnīcu darbiniekiem. Par lielu problēmu izvērtusies Lielbritānijas latviešu veselības stāvokļa pasliktināšanās un darba nespējīgo tautiešu aprūpe. Prezidijs noklausījās Dr. Mežciema ziņojumu šajos jautājumos. Sliktā veselība daudzos gadījumos izskaidrojama ar kara laika un gūsta apstākļiem. Tagad tiem pievienojas dažkārt ne sevišķi apskaužamie darba un dzīves apstākļi, kā arī neparelzs dzīves veids. Valodas grūtības un angļu ārstu īpatā pieeja bieži vien ir par iemeslu tam, ka ārstēšana nedod vēlamās sekmes.

Konstatēts, ka atsevišķos gadījumos pabalstus pieprasa tādi tautieši, kas paši nav pildījuši savus pienākumus pret tautas kopību. Nolēma turpmāk pabalstus piešķirt tikai tādiem, kas palīdzējuši attiecīgos aprūpes līdzekļus sagādāt. LNPL labdarīgiem mērķiem notiks īpaša mantu loterija latviešu sabiedrības ietvaros. Paredzēts izlozēt motociklu, pulksteņus un citas vērtīgas mantas.

Par konsultantiem darba un tiesību jautājumos LNPL prezidijs apstiprināja A. Plūmīti (Nuportā) un A. Rozentālu (Koventrijā). Konsultantus iecels vēl pāris citos novados. Tālāk prezidijs apsprieda iespējas, kā paplašināt korespondences skolas. LNPL nākamā sesija notiks 26. un 27. maijā.

—ns

Sociālā apdrošināšana ASV

Pieredze rāda, ka vairums iebraucēju ASV saslimšanas gadījumā nonākuši grūtībās, jo vietējo apstākļu un noteikumu nezināšanas dēļ nav sociāli apdrošināti. Ja ievēro, ka ārsts par slimnieka izmeklēšanu prasa apm. 2,5—5 dolarus, bet ārstēšanās trešās šķiras slimnīcā maksā 4—5 dolaru dienā, kam klāt vēl nāk izdevumi par medikamentiem, ārstu palīdzību, operācijām u. t. t., kas visi jāsamaksā pašam, ir ļoti svarīgi jau pirms izkāpšanas ASV krastā zināt galvenos turienes sociālās apdrošināšanas noteikumus.

Grūtības ASV sociālā apdrošināšanā rada tas, ka visi strādnieki nav automatiski apdrošināti. Sociāli apdrošināti ir tikai dzelzceļu, raktuvju, lielāku fabriku strādnieki un valsts iestāžu un lielāku uzņēmumu ierēdņi. Lauksstrādnieki, zvejnieki, mājkalpotāji, sezonas strādnieki un mazu uzņēmumu ierēdņi ne vienmēr ir apdrošināti. Tādēļ pēc ierašanās ASV jājautā savam galvotājam, vai un par kādu tarifu ir sociāli apdrošināts.

Parastākais apdrošināšanas veids ASV ir pret nelaimes gadījumiem, kad uzņēmums maksā par saviem strādniekiem apdrošināšanas sabiedrībai prēmijas, vai arī pats uzņēmums uzkrāj līdzekļus slimo pabalstiem. Ja strādnieks nelaimes gadījuma dēļ kļūst ilgstoši darba nespējīgs, viņš saņem izmaksu apm. 50—70 proc. apmērā no savas nedēļas algas. Apdrošina arī pret bezdarbu un vecumu. Šajos gadījumos prēmijas apdrošināšanas sabiedrībai maksā strādnieks un darba devējs kopīgi (strādniekam atvelk no algas apm. 3 proc.). Bezdarba gadījumā izmaksā apm. 20 dol. nedēļā, bet vecākiem par 65 gadiem vecuma pabalstu 40 proc. apmērā no agrākās izpeļņas. Vairumam strādnieku tomēr atliek apdrošināties privāti. Katrā lielākā ASV pilsētā ir Government Social Security Office, kur iegūstama tuvāka informācija par dažādiem apdrošināšanas veidiem un sabiedrībām. Ir svarīgi sevi apdrošināt tādā sabiedrībā, kurai ir laba slava. Viena no vecākajām un pazīstamākajām ir t. s. Blue Cross, kur var apdrošināt pret saslimšanu kā sevi, tā ģimenes locekļus. Vajadzības gadījumā sabiedrība maksā arī ārstēšanos slimnīcā. Apdrošināšana pret slimībām visai ģimenei izmaksā 30—40 dolaru gadā.

J. S.

Prof. Jāzepa Vītola piemiņas brīdis Lībekā

Prof. Jāzepa Vītola nāves dienu 24. aprīlī Lībekas latvieši atzīmēja ar piemiņas brīdi Forverkera kapsētā, kur ieradās un ziedus nolika LCK pārstāvis Šlēzvigā-Holšteinā Aug. Vanags un Artilerijas nometnes pārstāvis J. Markavs. Dievkalpojumu vadīja māc. J. Ramans. Piemiņas vārdus teica ev. lut. baznīcas pārvaldes pārstāvis māc. Lange un veco strēlnieku pārstāvis O. Neimanis. Dziedāja Artilerijas nometnes vīru kvartets Elviga vadībā. Vakarā Mēzenes nometnē notika piemiņas koncerts, kurā piedalījās nometnes koris R. Matisa vadībā, dziedātāja A. Rubene-Raita un pianiste I. Hesse. LCK pārstāvis A. Vanags nolasīja kritiķa J. Rudzīša no Zviedrijas piesūtīto vēstuli. Personīgas atmiņas par profesoru stāstīja pianiste I. Hesse. Neskatoties uz lielo izceļotāju skaitu, kam nākamās dienas agrā rīta stundā bija jāatstāj nometne, koncerts bija kupli apmeklēts. Ieradies bija arī LCK loceklis J. Niedra un angļu viesi.

Lūdz paaugstināt Latvijas kvoti iecelošanai ASV

Tā kā ASV kongresā jau ilgāku laiku debatē par jaunu imigrācijas likumu pēc kvošu sistēmas, Latvian Relief iesniegusi kongresam lūgumu paaugstināt Latvijas pavalstnieku iecelošanas kvo i uz pusi, jo pašreizējais skaits — 236 gadā ir par mazu. Iesniegumā senāta juridiskās komisijas priekšsēdim senātoram Mekkerenam Latvian Relief prezidents H. L. elnors izteica pateicību par darbu jauna imigrācijas likuma saga'avošanā, reizē lūdzot revidēt Latvijas kvoti, jo tā nav samērīga ar pārējām nacionālitātēm. Tāpat lūgts, lai uz DP likuma pamata iecelojošos latviešu bēgļus neieskaita Latvijas kvotē; pretējā gadījumā latviešu iecelošana ASV nākotnē praktiski tikpat kā neiespējama. H. Lielnors jau saņēmis atbildes no tautas vietnieku nama un senāta juridiskās komisijas priekšsēžiem Voltera un Mekkerena, kurās viņi sola atbalstīt iesniegumu. Tas nodots tālāk komisiju apspriešanai.

Jāizņem Latvijas ārzemju pases

LATVIJAS SŪTNIECĪBAS ASV AICINĀJUMS

Latvijas pilsoņi, kas ieradušies ASV un nav līdz šim izņēmuši ārzemju pases, var pieprasīt nepieciešamo informāciju sūtniecībai Vašingtonā (Latvian Legation, 1346, Connecticut Avenue, N. W., Washington 6, D. C.). Konsulārā nodeva ārzemju pases iegūšanai ar derīgumu vienam gadam ir 5,50 dolari, ieskaitot nodevu par pasu grāmatiņu. ASV dzīvojošie Latvijas pilsoņi var pagarināt savas ārzemju pases sūtniecībā Vašingtonā uz laiku no 1—3 gadiem, piesūtot tās līdz ar konsulāro nodevu — 5 dol. par gadu. Ja pases derīguma termiņš jau izbeidzies, papildus piesūtāma nokavējuma nauda — 0.50 dol. par katru pasi. Tas attiecas arī uz tiem ASV dzīvojošiem Latvijas pilsoņiem, kas savas pases izņēmuši citās Latvijas pārstāvībās. Tautiešiem, kas konsulāro nodevu nespēj samaksāt, jāiesniedz sūtniecībai motivēts lūgums viņus no nodevas atbrīvot vai to samazināt. Atlikt nodevas samaksu nav iespējams.

Sūtniecība Vašingtonā norāda, ka pēc mūsu likumiem Latvijas pilsoņi ārzemēs var uzturēties tikai ar Latvijas ārzemju pasēm. Pēdējās ir pierādījums, ka to īpašnieki ir Latvijas republikas pilsoņi, bet ne bezpavalstnieki. Pase dod tās īpašniekam tiesības uz Latvijas pārstāvību aizsardzību. Sūtniecība uzaicina tautiešus, kas līdz šim iesnieguši par sevi ziņas, izpildīt reģistrācijas anketas, kuras sūtniecība izsūta pēc pieprasījuma. Sakarā ar dažu pilsoņu izteiktām bažām par adrešu eventuālu nonākšanu nevēlamās rokās, sūtniecība norāda, ka tā adreses neizsniedz, bet adreses pieprasījumu nodod meklējamai personai, kuŗa tad pēc vēlēšanās pati var sazināties ar adreses pieprasītāju.

Dīvainā kārtā diezgan liels skaits mūsu pilsoņu, to vidū pat pazīstami sabiedriski darbinieki, nav ne reģistrējušies, ne paziņojuši savas adreses, nedz izņēmuši Latvijas ārzemju pases.

Sūtniecība lūdz tai pastmarkas un naudu atbildei nepiesūtīt. Turpretī vēlams, lai vēstules sūtītāja adrese būtu ne tikai uz aploksnes, ko neuzglabā, bet arī vēstulē.

IRO palīdzība bēgļiem, kas izceļo no Zviedrijas

Daudzi bēgļi, to vidū arī latvieši, gatavojas no Zviedrijas izceļot uz Kanadu un ASV. Šinī sakarībā arī IRO misija Dānijā saņem daudzu izceļotgribētāju vēstules ar lūgumu piešķirt naudu ceļa izdevumu segšanai. Tikai nedaudziem cerība palīdzību saņemt, jo viss lielais bēgļu vairums nav pie IRO reģistrēts, un viņiem nav arī tuvu ģimenes locekļu ar DP statusu. Lai tomēr palīdzētu arī pie IRO nereģistrētiem bēgļiem, IRO misijas vadība nesen vienojās ar Kanadas sūtniecību Stokholmā, ka IRO transportu braucienam uz Kanadu varēs izmantot arī nereģistrētie bēgļi, ja viņi paši maksā ceļa izdevumus, kas, salīdzinot ar parasto maksu, ir samērā mazi.

Ar 24. maiju izceļotāju kuģi atiet no Kopenhagenas, neskaroties Vācijā, tieši uz Halifaksu. Paredzēts, ka kuģi atiet rēgulāri ik pēc 3 nedēļām. Bēgļus uz Kanadu pārvedīs modernajā 12.000 t motorkuģī Anna Salen. Braucienā maksa noteikta: pieaugušiem (virs 12 g.) 740,74 Zviedrijas kr.; bērniem no 1—12 g. 370,37; bērniem no ½—1 g. 77,70. Brauciena kartes pasūtināmas IRO misijā Dānijā, IRO pārstāvībā Stokholmā un Kanadas sūtniecībā. Tiem, kas brauc ar IRO palīdzību, transporta lietas kārtojamas kā līdz šim — Kopenhagenā. Līdznemtās mantas nedrīkst pārsniegt 150 kg uz personu. Par tām atsevišķi nav jāmaksā.

Latviešu apvienība Dānijā saņēmusi no IRO sīkākus noteikumus par izceļotāju transportiem. Interesenti var informēties apvienības birojā, Prags Boulevard 71, vai rakstiski Postbox 212, Kobenhavn V.

Mag. oec. V. Briedis

Darba mīļotāji

SARUNAS AR UZŅĒMĪGIEM INVALIDIEM

„Darīt tādu darbu, kas nav piemērots kaulam, nav vieglī," saka „jaunštutgartietis" Vēlips. „Kopš 1947. g., kad amerikāņu joslā spēcīgi „dīdīja" bij. karavīrus, šķīros no DP nometnes. Sākums bija grūts. Ar toreiz maksāto invalida pabalstu — 40 markām mēnesī izdzīvot nevarēja. Citu ienākumu nebija. Neatlika nekas cits, kā ņemt dakšas rokās un staigāt pa vācu zemnieku tīrumiem. Biju vismaz paēdis, bija sava istabiņa, kur jutos netraucēts.

Dzīve nemīl tukšumu. Arī mana dzīve prasījās pēc piepildījuma. Ar pūlēm iekļuvu par mācekli kādā Štutgartes galdniecībā. Nu jau trīs gadi, kopš nepārtraukti strādāju vācu uzņēmumā. Atalgojums, salīdzinot ar pašreizējo dzīves dārdzību, nav liels, taču iztikt var. No 200 markām mēnesī pāri paliek tik daudz, lai apģērbtos un arī nedaudz ietaupītu nebaltām dienām."

*

Kad nejauši Vircburgas dzelzceļstacijā sastapu savu kādreizējo īstabas biedru vācu kara slimnīcā, to vairs nepazinu. Toreiz vēl bērns, tagad galanti tērpies kungs. Arī viņš savā laikā bijis tā paša skrīninga upuris, kas tik daudziem pretkomūnisma cīnītājiem slēdza DP nometņu vārtus. Vācu valodas labās prasmes dēļ viņš darbu dabūjis Rīgas vācieša P. pārtikas preču veikalā. „Mēs saprotamies teicami. Sen izkūpējis no darba devēja galvas uzskats par „kungu rasi". Esmu jau tik daudz iekrājis, ka drīzumā pirkšu mājiņu, lai nebūtu jāklīst no viena dzīvokļa otrā. Sešos gados čigānu dzīve apnikusi."

„Bet..."

„Zinu, zinu, ko vēlies teikt. Bet kad Latvija būs brīva, tad man mā-

*

Neredzīgais latviešu bij. karavīrs no Hamburgas raksta: „Esmu pavisam jūnu Vācijā vairs nevajadzēs."

laimīgs, jo atradu darbu. Gatavoju futbolistu zābakiem korķus. Nopelnu labi. Savā laikā cerēju nokļūt Norvēģijā, taču piederība karavīru saimei nodomu izjauca. Varbūt labi, ka neaizbraucu. Ar jauno invalida pabalstu vien varu sevi un ģimeni apgādāt. Tā kā Vācijā futbolu spēlē cauru gadu, tad arī „korķi" dilst lielā vairumā. Dažreiz pieprasījumi tik lieli, ka nespēj gandrīz vai izpildīt. Vācu meistars saka, ka šinī nozarē bezdarba neesot."

*

„Mūsu organizāciju un biedrību pūles latvisko rotas lietu un dailamatniecības priekšmetu propagandēšanā nav palikušas bez panākumiem. Vācieši samērā bieži apjautājas pēc latviskiem izstrādājumiem. Viņiem gan mazāk interesē Rīgas vai Siguldas skati, bet vairāk vērības tie pievērš izstrādājuma kvalitātei," stāsta divkārši amputētais invalids. „Parasti pasūtina alus kausus ar Vācijas alnavu iededzinājumiem, šķīvjus, dažādas pūra lādītes, koka saktiņas u. c. Pagājušo trīs mēnešu pelņa bija tieši 300 markas, kas blakus pabalstam jau ir jūtama summa. Prieks arī par to, ka „eimtnieks", kā mūs, pilnīgi nespējīgos, dēvē, arī pats var kaut ko dot savai dzīvei."

*

Tie visi bija pēdējā pasaules kara invalidi, kas savus locekļus un veselību zaudējuši cīņu laukos par dzimtenes brīvību. Viņu dzīve svešā zemē nav vieglā, daudziem ne reti jāsaskaras ar trimdas dzīves rūgto īstenību — trūkumu. Taču pesimisti invalidi nav. Reti kādā zudusī doma par atgriešanos dzimtenē, lai tur vai nu tēva mājās, vai algotā darbā sveŝos uzņēmumos veiktu savām spējām atbilstošu darbu. Apsveicama ir invalidu vienprātība, kādas mūsu trimdas dzīvē bieži vien trūcis. Invalidi trimdā vadījušies pēc vecās parunas: roka roku mazgā, abas baltas.

E. E.

Simpatiskie norvēģi

DP ārstu un zobārstu pirmie iespaidi Norvēģijā

VĒSTULE LATVIJAI NO OSLO

Tos Vācijas DP nometnēs dzīvojošos ārstus un zobārstus, kas pag. gada maijā pieteicās izceļošanai uz Zviedriju, izsauca uz attiecīgo IRO apgabalu dokumentēšanai tikai janvāŗa beigās. Izrādījās, ka Zviedrijai mēs esam vajadzīgi, bet mūs uzņemt un sagādāt darbu solīja Norvēģija. Februāŗa vidū ieradāmies Norvēģijas komisijā, kas sastāvēja no diviem profesoriem, viena ārsta un viena policijas pārstāvja. Ārsti un zobārsti bija sabraukuši ne tikai no Vācijas trim joslām, bet arī no Šveices, Francijas un Italijas. Nepatīkami pārsteidza paziņojums, ka ģimenēm apm. mēnesi jāpaliek Vācijā. Norvēģi solīto arī pildīja, un mūsu ģimenes pēc trīs nedēļām laimīgi sasniedza Norvēģijas krastus. Ģimeņu aizturēšanu norvēģi izskaidroja ar dzīvokļu krīzi, jo vācieši atkāpjoties esot nodedzinājuši vairāk nekā 80.000 māju.

Jau komisiju laikā mūs iepazīstināja ar noteikumiem, kādi mums Norvēģijā būs jāievēro. Tie, starp citu, nosaka, ka ārstiem būs jāiet četru mēnešu kursos; šinī laikā jādzīvo internātā; visi saņems kabatas naudu; pēc veiktiem pārbaudījumiem viens gads jānostrādā slimnīcās un viens gads par rajona ārsta palīgu; pēc tam piešķirs prakses tiesības. Gandrīz visi DP ārsti noteikumus parakstīja, jo bija izdevība strādāt savā arodā.

Februāŗa beigās ieradāmies Norvēģijā. Brauciens bija labi noorganizēts, par ko pateicība Libekas, Kopenhagenas un Oslo IRO pārstāvjiem. Ārstus novietoja vienā no daudzajām tautas augstskolām, apm. 16 km no Oslo. Katram ierādīja atsevišķu istabu ar visām labierīcībām. Uzture labs — 4 reizes dienā. Dominē zivju ēdieni. Ģimenes sākumā novietoja Oslo viesnīcās, bet tagad tās izvietotas ārstu ģimenēs nelielā pilsētā ziemeļos no Oslo.

Jāatzīstas, bijām bēdīgi par to, ka Norvēģijā tik maz latviešu, bet toties iepriecināja vietējo tautiešu, kā „jaunnorvēģu", tā „vecnorvēģu", atsaucība jaunatbraucējiem. Sarīkoja tuvināšanās un sadraudzības vakarus pie enerģiskā un sirsnīgā tautieša K.

IRO un Eiropas palīdzības biedrība līdz šim sarīkojusi trīs ekskursijas un sagādājusi ieejas kartes operu izrādēm. Apmeklējām arī neredzīgos DP, kas novietoti apm. 45 km dienvidos no Oslo, tūristu viesnīcā, un dzīvo šeit kopš pag. gada sākuma. Mītnē pašreiz ir 54 neredzīgie DP, to vidū 2 latvieši ar ģimenēm. Ar dzīvi viņi apmierināti, kaut arī kabatas nauda pēdējā laikā samazināta. Var strādāt un samērā labi nopelnīt. Kad jūnija beigās darbību izbeigs Eiropas palīdzības biedrība, neredzīgos izvietos norvēģu ģimenēs.

Dzīve Norvēģijā rit normāli. Kara drudzi nemana. Racionēts tikai cukurs, kafija un manufaktūras preces. Algu starpība ir niecīga, piem., inženieris pelna tikai apm. 50 eras stundā vairāk nekā strādnieks. Valdība pūlas paaugstināt strādnieku dzīves standartu, lai tā samazinātu arī komūnisma piekritēju skaitu. Šādai valdības politikai bijuši panākumi, jo pēdējās stortinga (parlamenta) vēlēšanās komūnistu partija neieguva nevienu pārstāvi.

N. Z.

Oslo, maijā.

Brisele pavasarī

Pēc ilgas gaidīšanas pavasaŗa saulīte sākusi sildīt arī citkārt drēgnajā Briselē. Kastaņi pavērušī pretim saulei savas zalganās ziedlapas un baltās sveces sāk aizdegties ziedos. Ir patīkami ziedoņa laikā sēdēt uz sola Mākslinieku kalna parkā un lūkoties pie kājām dusošās pilsētas namu smailēs. Pašā priekšā pacelas architekta Jana van Reisbruka diždarbs — majestātiskā rāts māja gotiskā stilā, kas celta 1454. g. 90 m augsto torņa smaili rotā zeltkaļa van Rodes darinātais svētais Mikelis ar paceltu zobenu un pie kājām dusošu pievarētu velnu. (Svētais Mikelis ir Briseles sargeņģelis.) Tā ir netikvien dižākā celtne rietumos, bet pat visā Eiropā. Tālāk skats saskaŗas ar rātslaukumu (Grande Place), kas ietverts briniški veidotām celtnēm. Nevar atšķirt, kas krāšņāks — vai gotu stilā celtais Karaliskais nams vai Gilžu nama fasādes. Blakus šaura ieliņa, pa kuŗu ikdienas plūst tūristu straumes, lai redzētu un apsveiktu Morisa Sevaljē apdziedāto „vecāko Briseles pilsoni" Mannenkenpi. Leģenda stāsta, ka kara cīņām plosoties Briseles ielās, satraukumu radījusi rātskunga dēlēna Mannenkenpja nozušana. Pēc vairākām dienām viņš tomēr atrasts uz kādas ielas stūŗa, kur „kārtojis ikdienišķas vajadzības". Priekā, ka dēls atradies, rātskunga uzdevumā 1619. g. mākslinieks Žeroms Dikesnuā uzcēla kuriozo strūklakas figūriņu. Mannenkenpis ir ne tikai vecākais goda pilsonis, bet arī „prominentākā persona" pilsētā. Viņa formas tērpiem, ordeņiem un militārām nozīmēm, kuŗu pirmsākums meklējams franču karaļa Ludviķa 15. valdīšanas laikā, līdz pat mūsu dienām ir atvēlēta mūzejā atsevišķa nodaļa.

*

Klaigas mani uzmodināja un atveda atpakaļ īstenībā. Biju tālu aizsapnojusies svešas zemes īpatnībās. Cik daudz gan dotu, lai šā apbrīnot varētu Rīgu... Bērni bezrūpīgi rotaļājas pavasaŗa saulītē. Čalās un smiekļos jaucas vecas franču tautas dziesmas melodija, kas drusku atgādina mūsu sērīgo tautas dziesmu Saulīt tecēj' tecēdama...

Kaut kur pāri pelēcīgiem jumtiem plīvo balti karogi ar sarkanu krusta

Briseles pilsētas simbols Mannenkenpis

zīmi. No kalna raugoties, ir iespaids ka miers, saticība un ziedonis ienācis šai pilsētā. Bet — kaut kur lejā skan sauklis: mēs gūsim brīvību ar sarkaniem karogiem...

Izabela Aire

Briselē, maijā

Viņi netiek tālāk par Korku

50 NO 388 VIKTORIJAS BĒGĻIEM VĒL ARVIEN ĪRIJĀ

Īrijas ostā Korkā daudzu citu kuģu vidū krastmalā pastāvīgi redzams neliels, pelēki krāsots kuģis, kura vārds ir Victory un dzimtā osta Stavangera. Kamēr pārējie prečinieki steidzīgi izkrauj labību, kokus vai ogles, Viktorija guļ gluži klusa; mieru uz kuģa pārtrauc vienīgi dažu bērnu klaigas un kādas sievietes parādīšanās, kas uz auklas izkar žūšanai blāķi veļas.

Pelēkā Viktorija pieder pie Korkas ostas ainavas jau vairāk par pusotra gada, — kopš tās oktobra dienas, kad šis kuģis sacēla satraukumu visā pilsētā, piestājot Korkas ostmalā ar 388 viriešiem, sievietēm un bērniem no 11 nācijām, igauņiem, lietuviešiem, poļiem, ungāriem, somiem u. c. Cietis ceļā, ar tukšiem pārtikas kambariem un nepietiekamiem dzeramā ūdens krājumiem, pārpildītais kuģis ar izsalkušajiem bēgļiem ieradās Korkā pēc 6 dienu ceļojuma no Zviedrijas. Kaut arī Viktorija spēja uzņemt latenībā tikai 50 personu un nebija tāliem braucieniem piemērotā stāvoklī, turpat 400 bēgļu, viņu vidū ārsti, mācības spēki, amatnieki un bijušie karavīri, uzņēmās risku doties pāri Atlantijas okeanam, lai aizkļūtu tālāk no dzelzs priekškara un sasniegtu Kanadu.

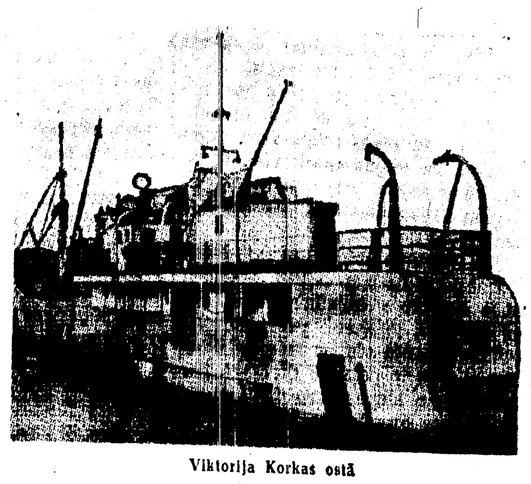

Viktorija Korkas ostā

Dažādu tehnisku trūkumu un pārslogošanas dēļ zviedru iestādes Viktorijai neatļāva doties jūrā, bet nakts tumsā kuģis tomēr izlavījās no Gēteborgas ostas un devās ceļā. Naktī tas vēl uzdūrās klintīm un tikai ar grūtībām šķērsoja Ziemeļjūru un Lamanša kanāli, ierazdamies Korkā, kur bija spiests lūgt remontu, pārtiku, degvielas un ūdeni. Arī Korkas iestādes neuzņēmās atbildību un nedeva Viktorijai izbraukšanas atļauju ceļa turpināšanai. Pasažierus novietoja vecā armijas nometnē ārpus pilsētas, kur Īrijas sarkanais krusts 7 mēnešus apgādāja bēgļus ar pārtiku un drēbēm, izdodot kopā 9000 mārciņu.

Starplaikā Kanada atsūtīja īpašu komisiju šo iecelošanas kandidātu pārbaudīšanai. Liela daļa bēgļu arī beidzot dabūja iebraukšanas vīzu. Dažiem no viņiem bija arī dolari, tie spēja paši samaksāt ceļu un devās pārbraucienā uz Kanadu pasažieru kuģī. Citi gaidīja aizņēmumus no draugiem, vēl citiem centās palīdzēt reliģiskas organizācijas. Daži savkārt sameklēja darbu un paši sapelnīja ceļa naudu uz Kanadu.

Šobrīd Korkā palikuši vairs tikai 50 no 388 Viktorijas bēgļiem, jo visi

Bēgļu bērni uz Viktorijas klāja

pārējie pakāpeniski varējuši piepildīt savu nodomu un atstāt Eiropu. Atlikušajiem nav sekmējies iegūt iecelošanas atļauju Kanadā. Par šo Viktorijas „palicēju" gaitām pastāsta News Chronicle korespondents Patinsons.

Darba iespēju Īrijā nav daudz, un 12 viru no bēgļiem smagi strādā kūdras raktuvēs. Pārējie mīt uz Viktorijas un sitas cauri kā mācēdami. Arhitekts Johanes Kasks atradis labu darbu kādā Korkas firmā un katru rītu dodas uz darbu būvēs, atstādams uz kuģa sievu un abus bērnus. 32 g. vecais Viktors Palanga ir teicams mēbeļu polsterētājs un no savas nedēļas algas — 7 märc., 6 šil. — iegādājies vecu automobili. Palanga ir arī vecs sportists, un stūres kabīnē, kur viņš apmeties ar sievu un 5 g. veco dēlēnu, redzami kausi un medaļas, ko viņš jau paguvis izcīnīt Korkas apgabala sporta laukumos. Jānis Parnss, kas sievu un trīs bērnus nav redzējis jau septiņus gadus, gatavo krāsota koka rotaļlietas, ko pārdod Korkas ielās. Viņa ģimene esot palikusi Latvijā (?).

Pārējiem 14 vīriešiem un 11 sievietēm, kas mīt nekurinātajās un ar petroleju apgaismotajās tērauda kabīnēs, palīdz vietējās iestādes. Īre bēgļiem nav jāmaksā, atlaistas arī ostas nodevas. Pusducis Viktorijas bēgļu bērnu, kas vecāki par pieciem gadiem, apmeklē skolu ostas tuvumā. Viņi iemācījušies runāt angliski un prot dziedāt īru dziesmas. Bēgļiem vēl uzturoties armijas nometnē, piedzima pavisam 8 bērni, ieskaitot dvīnīšus, bet nesen uz Viktorijas ieradās atkal jauns iedzīvotājs, un drīz gaidāms vēl viens.

Viktorijas pasažieri savā laikā Zviedrijā, gatavojoties ceļam, pārdevuši visu savu mantu un arī visus ietaupījumus ieguldījuši vai nu pašā kuģī, kļūdami par tā līdzīpašniekiem, vai arī samaksājuši ceļa naudu 50 märc. no personas. Patlaban notiek mēģinājumi Viktoriju pārdot, bet juridiskais stāvoklis nav vienkāršs. Skandināvu juristi atzinuši, ka gadījumā, ja Viktoriju varētu pārdot, — tās vērtība varētu sniegties līdz 10.000 märc. — nauda būtu jāsadala proporcionāli visā pasaulē izkaisītiem kuģa līdzīpašniekiem un samaksājušiem pasažieriem. Kāda turku firma būtu ar mieru pirkt Viktoriju, bet vēlas to iepriekš pamatīgi pārbaudīt, kas nav iespējams, kamēr kuģis apdzīvots. Kaut arī īru iestādes dotu atļauju, Viktorijas iemītniekiem nav nekādu izredžu dabūt dzīvokļus krastā, jo Korkā jau tā trūkst ap 6000 dzīvokļu. „Kaut kas tomēr jādara šo nelaimīgo cilvēku labā," izteicās īru sarkanā krusta priekšniece Barrija. „Šie ļaudis ir ļoti strādīgi, un viss, ko tie vēlas, ir — izkļūt no posta un atstāt Eiropu."

md

Cita pasaules mala — citi tikumi un ieražas

Bērni nevēlas, lai vecāki „maisās pa kājām"

VĒSTULE REDAKCIJAI NO AUSTRĀLIJAS

Izklīstot dažādās svešās zemēs, dzīvojot citos ļaudīs, gan cenšamies saglabāt savus tikumus, taču šad un tad, gribot negribot, mums jāpiemērojas arī jaunajiem apstākļiem.

Austrālieši, piemēram, neuzskata par lielu brīnumu, ja vīrs strādā ļoti tālu no mājām un ģimeni apciemo tikai pēc ilgiem laikiem. Tāpēc šejienieši sākumā tik ļoti nesaprata, ka emigrantu ģimenes „par katru cenu" vēlas dzīvot kopā. Pēc atbraucēju protestiem un arī vairākiem traģiskiem gadījumiem (Bonegilā kāda sieviete metās pat zem auto), austrāliešu uzskati tagad mainījušies, un imigrantu ģimenes cenšas izvietot vienā vietā.

Bērnus austrālieši nelutina, bet mūsu uztverē izturas pret tiem pārāk stingri. Kad bērni sasnieguši 14. vai 15. dzīvības gadu, vecāki viņiem atvēl zināmu summu naudas un ļauj izšķirties — turpināt skolu, mācīties amatā vai pašiem sākt kādu uzņēmumu. Notiek arī tā, ka tēvam dažreiz pieder liels uzņēmums, bet dēls strādā fizisku darbu.

Īpati rīkojas arī pieauguši bērni pret vecākiem. Nav pārsteigums, ja bagātu bērnu tēvs un māte dzīvo nabagmājā, kurai lepns vārds — Holiday Home. Tās ir pansijas, par kurām bērni maksā, lai vecāki nedzīvotu viņu mājās un „nemaisītos pa kājām". Ģimnazijas parasti apmeklē tikai turīgu vecāku bērni. Pārējie mācās amatu vai arī sāk pelnīt iztiku fiziskā darbā. Austrāliešiem tādēļ lielu lielie brīnumi, ka imigranti, bieži vien nebūdami nekādi turīgi ļaudis, tomēr sūta savus bērnus ģimnazijā.

Sestdienās un svētdienās Austrālijas pilsētas pārvēršas un kļūst it kā eiropiskas. Ielās, veikalos un apstādījumos parādās daudz imigrantu. Jaunaustrāliešu galvenā iepirkšanās notiek sestdienās. Nedēļa bijusi pietiekami gara, lai izšķirtos par pirkumiem. Ielās sastopas paziņas un spriež, ko nopirkt „pa Eiropas mēlei" — skābētu gurķi, siļķīti etiķī vai arī rupjo maizīti.

Kādi iecelotāji Austrālijai visderīgākie? To nevar zināt, bet kādā laikrakstā gan diskutēts un gudri prātots, ka ar itaļiem neesot labi: itaļu komūnisti nederot — par to vienis prātis visi. Atraut Itālijai tās pretkomūnistiskos spēkus atkal būtu grēks. Galu galā spriedums tāds, ka itaļu imigranti nebūtu apsveicami, lai nemazinātu pretkomūnistisko cīnītāju pulkus pašā Itālijā.

P. Purkalītis

Adelaidē, maijā.

Ne viss ir zelts, kas spīd

ASV un Kanada Brazilijas latvieša skatījumā

MŪSU LĪDZSTRĀDNIEKA VĒSTULE NO SANPAULAS

To tautiešu vēstulēs, kas aizbraukuši uz kādu svešu zemi, atrodam dažādus vērtējumus. Pag. vasarā ASV un Kanadu apceļoja Brazilijas latvietis Dr. Ž. Sproģis, kāpēc interesanti dzirdēt arī viņa vērojumus un iespaidus par šīm zemēm.

— Vispirms vilšanos piedzīvoju klimata ziņā, — saka Dr. Ž. Sproģis. — Braucot uz ziemeļiem, cerēju piedzīvot vēsāku klimatu, bet, tuvojoties Nujorkai, tikai sākās īstā svīšana. Brazilijā vismaz ir vēsas naktis, bet Ziemeļamerikā vasarā arī naktis ir karstas. Rudenī klimats strauji mainījās. Neparasta bija amerikāņu lielā ģērbšanās vaļība, kas brīžiem likās pat izlaidīga. Sievietes un skolas meitenes redzamas biksēs, ko Brazilijas dāmas drīkst atļauties tikai vienreiz gadā — karnevāla laikā. Jāsaka, ka Sanpaulā ļaudis, it sevišķi sievietes, ģērbjas elegantāk un greznāk. Tas pats sakāms par vīriešu apģērbu. Amerikāņi baznīcā sēž baltos virskreklos bez kakla saitēm, brīvi un ērti. Sākumā tas likās mazliet nepierasti, jo Brazilijā stingri ievēro ģērbšanās tradicijas.

Vilos arī Ziemeļamerikas dabā, kas vietām ļoti līdzīga Brazilijas florai. Paziņas brīdināja no kāda indīga auga lapām, kurām pieskaroties, uz ādas rodas sāpīgi un ilgi dzīstoši uztūkumi. Ja Brazilijā būtu sastopami tādi augi, par to nebūtu jābrīnās, jo tā ir tropiska zeme, bet Ziemeļamerikā tas likās neparasti. Brazilija izdaudzināta arī par čūsku zemi, taču tādas sastopamas arī Amerikas ziemeļu apgabalos.

Nujorkas un citu lielpilsētu debesskrāpji ir grandiozi, bet nepārsteidz, jo tādas pat būves ir arī Brazilijas miljonu pilsētās — Riodežaneirā un Sanpaulā. Toties skaistas ir ASV mazpilsētas ar košajiem apstādījumiem un kokiem, kas ieslēdz mājas un ielas savu lapu zaļumā.

Tipiska ir Amerikas lielpilsētu drudžainā steiga. Cilvēki steidzas, skrien, it kā ķerdami laiku, sevī noslēgušies, trauksmes un nemiera pilni, pret apkārtni immūni un nevērīgi. Apjautājoties pēc kādas mājas vai ielas, nezinātājam tie dod paviršas, aprautas atbildes, bez sevišķas laipnības.

ASV ir slavenas ar daudziem automobiļiem. Līdzās visjaunākajiem modeļiem redzami novecojušies. Brazilijā nolietotas mašīnas redz ļoti reti; šeit nav tik daudz jaunāko automobiļu modeļu, bet mašīnas visumā ir rūpīgāk koptas.

Labi ir Ziemeļamerikas asfaltētie ceļi, kas savieno štatu ar štatu. Brauciens pa šiem ceļiem ir baudījums; tur skatienam atklājas gan vēl pirmatnīgās dabas ainavas ar stāvajiem kalniem un asajiem ceļu pagriezieniem, kas brīžiem atgādina braucienu pa kalnaino apvidu no Sanpaulas uz Brazilijas ostas pilsētu Santosu.

Dr. Ž. Sproģis saticies arī ar daudziem tautiešiem ASV, kas tur iecelojuši no Vācijas DP nometnēm. — Arī Ziemeļamerikā ir daudz neapmierināto iecelotāju, tāpat kā tas ir Brazilijā un visur citur pasaulē, kur pēc otrā pasaules kara nonākuši latviešu trimdinieki, — viņš stāsta. — ASV latviešiem vismaz vārda pēc bija labāk pazīstamas nekā citas zemes, un ar tām saistījās uzskats par pārticīgu dzīvi un labām iespējām kļūt turīgam. Taču arī šinī zemē jaunajam iebraucējam jāstrādā grūts un melns darbs, kas lielākām ģimenēm nodrošina tikai kailo eksistenci. Visumā daudzi iebraucēji ASV jūtas vilušies, jo nav atraduši to, ko, vēl Eiropā esot, sevī iecerējuši. Arī dzīves dārdzība Ziemeļamerikā ir samērā liela. Augstas arī dzīvokļu maksas, kāpēc daudzi iebraucēji dzīvo ļoti saspiesti un apmierinās ar vieminimālākajām prasībām. —

Visi iebraucēji, ar kuriem Dr. Ž. Sproģim Amerikā izdevies sastapties, labi izteikušies par Vāciju, kuru visur un vienmēr nostādījuši par priekšzīmi. Gandrīz neviens Vācijā pavadīto laiku nenožēlo. Latviskais gars visur možs un doma par atgriešanos brīvajā dzimtenē spēcīga, tikai dažam, vērojot politiskos notikumus, iedragāta ticība uz drīzu atgriešanos. Ir arī tautieši, kas šaubās, vai vispār vairs būšot vērts izpostītajā dzimtenē atgriezties, lai tur dzīvi sāktu atkal no jauna. Jaunliešiem bez tam draud pāramerikānizēšanās, jo naturālizācija Ziemeļamerikā daudz vairāk uzsvērta nekā Dienvidamerikas valstīs. Brazilijas latviešu kolonijās vēl sastopami daudzi vecie iecelotāji, kas saglabājuši pilnīgi skaidru mātes valodu (un portugaliski vēl nemaz īsti neprot). Pie tā liels nopelns latviešu draudzēm.

Veco iecelotāju turība kā ASV, tā Brazilijā apmēram vienāda. Dr. Ž. Sproģis ASV sastapis kādu vecu latviešu pāri, kas gan pa ilgajiem gadiem ticis pie savas mājiņas, bet vēl joprojām abi strādā algotu darbu, turpretim Brazilijā šajā vecumā daudzi latvieši atpūšas savās ģimenes mājiņās, paspēdami dzīvi iekārtot tā, lai vecumdienas būtu vieglākas.

Dr. Ž. Sproģis sava ceļojuma laikā dažas nedēļas bijis arī Kanadā. — Visumā apstākļi Kanadā ir līdzīgi kā Sav. valstīs — stāsta Brazilijas latvietis. — Algas gan mazliet mazākas, bet dzīves dārdzība nav tik liela kā ASV. Kanadā jūtams lielāks Eiropas iespaids, it sevišķi franču apdzīvotā daļā. Latviešu iecelotāju vairums centies novietoties gar ASV robežu. Vienkāršais darbs, kādu strādā iecelotāju vairums, tāpat kā ASV, atalgots labi. Kopš Korejas kara sākuma darba Kanadā netrūkst. Daži latvieši jau iepirkuši mājas vai pārņēmuši atstātas farmas. Ar pēdējām tomēr jābūt uzmanīgiem. Kāds tautietis pārņēmis farmu, priecādamies, ka bērniem būs ērtības skolas apmeklēšanā, bet kad uzsnidzis sniegs un bērni devušies uz skolu, tiem pretī no meža iznācis lācis... Patīkamu iespaidu atstāj labi iekoptie kviešu lauki starp Vinipegu un Toronto. Daba ziemeļnieciskāka, bet ne visai līdzīga Eiropai. —

No Brazilijas uz Kanadu devušās vairākas latviešu ģimenes. Visi samērā labi iekārtojušies, dažs iepircis pat māju, citi atraduši darbu un labi nopelna. Taču jaunākie ģimeņu locekļi nevarot aizmirst Braziliju, pie kuras pieraduši, un vēloties atgriezties dienvidos. Neērtības sagādājot arī angļu valodas neprašana. Tomēr uz Kanadu pošoties vēl daudzi latvieši. Dr. Ž. Sproģis nevienam neieteic braukt no Brazilijas uz Kanadu, ja tas pats nevar samaksāt ceļa naudu. Dzīvot un nopelnīt Kanadā var, bet ne tik daudz, lai tūlīt atmaksātu arī ceļa naudu.

— Ja īsi pirms otrā pasaules kara, atgriežoties Brazilijā no Latvijas un Eiropas ceļojuma, varēju vietējiem pārmest netīrību un stāstīt, cik Eiropā viss tīrs, jauks un priekšzīmīgs, — noslēgumā saka Dr. Ž. Sproģis, — tad tagad, atgriežoties no šī ceļojuma, man jāklusē...

K. Sīdars

Sanpaulā, aprīlī.

Kā četros gados Floridā iekārtojušies igauņu bēgļi — okeana pārbraucēji

Miami (bf). — Laikā starp 1946. g. 31. augustu un 1947. g. 28. oktobri Amerikas krastus Floridā, pie Miami sasniedza piecas laivas ar bēgļiem no Igaunijas. Tiem bija izdevies izspraukties cauri dzelzs priekškaram un šķērsot bīstamo okeanu nelielās, tik tālam un riskantam ceļam gluži nepiemērotās laivās. Sākumā arī bija grūtības ar uzturēšanās atļauju sagādi 55 personu lielajai igauņu bēgļu grupai, bet, iejaucoties prezidentam Trumenam, atļaujas viņiem beidzot tomēr pieškīra. Apmēram 40 personu no šīs grupas iekārtojušās pastāvīgai dzīvei un darbam Miami vai apkārtnē un nodrošinājušas sev puslīdz labu eksistenci.

Kā ziņo UP korespondents Eskjū, bēgli atraduši darbu par sētniekiem, mechaniķiem, jūrniekiem, drēbniekiem u. c. Viens no atbraukušajiem pirms diviem gadiem dabūjis galu galā auto katastrofā Teksasā. Materiāli vislabāk iekārtojies 29 g. v. Hugo Orumā, kas strādā par skatlogu dekorātoru vienā no Miami lielākajiem preču namiem. Pirmo reizi lūdzot darbu 1947. g., viņš neprata gandrīz ne vārda angliski, bet sāka apmeklēt vakara skolu, lai iemācītos valodu, un uzstrādājās līdz tagadējam postenim, kurā nopelna 4000 dol. gadā. Orumā Floridā arī apprecējās. Viņa sieva arī ir igauniete, bet nepieder pie minētās 55 bēgļu grupas.

Tās pašas firmas mājturības nodaļā strādā Valdemars Kalpus, ko uzņēmumā uzskata par vienu no apzinīgākajiem darbiniekiem. Arī viņš iekārtojies labi, tikai allaž māc rūpes par sievas vecākiem, kas palikuši Tallinā. 34 g. v. Oskars Linders strādā par mechaniķi lielā pienotavā, uzturot kārtībā uzņēmuma lielo auto parku. Linderam ļoti patīk Miami klimats, kur „nekad nesalst pirksti". Kapteinis Felikss Tandre strādā uz kāda preču kuģa ārpus Miami. Ferdinands Pichls atradis darbu par eulaini un Aino Hanikate par mājkalpotāju. Bēgli apmēram reizi mēnesī satiekas, lai atcerētos kopīgi pārdzīvotās briesmas un pastāstītu par savām pašreizējām gaitām.

Arī iecelotājs — bēglis ir daļa no valsts

„Mana vieta pasaulē — kā sievietei, kristietei un savas valsts pilsonei..." Šie YWCAs marta mēneša biļetena Pasaule un tu ievadraksta vārdi bija ievadījums nesenajām Kanadas YWCAs internacionālajām pusdienām Toronto.

Metropolitānu YWCAs prezidente Vušnika kundze, starp citu, teica: „Mums nepietiek tikai ar to, ka samaksājam nodokļus, ka esam kārtīgi pilsoņi, bet mūsu pienākumos pret valsti ietilpst arī rūpes par katru iebraucēju. Mums viņiem jāpalīdz uzsākt dzīvi, ko kristīgās pasaules lielākais ienaidnieks — komūnisms viņu dzimtenē izpostījis. Ikvienam no mums jāzina, ka bēglis, kas iebraucis svešā zemē, nav vairs tikai persona, bet daļa no valsts." — Ievadrunu prezidente beidza lūgšanā par pasaules mieru.

Sarīkojuma dalībnieces rakstiski sveica no dažādām valstīm un pasaules daļām. Kopējā mielastā goda vietā bija latviskais speķa rausis, kas uz šķīvja draudzīgi dalījās vietā ar austrumu un rietumtautu ēdieniem. Cepējas omulīgi sarunājās ar Ķīnas un Japānas pārstāvēm un draudzīgi sadevās rokās, tāpat kā amerikānietes ar nēģeru pārstāvēm no Nigērijas. Vakaru noslēdza internacionāla programma. Uz skatuves goda vietā bija Toronto latviešu tautisko deju kopa Diždancis, kuras dalībnieki pārsteidza un iepriecēja vakara apmeklētājas ar inteligento stāju, skaistajiem tautas tērpiem un precīzo deju izpildījumu.

Deju kopas Diždancis dalībnieki Kanadas YWCAs internacionālajā sarīkojumā

Šķiroties kopīgi nodziedāja korāli Dievs, vienu visas tautas.

Jāpiezīmē, ka šīs organizācijas locekles individuāli daudz palīdzējušas mūsu kara invalidiem Vācijā, sūtot gan pārtikas, gan drēbju saiņus.

Tonija Krūka

Uzņēmīgi latvieši Kanadā

Šinīs dienās atkal vairāki latvieši no Toronto un apkārtnes iepirkuši farmas un uzsākuši to apsaimniekošanu. Jauno farmeru vidū ir arī pazīstamais sporta darbinieks Roberts Plūme, kas iepircis kādu prāvu farmu Berijas tuvumā, apm. 90 jūdžu ziemeļos no Toronto. Farmā Plūme audzēs cūkas un jaunlopus. Viņš darba spēku sameklējis latviešu vidū, bet dzīvo un nedzīvo inventāru pircis ūtrupēs, kas pavasaros notiek daudzās kanadiešu saimniecībās, kuŗām mainās saimnieki.

Arī tie latvieši, kas pagaidām mitekli atraduši pilsētās, cenšas pāriet dzīvot uz laukiem, sevišķi daudzbērnu ģimenes, kuŗām laukos ir priekšrocības kā dzīvokļa, tā uztura ziņā. Bez tam, kara draudiem pastāvot, farmas uzskata par drošāko kapitāla ieguldījumu, kā arī drošāko patvērumu no gaisa uzbrukumiem.

Ak

Kā balerīna...

Šarlotes pasta kantorī ienāk kāda tautiete ar vēstulēm rokā. Piegājusi pie lodziņa, viņa pasta ierēdnim rāda kaut ko ar rokām, jo neprot angļu valodu. Gribu, kaut ar vājām valodas zināšanām, steigties palīgā, bet tā kā viņa rīkojas ļoti apzinīgi un patstāvīgi, tad palieku nomaļus noskatīties. Daļai vēstuļu pārdevējs uzlīmē trīs centu pastmarkas. Tad tautiete pasta ierēdnim nodod vēl dažas vēstules, piecelas uz pirkstgaliem kā balerīna, paceļ rokas horizontāli un vicina tās kā putns spārnus. Ierēdnis jauki nosmejas un saprot, ka vēstules jānosūta uz Eiropu pa gaisa pastu... —lis

LATVIEŠI VISĀ PASAULE

★ Hamiltonas latviešu draudzes padomē ievēlēti prof. P. Kiķauka (priekšnieks), A. Lejnieks, A. Atvars, A. Bašķers, A. Bērziņa un E. Brīvkalns.

★ Čikagas latviešu gaidu Staburaga vienība bez guntiņu pulciņa noorganizējusi arī gaidu pulciņu un lielgaidu dzimtu.

Kad cilvēki jūtas laimīgi, pametuši tēvu mājas...

SARUNA AR UNGĀRIJAS ZEMNIEKU PĀRI MINCHENES—ULMAS VILCIENĀ

Orientekspresis no Vīnes Minchenē pienāk ļoti pārpildīts, bet uz perona vilcienu sagaida vēl daudz pasažieru. Drūzmēšanās tādēļ liela ,cenšoties iegūt vietas. Bet skaļrunī paziņo, ka ātrvilcienam līdz Štutgartei piekabinās vēl 2 vagonus; pēc brīža bez drūzmas iekāpju vienā no tiem un novietojos tukšā kupejā. Tūliņ rodas klāt jauni pasažieri, un kupejā man pretim ieņem vietas vecāks precēts pāris, kas apkrāvies vairākiem nabadzīgiem un no ceļa jau gluži netīriem saiņiem.

Abi ģērbušies svešādos tērpos. Sievai jostas vieta tieva, bet svārki neparasti kupli, acīm redzot, viņai to mugurā vairāki. Abi drusku satraukti, bet staro priekā. Novietojuši savu trūcīgo mantību plauktos, viņi sāk sarunu reti dzirdētā svešvalodā.

Mana interese pieaug, un drīz uzsāku ar abiem sarunu vācu valodā. Un nu uzzinu, ka laulātais pāris vakar tikko iebraucis Vācijā no Ungārijas. Minchenē nokārtojuši nepieciešamās formalitātes, viņi tagad brauc uz Ulmu. Tas manu ziņkārību vēl pavairo; kā gan šie cilvēki izkļuvuši no Maskavas satelītvalsts, kas nu jau 7 gadus sildās „Staļina saulītē" un kā tagad izskatās Ungārijā? Un viņi stāsta.

„Esam vācieši, un Ulmā dzīvo mūsu vienīgā meita. Iesniedzām lūgumu Ungārijas iestādēm, lai atļauj mums izceļot uz Vāciju pie meitas. Nevienu zem 50 gadiem no Ungārijas neizlaiž, bet tā kā esam veci ļaudis, tad mūsu lūgumu beidzot ievēroja. Tas viss gan ilga gandrīz 9 mēnešus un prasīja daudz pūļu un naudas, jo bez „smērēšanas" nekas nebija panākams. Tagad beidzot laimīgi esam Vācijā. Meitai par mūsu ierašanos vācu iestādes jau paziņoja, un tā mūs nepacietīgi gaida."

„Vai personīgās mantas ļāva ņemt līdz un cik daudz?"

„Mums bija atļauts līdzņemt 100 kg, bet šo svaru nemaz nesavācām, jo Ungārijā ne mums, ne arī citiem jau daudz mantu vairs nav... Mēbeles, kādas nu mums bija, pārdevām un nopirkām man uzvalku un sievai kurpes," stāsta vīrs, „bet viss jau ir ļoti dārgs."

Abi laimīgie, raugoties pa vagona logu, priecājas par Vācijas zaļajiem laukiem un rūpīgi uzkoptiem sīkajiem ģimenes dārziņiem.

Jautāju, vai viņi ir pilsētnieki vai laucinieki.

„Esam zemnieki; Ungārijā vairs nav šādu skaistu lauku!"

„Vai Ungārijā vēl pastāv zemnieku saimniecības?" jautāju vīram.

„Kopš pagājušā gada viss jau kolektīvizēts. Sādžā, kurā mēs dzīvojām, bija 400 zemnieku māju. Tagad visu sādžu apsaimnieko kopīgi."

„Kāds bija atalgojums — mēnešalga vai atlīdzība pēc izstrādātām darba normām?"

„Maksā tikai pēc izstrādātām normām. Intensīvi strādājot, varējām izpelnīt ap 400 florinu mēnesī."

„Kādas Ungārijā preču cenas, un ko par mēneša izpelņu varējāt nopirkt?"

„Dārdzība ir liela, un maz ko var nopirkt. Uzvalku, kas man mugurā ļoti vienkāršs un sliktas kvalitātes — ref.), maksāja 400 fl. Kurpes, kuras kājā manai sievai (kaut kas līdzīgs ļoti vienkāršām sandalēm — ref.), maksāja 160 fl. Maize maksā 1,60 fl. kg, liellopu gaļa 8, tauki 24, sviests 30 un degvīns 40 fl. litrā," turpina zemnieks.

„Vai Ungārijā pastāv kartīšu sistēma?"

„Protams, ir pārtikas kartītes, bet uz tām pašām pienācīgās niecīgās normas nav iespējams veikalos dabūt. Gaļa, tauki, sviests tirgū nav dabūjams. Pienu saņem tikai mazi bērni un veci cilvēki."

„Vai laukos varējāt turēt mājkustoņus?"

„Personīgi atļauts turēt tikai vienu cūku, bet nav iespējas sagādāt barību."

„Kā jūs izskaidrojat, ka kādreiz tik bagātā lauksaimniecības valstī nav iespējams nopirkt pārtikas preces?"

„Visur, kā iestādēs, tā uzņēmumos, par vadītājiem ievēl vai ieceļ neprašas. Mūsu sādžā par birģermeistaru ievēlēja kādu strādnieku, kas ir pilnīgs nejēga, bet komūnists. Arī lielais vairums ierēdņu tādi paši. Par ārstiem un inženieriem, 8 mēnešu laikā sagatavo neizglītotus komūnistus, un dabiski, ka tie nekā neprot. Cilvēkiem nav intereses par darbu, un rezultāts — trūkums un bads," stāsta vecais vīrs.

„Vai Ungārijā iedzīvotājiem atļauts apmeklēt baznīcas, vai skolā atļauts mācīt ticības mācību un vai atļauts svētīt svētdienas, jebšu noteikta kāda cita atpūtas jeb „izejamā" diena?"

„Ticības mācība skolās aizliegta. Baznīcas atļauts apmeklēt, bet kad? Jāstrādā nedēļā 7 dienas, arī svētdienas, un atpūtas dienu nav!"

„Vai Ungārijā redzami arī daudz sarkanarmijas karavīru?"

„Karaspēka ļoti daudz, pēdējā laikā seviški jauno gada gājumu, 16 līdz 17 g. vecu jauniešu. Braucot cauri Ungārijai, visur rietumu pierobežā redzējām ļoti daudz karavīru un ieroču, arī lielgabalus, un visur municiju un atkal municiju."

„Ko iedzīvotāji Ungārijā domā par karu, vai to gaida?"

„Cilvēki domā, ka tādi apstākļi, kādi pašlaik valda Ungārijā, ilgi nepastāvēs un ka gaidāma sadursme ar T[illegible]."

„Vai iedzīvotājiem atļauts mierīgi s[illegible]āt, vai arī darbojas čekisti un cilvēki pazūd?"

„Redzami arī čekisti. Cilvēki gan pazūd, gan tiek aizsūtīti austrumu virzienā. Arī no mūsu sādžas daudzus aizsūtīja tieši pēdējās dienās. Sarakstā bija 69 ģimenes, to vidū arī mēs, bet mūs izglāba izceļošanas atļauja uz Vāciju."

Tā sarunās esam nobraukuši līdz Ulmai. Ungārijas zemnieku pāris izkāpj. Meita viņus jau sagaida. Vēroju vecāku un meitas satikšanos pēc vairāku gadu atšķirtības. Nobirst tikšanās prieka asaras. Savākuši savu nabadzīgo mantību, ko palīdzu pasniegt caur logu, abi vecie ar savu meitu aiziet, laimīgi, ka tikuši ārā no „tautu paradīzes", kaut arī pametot tēvu tēvu koptos laukus... —is

„Progresīvā" lauksaimniecība Igaunijā

Igaunijas komūnistu pārtijas centrālkomiteja deklarējusi, ka līdz 1955. gadam padomju Igaunijai jākļūst neatkarīgai no ārzemju labības ievedumiem, palielinot aramzemes platību uz 539.000 hektariem un paceļot labības ražu uz 18—20 centneriem no hektara.

Te jāpiezīmē, ka neatkarīgā Igaunija bija lauksaimniecības ražojumu eksportzeme, un 1939. g. tai bija 540.000 hektaru aramzemes, rudzu birums 26,2 centn. un kviešu birums 27,3 centn. no hektara. Okupētā Igaunija vairs iegūst nepilnu pusi no patstāvīgās Igaunijas ražas. Atceroties lielo ordeņu un diplomu birumu taisni padomju Igaunijas „zemniekiem — pirmrindniekiem", var saprast, cik tur „progresīvi" ražo.

Kā šī „progresīvā" lauksaimniecība Igaunijā tiek īstenota, to uzskatāmi parāda kāds raksts partijas organā Rahva Hääl, kas pārmet zemniekiem pastiprinātu bēgšanu no kolhoziem. Kā piemēru min Rajas kolhozu Viljandes apriņķī, kur šādas nelikumības notikušas nepieredzētos apmēros. Galvenais vainīgais kolhoznieks I. Heils, kas ne tikai pats aizbēdzis, bet pamudinājis arī citus to darīt, „atmaskots kā kulaks un novietots drošībā". Kas noticis ar citiem aizbēgušajiem, to laikraksts neziņo.

Par kādu citu kolhozu Lohusū laikraksts ziņo, ka tas nav laikā nobeidzis rudens lauku darbus, un tāpēc kolhoznieki cīnoties ar vislielāko nabadzību. Kad partijas uzraugs M. Silds atbildību uzkrāva brigādierim L. Kīkam un viņa dēlam Meinhardam, kolhoznieki saniknoti atbildēja, ka tam netic, jo pati sistēma ir vainīga, draudēja un kliedza: „Tā kā jūs še vairs nerādītos!" Kāds cits Rahva Hääl numurs ziņo, ka L. Kīks un dēls novietoti „drošībā". A. L.

Viesošanās Maskavā (Beigas)

Viens no sešpadsmitiem tomēr neatzinās

KĀ KREMLIS RĪKOJA TEĀTRA PRĀVU POĻU PRETESTĪBAS VADOŅIEM

IV

Trīs mērķus mēģināja sasniegt Lubjankas komisāri, tirdot savus upurus. Pirmkārt, tie iepazinās ar cietumnieka inteliģenci, raksturu un pretestības spēkiem, kā arī ar tieksmēm un vājībām. Otrkārt, viņi mēģināja vājināt tā drosmi, liekot nemitīgi mētāties starp galīgu izmīsumu un cerībām. Treškārt, inkvizītori centās iznīcināt dabīgo pašaizsardzības instinktu. Visu to pilnā apjomā uz savas ādas izjuta arī Stipulkovskis.

„Jums jāsaprot, ka Polija var nākotnē iet kopā tikai ar Pad. savienību. Ja gribat savās rokās varu, jums jāsaprot, ka to jūs spēsit vienīgi sadarbībā ar mums. Visi sadarbības veidi jums tagad pieejami," — tas bija viens motīvs.

„Jūs — angļu spiegs, es tagad gribu zināt, ko jūs man teiksit. Mums ir daudz uzticāmu komūnistu pasaulē, kas ļoti labi informēti par Londonas notikumiem. No viņiem mēs dabūjām zināt pilnīgu to personu sarakstu, kas strādā angļu slepenajam dienestam," — tāda bija otra tema.

„Kā jums klājas, jūs vācu algādzi?" — tā skanēja variācija.

„Ir viegli mirt, bet daudz grūtāk pavadīt mūžu Sibirijas nometnēs. Cilvēka dzīvībai nav nekādas vērtības, salīdzinājumā ar lielajiem vēsturiskiem procesiem, kādus mēs tagad pārdzīvojam."

Kādu dienu, tuvodamies nervu sabrukumam, Stipulkovskis iesaucās: „Jūs varat mani nogalināt! Es neteikšu nekā vairāk, jo es vairāk nekā nezinu!"

„Tu, svoloč! Tu domā, ka mēs savus gūstekņus spīdzinām? Mūsu rīcībā ir daudz labāki līdzekļi!"

Un tad atkal: „Daudzi no jūsu draugiem jau atbrīvoti; esmu dzirdējis, ka viņi patlaban veic atbildīgus darbus. Jūsu dzimtenē jūs gaida — jums jādzīvo viņai. Kapēc notiesāt sevi sapūšanai cietumā vai nožēlojamā nometnē? Vienīgais, ko mēs gribam, ir dabūt no jums paša skaidru pārskatu par jūsu līdzšinējiem darbiem. Praktiski mēs tāpat zinām visu."

Tik ilgi, kamēr cietumnieks paliek kritisks un piesardzīgs, viņš sevi neatļauj piemuļķot ar savu biedru šķietamo atzīšanos, ar to, ka NKVD tāpat viss zināms. Bet kolīdz viņā iesēžas pārliecība, ka komisārs tiešām zina visu, viņš tai pašā brīdī ir pazudis.

Stipulkovskim netika aiztaupīta arī konfrontēšana ar dažiem likteņa biedriem, kas šķietami bija „atzinušies". Vienu no viņiem ieraudzīdams, Stipulkovskis pārbijās. Cilvēks, kuru viņš pazina 25 gadus, bija divu mēnešu laikā pilnīgi pārvērties. Viņa acis bija nemierīgas, dziļi iegrimušas. Āda bija kļuvusi dzeltena un tai brīdī no vienas vietas klāta sviedriem. Nelaimīgā vīra ķermenis, kuru drīzāk varēja apzīmēt par skeletu, nemitīgi trīcēja.

Daudzas reizes pašam Stipulkovskim mēles galā bija prasītā „atzīšanās", paskaidrojumi un sevis apsūdzēšana. Vienmēr no jauna viņam tomēr izdevās pēdējā brīdī šos vārdus norīt. Un beidzot pienāca diena, kad viņš bija pilnīgi samierinājies ar visu un varēja sev teikt: „Tev jādalās liktenī ar daudziem citiem godīgiem poļiem, kas jau miruši. Beidz raizēties. Tam nav nozīmes. Tu nemsi līdz patīkamas atmiņas par pilnīgu un aktīvu dzīvi. Šīsdienas un rītdienas pretīgo pasauli tu atstāsi aiz sevis. Vai tā nebūs labāk?"

Un drīz pēc tam notika svarīgākais, kas izglāba upuri: arī ar paša pratinātāja spēkiem gāja uz leju. Viņš bija kļuvis nervozs, noguris, ar tumšiem rinķiem ap acīm.

„Es zinu, ko jūs gaidāt. Jūs cerat ka izturēsit ilgāk par mani. Bet jūs maldāties. Es esmu stiprākais."

Tai brīdī jau bija skaidrs, ka psiholoģiskā ofensīva beigusies nesekmīgi, ka Tichonovs šai plāksnē visu savu municiju izšāvis. No inkvizītora sakniebtām lūpām un sažņaugtām dūrēm dažkārt varēja spriest, ka viņš izmisīgi vēlējās izmēģināt pēdējo līdzekli — fizisko spīdzināšanu. Bet tas viņam bija aizliegts, un Tichonovs kļuva aizvien nervozāks un nervozāks. Viņš bieži zaudēja paškontroli un sāka kliegt. Bieži viņam bija grūti koncentrēties tematā. Varbūt nervozitāti pavairoja arī doma, ka šāda neveiksme varētu ietekmēt karjēru...

Un tā Stipulkovskis neatzinās noziegumos, kurus viņam gribēja pierakstīt. Tie bija: subversīvu aktu organizēšana sarkanarmijas aizmugurē, spiegošana Londonas poļu valdības uzdevumā, propaganda pret Pad. savienību. Pārējie četrpadsmit „atzinās". Viens tiesā nemaz neparādījās. Valsts prokurors Rudenko — tas pats, kas pārstāvēja padomiju Nirnbergas kara noziedznieku prāvā — Stipulkovskim pirms tiesas dienas teica: „Šis ir pirmais gadījums kopš padomju revolūcijas, kad kāds apsūdzētais PSRS augstākajā tiesā neatzīstas. Vai jūs domājat, ka rīkojaties gudri?"

Sav. Valstu vēstnieks Polijā Arturs Bliss Leins par šo notikumu savā atmiņu grāmatā I Saw Freedom Betrayed raksta: „Tirdīti un pratināti nedēļām ilgi, viņi (t. i. poļu politiķi) beidzot piekrita apsūdzībai un atzinās, kad viņus publiski tiesā izvaicāja prokurors. Viss tas bija Maskavas 1934. g. tiesas prāvu technikas atkārtojums — tās technikas, kuru tagad lieto padomiju okupētās zemēs."

Minētais neattiecas uz Stipulkovski, kas arī tiesā vienīgais pateica, ka viņš sevi par vainīgu neatzīst.

Spriedums: ģen. Okulickis notiesāts uz 10 gadiem cietumā, ministra prezidenta biedrs Jankovskis uz [illegible] gadiem, citi uz 5 gadiem, uz gadu uz 6 mēnešiem, Stipulkovskis kopā ar trīs citiem — uz 4 mēnešiem cietumā.

Tai pašā laikā Maskavā notika jaunās Jaltas līgumā parēdzētās poļu valdības formēšana. Vai tā bija tikai sagadīšanās, vai ļauns izsmiekls Mikolaičiks, viens no šīs valdības locekļiem, kas ar Čerčila svētību ieradās līgt ar boļševikiem, par šo gadījumu raksta: „Nevar būt lielāka pazemojuma par to, kāds bija jāpiedzīvo poļiem. Mūsu biedriem tika piespriesti cietuma sodi tai pašā laikā, kad mēs slēdzām līgumus." Vēlāk Mikolaičiks tikai laimīga gadījuma dēļ izvairījās no līdzīga likteņa.

Arī no čekas cietuma atlaistie poļi nebija laimīgi: tos Polijā tiesāja par jaunu. Stipulkovskim kopā ar zemnieku partijas politiķi Baginski arī šoreiz laimējās. Kopš 1941. g. viņi ir Anglijā. V. Sk.

Miera propaganda stabules un ierēdņu žvadzoņa

Pad. savienības un tās satelītu plašo „miera" propagandas kampaņu vainagoja tā. „likums miera aizsardzībai", kas paredz bargus sodus par katra veida „kara propagandu". Nemitīgā miera stabuļu pūšana vispārējā dzelzs priekškara vienu otru rietumnieku varbūt pavedinājusi uz maldīgajām domām, ka nepārtrauktā propaganda attiecīgi ietekmē arī iedzīvotājus pašās komūnistiskā režīma valstīs. Īstenībā gan visa miera propaganda vērsta tikai uz rietumiem un domāta eksportam, kamēr Kremlis pakļautajām tautām veltīta gluži cita propaganda.

Pravdas 11. aprīļa raksts, ko citē Stokholmas Newsletter from behind the Iron Curtain, parāda, kāda velta propaganda iet padomijas pašmāju patēriņam. Rakstā par pusmilitārām organizāciju Dosarm, Dosav un Dobrflot darbību teikts, ka šīs organizācijas, kuru uzdevums ir apmācīt iedzīvotājus dienestam armijā, aviācijā un flotē, ievērojami augušas apmēros un stiprumā un baudot lielu piekrišanu masās. Ar savām komitejām katrā pilsētā un rajonā šīs trīs organizācijas aptver visu valsti. Kā raksta Pravda, tās „partijas organizācijas vadībā un ar padomju, komjaunatnes un arodbiedrību aktīvu atbalstu stiprina padomju armijas, gaisa spēku un flotes stiprināšanai". Tālāk Pravda ziņo, ka minētās organizācijas sākušas plašu militāro un militāri tehnisko zināšanu propagandu, apmācījušas lielu skaitu šaipeņu, organizējušas grupas lidmašīnu un motoru izplētņu lēkšanas un mērķī šaušanas apmācībām. Komūnistu partijas organs tālāk ieteic iestāties šais organizācijās bijušiem frontes cīnītājiem, rezerves virsniekiem uc., lai „viņu bagātās zināšanas un pieredzi nodotu padomju jaunatnei". Ar pavasara iestāšanos jāorganizē dažādas kampaņas, taktiskas spēles utt.

Šī Pravdas atklātā valoda liek reizi parāda, ka skaļajām miera propagandas bungām un stabulēm vienīgi jāaizkavē rietumos sadzirdot daudzo ieroču žvadzoņu aiz dzelzs priekškara.

Kultūras pils ir, bet pirts nav

Maskavas Trud š. g. 67. numura raksta: „Gurjeva no netīras, novārtā pamestas pilsētas padomju režīma gados pārvērsta par plašu Kazakijas republikas kultūrālu un rūpniecības centru. Mūsu pilsētā ir Kultūras pils un Kultūras nams naftas rūpniecības strādniekiem, vairāki klubi un kinoteātri, 18 bibliotēkas, 29 skolas... bet pēdējos 10 gados Gurjevā nav uzcelta neviena pirts. Par visu pilsētu ir tikai viena pirts, un tā pati bieži vien nedarbojas."

Kristus krusts sarkanās zvaigznes ēnā

Pēdējo gadu notikumi Maskavas satelītvalstīs arvien noteiktāk rāda, ka Kremļa vareno viltus politiku, ārdot Viduseiropas tautu reliģisko dzīvi, vairs nebalstās uz viena no galveniem komūnisma tēva Ļenina „dzelzs likumiem": Reliģija ir opijs tautu gara sagandēšanai. Sarkanos pionierus un komjauniešus par nākošiem NKVD vīriem skolojot, šo Ļenina likumu gan kaļ vēl joprojām jauniešu galvās, bet vecākai paaudzei jau pazīstota cita cīņas sauka, sevišķi komūnismam pēdējā laikā paklautajās zemēs. Maskavas ieceltais rumāņu pareizticīgo patriarchs Justinians to izteicis šādi: „Tautu politiskā un reliģiskā dzīve mūsu dienās nav vairs dalāms jēdziens. Komūnistu partijas vadītāji ir baznīcas aizstāvji."

Mēs zinām, ka Pad. savienībā reliģiju oficiāli neapkaro. Staļina konstitūcijas 124. paragrafs paredz ticības brīvību visām tautām un konfesijām. Bet — Pad. savienībā apkaro „tautas un miera ienaidniekus", un valstī, kur valda diktātors, par tādiem ļoti viegli pārvērst visus, kas nav patikami valdniekam vai viņa palīgiem. Šo nepatiesas apvainošanas politiku Kremlis konsekventi reālizē visās satelītvalstīs, un tā slēpj sevī briesmas, ka var pienākt brīdis, kad apspiestām tautām vairs nebūs spējīgu un pašaizliedzīgu pretestības kustības vadītāju.

Kad 1949. g. Mindcentija prāva Ungārijā pievērsa rietumu pasaules uzmanību Kremļa maskētajām reliģijas apkarošanas metodēm, tad visskaidrāk tās definēja pāvests, citējot Mateusa evaņģelija vārdus: „Es iznīcināšu ganus, tad ganāmpulku avis izklīdīs." Zinot, ka Mindcentija iespaids ungāru tautā ir liels un tāpēc viņš komūnismam bīstams, Rakoši valdība piedāvāja Mindcentijam līdmašīnu neoficiāli atļautai bēgšanai uz rietumiem. Kad augstais ungāru garīdznieks šo žēlastības piedāvājumu strikti noraidīja, tad Kremlis nekavējās dot pavēli ungāru komūnistiem notiesāt viņu par „spiegošanu un tautas nodevību". Process atklāja komūnisma cīņas metodes, un sarkanajam vilkam vairs nebija sevišķas nozīmes slēpties jēra ādā. Polijā, Rumānijā, Bulgārijā un Čechoslovakijā sākās vesela procesu sērija. Apvainojumi visur bija vienādi: spiegošana angļu un amerikāņu labā resp. tautas nodevība. Tikai pagājušā gada decembrī, tiesājot 10 čechoslovaku garīdziekus, pirmo reizi atskanēja apvainojums, ka tie gribējuši gāzt tautas valdību Vatikāna uzdevumā.

Kremļa tautu reliģiskās dzīves ārdīšanas galvenās metodes ir visur vienas un tās pašas, — iznīcināt ganus, lai ganāmpulks izklīstu, tikai tempa ziņā un atsevišķu valstu īpatu apstākļu izmantošanā tās drusku atšķiras. Baltijas valstīs, kas iekļautas Pad. savienībā, teātrālu tiesas procesu rīkošanu Kremlis atzinis par nevajadzīgu. Tur garīdzniekus vienkārši iesloga cietumos vai deportē.

Pag. vasarā Vatikāns paziņoja Baltijas un Maskavas satelītvalstu garīdznieku iznīcināšanas pēckara gadu bēdīgo bilanci. Pēc Vatikāna ziņām, nogalināti, deportēti vai ieslodzīti cietumos — 3600 ukraiņu, 1000 Baltijas tautu, 1000 poļu, vairāk nekā 300 čechoslovaku, 538 ungāru, 120 bulgāru un 720 rumāņu garīdznieku. Ja šajā bilancē ir kļūda, tad gan tikai tāda, ka nogalināto, deportēto un ieslodzīto skaits ir daudz lielāks.

Iznīcinājuši ganus, komūnisti negaida, līdz ganāmpulks pats izklīdīs, bet izklīdina to, visasāk vēršoties pret tiem, kas izrāda vēlēšanos palikt kopā. Pag. gada 13. aprīlī Bērtuļa naktī piedzīvoja Čechoslovakijas katoļu klosteru mūki un mūkenes, ko ievietoja koncentrācijas klosteros, kur viņiem pēc grūta darba divas stundas dienā jāmācās marksisms-ļeninisms. Čechu drošības policijas piemēram sekoja ungāri pag. g. 9. jūnijā. Ungāru tautu „mierināja", ka klosteros darbojušies slepeni raidītāji, bijušas paslēptas tautai nozagtas mantas un valūta, tautas morāles graušanai ražoti pornografiski uzņēmumi un, Tito uzdevumā, slepeni plānots Pag. g. 1. augustā slēdza visas baznīcas organizācijas Rumānijā. Tanī laikā, kad Čechoslovakijā jau notika garīdznieku masveida izolēšana no tautas, Polijas komūnistu valdība vēl līga „pamieru" ar katoļu baznīcu, oficiāli atzīstot pat pāvesta lomu, nozīmi un tiesības, jo Polijas 21 miljons katoļu ir tāds spēks, ka pat komūnisti atzina par nepieciešamu nesākt pret to cīņu, pietiekami nesagatavojušies. Kad poļu tauta bija kaut cik iemidzināta ar domu, ka baznīcu Bieruta vadībā neapkaros, sākās komūnistu pirmais ģenerāluzbrukums. Apcietināja un notiesāja simtiem garīdznieku, pierakstot viņiem pretvalstisku organizāciju un grupu atbalstīšanu, seksuālu orģiju rīkošanu un pat laupīšanu un slepkavošanu.

Visās Maskavas satelītvalstīs vērojams, ka to valdības, vismaz pagaidām, vēl netaisās nojaukt dievnamus vai pārvērst tos sarkano stūrīšu klubos, jo tās organizē jaunu — „komūnistiski-nacionālu baznīcu", kas, neatkarīga no Vatikāna vai citām baznīcas dzīves augstākajām instancēm šaipus dzelzs aizkaram, būtu maskēts Maskavas politikas cīņas ierocis. Ungārijā un Čechoslovakijā baznīcas dzīves pārorganizēšana uzdota t. s. katoļu akcijai. Gotvalda valdība lepojas, ka kara laikā bojātu dievnamu atjaunošanai tā izdevusi ap 850.000 dolaru. Prāgā nodibināta jauna teoloģiskā fakultāte, kur divu gadu laikā, agrāko piecu vietā, sagatavo jaunus garīdzniekus, kas visi ir komūnistu partijas biedri un, protams, studiju laikā vairāk mācās marksismu un ļeninismu nekā reliģiju. „Komūnistiski-nacionālās baznīcas" organizēšanu Maskavas satelītvalstīs vislabāk izskaidro Ļenina vārdi: „Ņem tos, kas nav komūnisti, pie rokas, lai vēlāk tu vieglāk varētu satvert tos pie rīkles." Vai komūnistiem šis tvēriens izdosies visā pilnībā, tas atkarīgs no tā, cik daudz laika pasaules politisko notikumu norisē tiem vēl atlicis brīvai rīcībai aiz dzelzs priekškara.

Rs

TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI

Par latvisko vārdu un uzvārdu saglabāšanu

VĒSTULE LATVIJAI NO ASV

Būtu ne tikai patīkami, bet arī derīgi, ja, strīdēdamies par savu vārdu un uzvārdu paturēšanu, mēs pūlētos palikt iecietības un lietišķības robežās. Piemēram, derētu atcerēties arī to nožēlojamo apstākli, ka jauku, tīrskanīgu un patiešām latvisku uzvārdu mums nav pārāk daudz, kamēr mūsu kristāmie vārdi lielāko tiesu ir starptautiski. Andersoni, Jansoni un Pētersoni un virkne citu „sonu" mums mijas ar Blumbergiem, Grīnbergiem, Šteinbergiem un citiem „bergiem"; tad nāk Laukmaņi, Lasmaņi, Goldmaņi un citi „maņi", kuriem virknēm seko visdažādākie pilnīgi nelatviski ģimeņu vārdi, kādus mums savā laikā salikuši sveštautieši.

Pie kristāmiem vārdiem jāpiezīmē, ka arī laba tiesa no šķietami latviskajiem tomēr tādi nav. Jau Vecais Stenders konstatējis, ka Bindus tulkots no Benedikta, Gabris no Gabriela, Gatiņš — Gačs no Gotharda, Indulis — Indriķis no Heinricha, Tots no Timoteja, Josts no Joachima, Lipsts no Filipa, Adaļa no Adelheides, Stīne — Bīne no Beningnas; Ģērta no Gertrūdes; Ķērsta — Kriste no Kristīnas, Zuze no Suzannas u. t. t.

Otrkārt — lielās mūsu alfabēta atšķirības dēļ ļoti daudz tīri latvisko vārdu un uzvārdu svešu tautu rakstībā nemaz nav iespējams saglabāt. Tie visiem jau sagrozīti, kārtojot izceļošanas dokumentus, jo pazudušas mūsu gaŗumzīmes un mīkstinājumi. Nemaz nerunājot par sveštautiešiem, pašu latviešu vidū šie pazudušie „sīkumi" var pārgrozīt atsevišķus uzvārdus tā, ka tie „gūst" pavisam citu jēdzienu. Piemēram: Āpsītis — Apsītis, Stīga — Stiga, Rītiņš — Ritiņš.

Bet kuŗš gan mēs, piemēram, amerikāņiem iemācīsim, kā uzrakstāms un izrunājams Poruka Knipskas kaujas dalībnieka Ģeņģera vai latviešu Ciekura, Ķauķa, Žubīša, Džindžiņa un nevaikātāmi citi uzvārdi? Ļoti daudz latviešu, kas Amerikā ieceļojuši sen pirms mums, kamēr vēl pastāvēja mūsu vecā ortografija, arī pūlējušies pēc iespējas saglabāt savus uzvārdus negrozītus un ierakstījuši tos savos dokumentos toreizējā rakstībā. Un mums jāatzīst, ka viņiem šī iespēja bijusi izdevīgāka! Man kaimiņos dzīvo „senlatvietis", kas savu uzvārdu dzimtenē rakstījis Tschurkste, Amerikā pārmainījis uz Churkste, kamēr jauniebraucēja dokumentos tas pats ierakstīts Curkste. Pazīstu latvieti, kas Amerikā atbraucis un arī tagad ir dokumentēts ar uzvārdu Ziska, bet viņa izsauktie brāļa bērni atbrauca šurp dokumentos ierakstīti kā Cisķa. Vecais 1905. g. revolūcionārs Zariņš (Sariņsch) izsaucis šurp savu brāli un tagad, ievērojot starplaikā notikušās pārmaiņas mūsu rakstībā, zobodamies sauc viņu par cariņu, ko tam 1905. g. neizdevies gāzt.

Bez šaubām, tie nav vienīgie kuriozie gadījumi, bet tādu ir daudz. Ieskaidro nu un iedzen cienību pret savu latvisko vārdu un uzvārdu, teiksim, anglim, amerikānim vai austrālietim! Mēs taču visi zinām, — ja kādam ir Amerikā grūtāk izrunājams vai nesaprotams uzvārds, amerikānis liek to izburtot vai uzrakstīt iespieduma burtiem. Un tikai tad mēs attopamies, ka mūsu „vienkāršais un skaidrais" latviešu alfabēts izrādās neatrežģījams.

Nāk klāt vēl cita nelaime — vārds vai uzvārds, kas mūsu valodā skan pavisam labi, kādā svešā valodā ar savu skaņu apzīmē pavisam citu un dažkārt neciešamu jēdzienu. Lai atkal runā dzīve:

Vācijā kādu laiku mitu igauņu nometnē. Tur gribēja apmesties arī kāds latvietis, kuŗa uzvārds latviski nemaz neskanēja slikti. Taču nometnes policijas šefs, kas labi prata kā igauniski, tā latviski, šo uzvārdu dzirdot nosarka, jo igauniski tas burtiski nozīmēja kādu nerakstāmu neķītrību. To uzzinājis, minētais tautietis nometnē arī neapmetās. Kāds vecs žurnālists un redaktors, kas dzīvo man blakus, atceras, ka Latvijā kādreiz iebraucis kaimiņvalsts augstāks saimniecības darbinieks. Viņa uzvārds bijis tāds, ka neesot varējuši latviešu laikrakstā iespiest, jo latviski tas apzīmējis visnegļītāko jēdzienu.

Manu uzvārdu amerikāņi izrunā Ebers. Bet es strādāju pie darba devējiem, kas pēc izcelšanās ir vācieši. Lasīt un rakstīt vāciski viņi sen vairs neprot, bet saprot un zina diezgan daudz vācu vārdu. Ebers vāciski nozīmē kuili, un darba devēji manu uzvārdu tā arī saprot. Vēl ļaunāk — mana uzvārda nozīmi viņi sen jau paskaidrojuši arī saviem kaimiņiem un draugiem, bet tie savukārt tālāk. Tā esmu kļuvis savas darba vietas tuvākajā apkaimē gandrīz vai populārs. Taču nelaime nenāk viena: tiklab mani darba devēji, kā viņu daudzie paziņas skaišas uz mani par to, ka es pūloties noliegt savu „īsto" tautību. Viņu spriedums ir īss: tavs uzvārds ir vācisks, tu esi iebraucis no Vācijas un labāk runā vāciski nekā angliski; kas tur vairs ko liegties — vācietis esi bijis, par amerikāni kļūsi.

No dzimtenes man atmiņā kāds gadījums par uzvārdu sagrozīšanu. Pirmajā pasaules karā no Kurzemes cara armijā iesauca latvieti Jāni Alksnīti. Krievi viņa vārdu rakstīja Ivan Alksnit. Drīz viņš krita vācu gūstā. Viņa gūstekņa pasē ierakstīja Johann Alksen. Vēlāk viņš nokļuva Ukrainā, kur apprecējās ar nelatvieti. Tā mira. Palika divi gadus vecs zēns. Kad uz brīvo Latviju sāka atgriezties bēgļi no Krievijas, to darīja arī tēvs ar mazo dēlu. Bet tēvs ceļā mira. Mazo zēnu gadījuma paziņas tomēr atvāca uz dzimteni, un beidzot viņš nokļuva pie sava vectēva Kurzemē. Zēns savos dokumentos bija apzīmēts par Aļekseju Johana dēlu Aļeškinu. Ar šo vārdu viņš Kurzemē izauga. Un kad vectēvs mira un dēla dēlam pienācās mantot viņa nekustamo īpašumu, tad iznāca vesela jezga.

Interesanti būtu dzirdēt, ko par mūsu vārdu un uzvārdu paturēšanu svešumā domā kompetenti valodnieki un juristi.

Alfrēds Ābers

Takomā, ASV.

EDG. ŠVĒDE

Augusts Dombrovskis un viņa testaments

1.

Augusts Dombrovskis Ziemeļblāzmu bija uzcēlis jau ap gadusimteņa maiņu kā mājokli atturības kustībai, kuŗas uzdevums bija atradināt Mīlgrāvja zvejniekus un jūrniekus no brandvīna pudeles. 1905. nemieru gadā ģen. Orlova soda ekspedicija nodedzināja šo pirmo Ziemeļblāzmas celtni, un tikai Fr. Grosvalda un toreizējā Vidzemes gubernātora iejaukšanās izglāba pašu A. Dombroski. Bet drīz viņš varēja likt pacelties no pelnu un gruvežu kaudzes daudzkārt lepnākai un varenākai ēkai, un to kā kādas bākas gaismu varēja redzēt tālu no jūras. Viņas cēlājs gribēja, lai tajā tiktu īstenoti viņa dzīves ideāli.

Jācer, ka atradīsies kāda roka, kas aicināta ķerties pie spalvas un uzrakstītu Ziemeļblāzmas vēsturi. Daudzi, kas šo laikmetu labi pārzina un Aug. Dombrovskim stāvējuši tuvu, vairs nav starp dzīvajiem. Viņa draugs notārs Jānis Kreicbergs slēdzis acis uz mūžu. Abi šie vīri kopīgi pārdomājuši un sastādījuši Augusta Dombrovska testamentu. Arī testamenta labākais pazinējs senātors Voldemārs Zamuels beidzis trimdā savu dzīves gaitu. Tā tad tiešām pēdējais laiks saglabāt vismaz tos materiālus, kas varētu noderēt Augusta Dombrovska biografam. Un tā kā neviens cits, kā pats Dombrovska tēvs vēlējās Latvijas pirmo izglītības ministru Dr. Kasparsonu un mani piesaistīt savu novēlējumu īstenošanai, ieceldams mūs par sava testamenta izpildītājiem, tad uzskatu par savu pienākumu savas atmiņas nodot atklātībai.

*

1925. g. vasara jau gāja uz beigām, kad kādas svētdienas pēcpusdienā man pa tālruni notārs J. Kreicbergs pateica, ka drīz vien vecais Dombrovska tēvs ieradīšoties pie manis. Līdz tam es viņu personīgi nekad nebiju saticis, jo viņš sabiedrībā reti rādījās; biju gan daudz par viņu dzirdējis un ar viņa abiem dēliem biju vienā laikā apmeklējis Rīgas pilsētas ģimnaziju.

Kad atskanēja zvans, es atvēru durvis un manā priekšā stāvēja, smagi elsodams, vidēja auguma padrukns kungs ar stipri izpūrušiem, iesirmiem matiem, un ar mutautiņu pūlējās noslaucīt sviedrus no pieres un žēlojās, ka viņam bijis jākāpj līdz manīm veselas četras kāpnes. Uz manu jautājumu, kādēļ viņš nav izmantojis liftu, viņš atbildēja, ka tādas ierīces neatzīstot. Kādu acumirkli atzveltnī atpūties, viņš sāka soļot pa istabu un teica, ka nākot no notāra Kreicberga, ka bijis pie Dr. Kasparsona un lūdzot mani kopā ar pēdējo būt par viņa testamenta izpildītājiem. Es pateicos par man parādīto uzticību, bet manu iebildumu, ka varbūt kāds viņam tuvāks cilvēks labāk noderētu šim uzdevumam, viņš strupi atraidīja, uzsvērdams, ka viņa uzticību pēc pārrunām ar draugu Kreicbergu baudot tikai Dr. Kasparsons un es, un ka gan viņam, gan man kā Latvijas Bankas galvenajam direktoram būšot diezgan ko norauties, lai izpildītu to, ko viņš vēlas, un ka cits neviens to nepaveikšot. Viņš stāstīja, ka nodrošinājis savus tiešos mantiniekus un visu savu pārējo mantu gribot atstāt tautai, un tās pārvaldīšanu nodot kādai organizācijai. Pēc testamentā norādītiem noteikumiem šī organizācija jāveido mums, testamenta izpildītājiem, visu pārējo mēs jau dabūšot zināt pēc viņa nāves, kad testamentu atvēršot, jo nebūtu labi, ja par viņa novēlējumiem jau priekšlaikus kaut kas kļūtu zināms.

Visu laiku es vēroju, cik lielā mērā šis jautājums veco vīru uzbudināja — viņš tikai uz Isu brīdi piesēdās un tad atkal nemierīgi un smagi soloja pa istabu. Negribēju cienījamā tautas darbinieka lūgumu atraidīt un solījos dot galīgo atbildi, pārrunājis šo lietu ar Dr. Kasparsonu, kas gan jau bija viņam devis piekrišanu.

Dr. Kasparsons mani pārliecināja, ka mums nav tiesības atteikties, jo šis testaments lielā mērā skar vispārības intereses, un ka mums abiem jāpieliek visas pūles, lai tās lielās vērtības, ko Dombrovska tēvs atstās pēc savas nāves — tā mēs visi toreiz domājām — tiktu nodotas drošās rokās un arī turpmāk kalpotu latviešu tautai.

*

Augusts Dombrovskis, būdams īsts gribas cilvēks, bija pieradis ar kavēkļiem nerēķināties un redzēt savas vēlēšanās piepildāmies. Viņš varēja būt cietš kā krams pret sevi pašu un arī pret citiem. Bet tai pašā laikā viņu varēja padarīt mīkstu kā vasku, un bija ļaudis, kas zināja, kā viņam pieiet un izmantot viņa labsirdību. Augusts Dombrovskis bija vīrs, kas pats ar saviem spēkiem bija ticis uz augšu, uzcēlis savu plašo kokrūpniecības uzņēmumu, ticis pie lielas mantas, jo viņam piederēja laba puse no visa Mīlgrāvja ciema, un tomēr ne manta, ne plašais uzņēmums īstenībā viņam nebija sirdslieta un neaizņēma nedz viņa laiku, nedz domas. Sevišķi pēdējos gados viņš to atstāja sava pārvaldnieka, viņam pavisam sveša vācieša rokās.

Pats būdams konsekvents atturībnieks, viņš jau jaunos gados stipri piekērās atturības kustībai, apzinoties, ka alkohols nes cilvēcei fizisku un morālisku postu, un ka mūsu tauta jāglābj no šīs indes. Un tomēr, arī šī cīņa ar saviem mīlgrāviešiem neaizņēma viņu pilnīgi, un viņš atturības biedrības Ziemeļblāzma darbu atstāja savas sekretāres B. ziņā. Gimenes dzīvē A. Dombrovskis nebija atradis laimi. Viņš dzīvoja citā, garīgā pasaulē, būdams pārliecināts, ka zinātnes un māksla cilvēci vedīs pretim pilnībai, un tādēļ veicināja visu, kas varētu izkopt un tālāk attīstīt garīgās vērtības. Pabalstīt jaunus censoņus, kas viņam likās spējīgi kaut ko jaunu radīt, pēc viņa ieskatiem bija pareizākais ceļš. Un tā pie Ziemeļblāzmas radās garīgo darbinieku un mākslinieku mītne, tā sauktā Burtnieku pils, kur tie brīvi no ikdienas rūpēm varēja strādāt savu darbu, strādāt un kalpot saviem ideāliem. A. Dombrovskis ar savu mākslinieka dvēseli, kas miera nepazina, jutās vislabāk viņu vidū un priecājās par ikkatru viņu sasniegumu, bet pats meklēja un atrada zināmu apmierinājumu savā darbnīcā, kur viņš gatavoja vijoles, ticēdams, ka viņam izdosies pārspēt tādus vijoļu meistarus kā Stradivariju un Amāti, un nodot mūsu labāko vijolnieku rokās vispilnīgāko un skanīgāko instrumentu.

(Turpinājums sekos)

Mag. oec. A. ZVERIŅŠ

LATVIEŠI PRET LATVIEŠIEM

Lielu pārbaudījumu, sajukuma un vilšanās laikos vienmēr novērojama morāles pazemināšanās tautā. Vājākie, nenosvērtākie raksturi atmet pienākuma apziņu, novēršas no saviem vadoņiem, atkāpjas no līdzšinējiem ideāliem un meklē jaunus cīņas mērķus, kas liekas vieglāk sasniedzami. Tie meklē kompensāciju, lai izgāztu sakrājušos naidu, un parasti šim nolūkam kā vieglāk pieejamos izraugās savus tautiešus, kas palikuši uzticīgi vecajiem ideāliem.

Ir gluži dabīgi, ka demorālizācija skārusi arī to mūsu tautas daļu, kas nokļuvusi brīvajā pasaulē. Traģēdija, kādu pašlaik pārdzīvo mūsu tauta, ir viena no vissmagākajām. Meklējot paralēles vēsturē, to varētu salīdzināt ar tādām katastrofām, kā mongoļu iebrukumu Eiropā 13. g. s. un turku iebrukumu 15. g. s., un demorālizācija kā šīs traģēdijas sekas, ir slimība, kas vienmēr un visur apdraud trimdiniekus. To mēs atrodam krievu emigrantos un arī visās citās trimdinieku grupās, kuŗas izsvieda pasaulē komūnistu revolūcija un krievu agresijas vilnis pēc pirmā un otrā pasaules kara.

Kā katra slimība, tā novājina jau tā daudz cietušo tautas daļu. Mūsu nacionālajā aktīvitātē vērojams pagurums. Ar skumjām jākonstatē, ka mēs vēl neesam spējuši izveidot savu organizāciju, kas aptvertu pa visām zemēm izkaisīto trimdas saimi. Organizēšanās jaunajos krastos norit samērā gausi. Bieži dzirdētais izskaidrojums ir, ka kungi, lūk, nevarot saprasties un plēšoties savā starpā dēļ amatiem. Nav noliedzams, ka „kungi" pelnījuši savus pārmetumus, bet parasti aizmirst, ka arī „tauta" resp. trimdinieku demorālizētā masa varētu būt vainojama.

SKATIENS TRIMDAS VĒSTURĒ

Atcerēsimies trimdas laika sākumu īsi pēc kapitulācijas. Kādus naida izverdumus toreiz izraisīja cilvēki, kam dzīves augstākā vērtība bija konservu bundžas un cigaretes! Katrā tautietī, kas bija ticis kādā amatā, saskatīja savtību, pašlabuma meklēšanu, piesavināšanās kāri. Neviens netika saudzēts. Klausoties „tautas balsī", varēja likties, ka visa mūsu tauta ir īsta blēžu un zagļu tauta. Paldies Dievam, tā tomēr nav. Šo pārmetumu rezultātā daudzi, kas gribēja godīgi kalpot sabiedrībai, sarūgtināti atgāja malā. Tā gan nebija lielākā tautas daļa, ko bija pārņēmis šis „blēžu ķeršanas" drudzis, bet skaļākā gan. Pie tam tā arī nebija tautas vērtīgākā daļa: negodīgs cilvēks parasti pieņem, ka arī visi citi ir negodīgi.

Bez tam sākās arī visu to latviešu nokritizēšana un nozākāšana, kas bija ieņēmuši atbildīgas vietas. Tos apvainoja par nodevējiem, kollaborantiem, pielīdējiem, pašlabuma meklētājiem. Cilvēki histērijas lēkmē zvērēja „atmaksu" iedomātajam „kara noziedzniekam". Arī šo apvainojumu lielais vairums bija nepamatoti. Netrūka arī viszemāk vērtējamo cilvēku, kas personīgas atriebības kārē denuncēja savus tautiešus pie okupācijas varām. No šo cilvēku puses nenāca neviens lāsts pret īstajiem ļaundariem — mums naidīgajām varām. Vislielākās pārestības bija jāizcieš mūsu karavīriem, un trimdiniekus pārņēma dziļš sašutums. Tikai savādi, ka šis sašutums nevērsās pret vainīgajām varām, bet lielā mērā pret pašiem. Vēl tagad nav apklusuši pārmetumi latviešu nometņu komandantiem, kas nespēja apiet UNRRAs vadības tai pašai labi zināmu iemeslu dēļ izdoto aizliegumu uzņemt no gūsta atlaistos karavīrus pastāvošajās latviešu nometnēs. Bet neviens nepieminēja, kas karavīru dēļ izcīnītas ar UNRRAs, IRO, okupācijas un citām iestādēm.

PRET LATVIEŠU VADĪBU UN ORGANIZĀCIJĀM

Visnožēlojamākā parādība tomēr ir tā, ka demorālizētie tautieši principā nostājas pret jebkādu latviešu vadību, pret latviešu organizācijām vispār. Tie tēlo sašutumu, propagandē norobežošanos no visām latviešu ko-

(Turpinājums 6. lpp.)

Latviskas svētvietas trimdas mītnēs

Par līdzekļiem, kā cīnīties pret asimilāciju, jau daudz rakstīts. Taču ir vēl kāds neminēts veids atmiņu saglabāšanai par dzimtajām mājām. Tas ir — sev ik dienas uzskatāmi atgādināt dzimto zemi un visu, kas mums tur bija mīļš un dārgs. To var panākt, iekārtojot katrā trimdas mītnē, katrā dzīvoklī kādu mazu tautisku altārīti, ko varētu dēvēt arī par latvisku mājas svētvietu. Par tādu var noderēt neliels galds, pie sienas pakārts plaukts vai pat tikai kāda ar segu pārklāta sienas daļa tai istabā, kur biežāk uzturāmies.

Šāda mājas altāŗa iekārtošanai noder gan lietiņas un audumi, ko piemiņai esam paņēmuši līdzi no dzimtenes, gan arī tādas latviskā gaumē darinātas piemiņas lietiņas, ko esam sagādājuši trimdā. Uz šāda mājas altāŗa varam novietot Latvijas karti, savu māju foto attēlu, kādu rakstura rīgu skatu no dzimtā pagasta vai pilsētas, vai kādu citu Latvijas ainavu, ar ko mūs saista atmiņas. Svētvietā der novietot arī aizvesto vai kara apstākļos bojā gājušo vecāku vai citu zaudēto piederīgo ģīmetnes. Labi noder nacionālos rakstos austas segas, galdauti, dvieļi, prievītes, izrakstītas sedziņas u. c., kā arī tautiskā tērpa piederumi, tāpat dažas izcilas grāmatas, piem., Jaunsudrabiņa Piemini Latviju!, Latvju dainu izlase, Latvju enciklopēdija, Ed. Tomasa Latvija, Grapmaņa Dzimtā zeme u. c. Neaizmirsīsim arī nacionālā gaumē darinātus kokgriezumus — svečturus, standartiņus, šķīvjus, ģerboņus, kausiņus, tāpat monētas, karavīru nozīmes, korporāciju emblēmas u. t. t.

Daudziem atradīsies arī citādas, šeit neminētas lietas. Tā, piem., kāds tautietis, izceļodams uz ASV, lika galdniekam izgatavot vienkāršu, bet šādam mājas altārim ļoti piemērotu koka krustiņu, izmantodams šim nolūkam paša laukos cirstu cirvja kātu — vienīgo no mājām līdzpaņemto koka gabalu. Kāda tautiete kā svētumu turēja grezno Pēra Ginta sējumu, kas tai bija vienīgā piemiņa no tuva, tagad zaudēta drauga. Daudzi paņēmuši trimdā līdz Bībeli ar visiem dzimtas ierakstiem, bet tikpat labi uz altāŗa var turēt trimdā iegādātu Bībeli, Jauno Derību un Dziesmu grāmatu.

Minēdams šeit tik daudzas mājas altārim piemērotas lietas, negribu sacīt, ka tanī jāietilpina visas resp. daudzas no tām. Tieši otrādi: jāizsargājas no bezgaumīgas altāŗa piebļīvēšanas.

Īstenībā šādu mājas altāŗu ideja mums, latviešiem, arī līdz šim visumā nav bijusi sveša. Esmu tādus redzējis vairākās baraku istabās Vācijā, un par paraugu tiem ņemta senā latviešu paraža savās mājās — parasti viesu istabā, „sānu kambarī" vai klētī — iekārtot vienu glītāku tautiskām lietiņām, Jāņu vainagu, puķēm un citādi izdekorētu kaktiņu, kumodi vai galdiņu.

Ar visai lielu nacionālā pārdzīvojuma nozīmi šādi mājas altāri parādījās dažā labā ģimenē pēc Baigā gada, kad, atminēdamies mūsu brīvvalsts asiņaino agoniju un ciezdami zem vācu okupācijas varas, mēs asāk izjutām nolaupīto nacionālo brīvību un zaudētos piederīgos. Tā kāda tautiete bija šādu altāri iekārtojusi savās lauku mājās, kad no tām bija aizvesti viņas vecāki un vienīgā māsa. Gaumīgā sakārtojumā viņa novietoja aizvesto piederīgo attēlus, izde-

Vārpu altāris kādās mājās Latvijā

korējot tos ar tautisku rakstu prievīti un aizvešanas gada vasarā tēva druvās noplūktām kviešu vārpām un pukēm. Šī vieta viņai bija ne tikai vecāku un māsas piemiņas kulta vieta, bet viņa to izmantoja arī par altāri īstā šī vārda nozīmē savas meitiņas kristībām. Kristībām, vākšanai, svētbrīžiem un līdzīgām vajadzībām varam izmantot arī trimdas māju altārus.

Varam būt lepni, ka gandrīz visiem mums ir iedzimta laba gaume. Pat vienkāršam, mazskolotam lauku cilvēkam tāda ir bagātīgā mērā. Liksim šo gaumi lietā un kaldināsim vēl vienu ieroci cīņai par tautas gara saglabāšanu.

M. Tamužs

Latvieši pret latviešiem

(Turpinājums no 5. lpp.)

mitejām un „kungiem", kautgan mūsu trimdas sabiedrība ir tā nolīdzināta, ka nekādām šķiru pretešķībām nav vietas. Atliek pieņemt, ka ar vārdu „kungi" ir domātas mūsu organizācijas un to vadītāji.

Ja arī šīm organizācijām varētu ko pārmest, tomēr šādai principiālai noraidīšanai nav pamata, jo tās nav uzspiestas, bet pašu trimdinieku vēlētas. Visbiežāk dzirdētie pārmetumi ir — strīdi un savstarpēja apkaļošanās. Diemžēl, tas ir pareizi. Bet, no otras puses, mūsu sarežģītajā situācijā nevar prasīt, lai visi būtu vienās domās — kāds ceļš ejams, lai sasniegtu kopējo mērķi. Tāda nu reiz ir demokratija. Taču lai cik daudz būtu ko pārmest mūsu organizācijām, nevar noliegt pozitīvo darbu, kas ir veikts piecos gados Vācijā. Lai pieminam kaut vai tikai latviešu skolu izveidošanu. Ir grūti iedomāties, kāda būtu mūsu dzīve Vācijā, ja mums vispār nebūtu savu organizāciju. Pozitīva kritika ir vēlama, tomēr nav attaisnojama tā viscaur naidīgā nostāja pret mūsu organizācijām, kādu ieņēmusi viena daļa trimdinieku. Nodevu nemakšķātāji ir un paliks traips mūsu trimdas dzīvē.

Demorālizēto latviešu grupai ir lieli nopelni pie tā, ka mūsu organizācijas nav varējušas izveidot savu darbību tik ražīgu, kādu mēs vēlētos. Dūrieni cīnītāju mugurās ir visspīgākie, jo tie nenāk no ienaidnieka puses, bet no savējiem. Mums jācīnās arī vēl ar kaut ko līdzīgu piektai kolonnai. Šāds apzīmējums neliksies nemaz aplams, ja atcerēsimies komūnistu slepenās instrukcijas, kuŗās norādīts, kā „pārvērst viņu cīņu pret mums — cīņā pašu starpā". Ja slepenie aģenti ir attīstījuši šādu darbību, tad demorālizētajos latviešos tie atraduši auglīgu zemi.

Bet vai šīs negatīvās parādības izskaidrojamas tikai ar parasto trimdas demorālizāciju? Atcerēsimies, ka arī Latvijas neatkarības laikā nācās sastapties ar tamlīdzīgām parādībām. Nav šaubu, ka verdzības gadu simteņi atstājuši savas pēdas tautas raksturā. Laikam no šejienes arī nāk pārkaitināts jūtīgums, neiecietība, nelīdzsvarotība, autoritātes neciešana un naida pret „kungiem", kas tik biežī sastopams latviešos. Kaut mēs mācītos no citām tautām, ka domstarpības var iztirzāt un nokārtot arī bez zvērošanas niknumā.

SAIRŠANAS PROCESS JĀAPTUR

Ja arī varētu atrast dažādus šīs demorālizācijas izskaidrojumus, tomēr attaisnot to nevaram. Tas ir jaunums, ko jācenšas novērst. Papētot tuvāk demorālizētos latviešus, redzam, ka viena daļa no tiem ir atbirumi, kuŗiem patriotisms nekad nav stāvējis tuvu pie sirds un kuŗi meklē dažādus pamatojumus savai aiziešanai no latvietības. Tie vienmēr ir bijuši pret „kungiem", ja šie kungi ir latvieši, bet ļoti pazemīgi un bez iebildumiem klanās svešu kungu priekšā. Dievs ar viņiem! Bet liela daļa ir tādu, kas nebūt negrib saraut saites ar dzimteni, taču, nonākuši saindētā vidē, sašķīmuši ar visu nolīedzēju ideoloģiju un paši no tā stipri cieš. Lieki minēt, cik jaunu ietekmi tas atstāj uz jaunatni, kas sāk veidot savu pasaules uzskatu šinī nihilistiskajā atmosfairā. Patiesības noskaidrošana šeit ir labākais pretlīdzeklis, kam labi noder mūsu prese. Bet arī mūsu inteliģence varētu daudz ko darīt, ja tā mazāk distancētos no tautas. Kaut kas ir jādara, lai apturētu iesākušos sairšanas procesu.

Taču ar to nav teikts, ka negatīvās īpašības mūsu tautā ir pārsvarā par pozitīvajām. Patiesībā tikai neliela daļa mūsu tautiešu kritusi par upuri demorālizācijai. Lielajam vairumam ir pieticis garīgā spēka, lai turpinātu cīņu. Par mūsu tautas morāles stiprumu un spējām liecina kaut vai tas, ka imigrācijas zemēs latviešiem ir laba slava. Mūsu sasniegumi savas valsts izveidošanā dod labāko liecību par mūsu tautu. Tāpat nesenajos kara gados un pēc tam varam atrast daudz piemēru, kur atsevišķi latvieši parādījuši ļoti augstu morāli, aizstāvot savas tautas intereses, riskējot un neprasot, „kas man par to būs". Ar gandarījumu pieminēsim tos mūsu tautiešus, kas, nonākuši Amerikā, nedomādami par savu personīgo labklājību, ar lielu sirdsdedzi metās darbā, savas tautas labā informējot amerikāņus par mūsu tēvijas likteni un meklējot galviniekus citiem tautiešiem. Un kāds latvietis savā laikā sūdzējās, ka esot jau gadu nodzīvojis ASV un gribētu ar daļu savas algas piedalīties latviešu kopējā cīņā, bet toreiz vēl arvien nebijis organizācijas, kuŗai varētu to nodot.

Lai tādēļ nenolaižam rokas bet turpinām cīņu un nelevērojam uzbrukumus no to tautiešu puses, kas ienes dezorganizāciju mūsu rindās. Ir jārēķinās ar to, ka katrs cīnītājs, kas izvirzījies priekšējās rindās, saņems nepelnītus pārmetumus no šīs puses. Bet verdzinātā latviešu tauta prasa no mums, brīvībā esošiem, cīņas turpināšanu, un tādēļ mēs nedrīkstam pagurt.

Nujorkā, ASV.

ROBERTS MŪKS

Romāna atjaunotne

MĀKSLĀ „SKAISTS" IR TIKAI TAS, KAS IR PATIESS

Blakus apokaliptiskiem paredzējumiem vai visās gara dzīves norarēs, 20. gadsimts uzrāda arī nopietnu atveseļošanās gribu. Atveseļoties ir iespējams divējādā veidā. Pirmkārt: radot gluži jaunus eksistences pamatus un saturus, jaunu, mūslaikiem atbilstošu dzīves jēgu, vienā vārdā — jaunu cilvēku; otrkārt: atejot pagātnē un atrokot aizsērējušos gudrības avotus, atgriežoties nevis pirmatnējā chaosā, bet stundā, kad no chaosa dzima pirmās un neaptraipītās patiesības. Piem., komūnisms grib visu veco samīt dubļos un radīt jaunu cilvēku. Mēs redzam tā baigos vaibstus. Pārradīt cilvēku tātad ir aģāras pasākums. Rietumi ir izvēlējušies otru iespēju. Tās pamatā ir apziņa, ka kādreiz cilvēks ir labāk redzējis lietas un sevi, un ka šī redzes spēja ir jāatjauno. Mūsu nākotne ir atkarīga no tā, vai šo procesu izdosies paveikt līdz galam.

Mākslā nav skaista, nevajadzīga piedeva „Istai" drīvēt, lokss, bez kuŗa varētu arī iztikt. Māksla ir taisni viena no būtiskākām dzīves funkcijām. Kāpēc? Tāpēc, ka tā rada un rāda patiesību par mani un lietām. Bet bez patiesības cilvēks nevar dzīvot, kaut arī tie būtu maldi, ko dažkārt uzskatām par patiesību. Māksla tātad ir visstāķā dzīve, jo par dzīvi var saukt tikai dzīvi patiesībā. No tā izriet, ka mākslas ceļi mums nevar būt vienaldzīgi, ja negribam pastāvīgi atrasties ar vienu kāju kapā.

Rakstniecības mākslas visaugligākais zars — romāns ir kļuvis par neatņemamu ikdienišķās dzīves sastāvdaļu visās mūsdienu sabiedrības šķirās. Cilvēkā ir neremdējama tieksme dzīvot dzīvi, par kuŗu tas nav atbildīgs, tikai fiktīvi piedaloties rakstnieka improvizētajos likteņos. Mazvērtīgu darbu pūdi, ko producē un laiž tirgū neatbildīgi izdevēji ,cenšas pakaļpot šai vajadzībai. Kas vairāk klieds, tam lielāks noiets. Sensāciju kārais moderná cilvēka prāts labprāt tic visam, kas pretendē būt savādāks nekā līdzšinējais. Tikai savādāks, jo nav svarīgi — vai arī labāks, patiesāks. Monotonais darbs birojā un fabrikā alcināt alcina smelt lielākiem malkiem privātajās vakara stundās: kino, deju zālē, romānā. Īsa, bet koncentrēta uzbudinājuma deva atslogo mechanizētās dzīves vienmuļo ritmu.

Taču būtu maldīgi domāt, ka uzbudinājums ir nepieciešams vienīgi tāpēc, lai izklaidētos. Taisni otrādi: caurmēra lasītājs, kas pēc obligātās darba dienas ņem rokā grāmatu, cer (varbūt lielāko tiesu neapzināti) atrast tajā savu īsto dzīvi, kas viņam šai pasaulē ir liegta. Nevis izklaidēties, bet vismaz īsu brīdi patiesi, intensīvi dzīvot. Te nu mazvērtīga grāmata ir tā, kas izklaidē, pievij savu lasītāju. Beti — pievilot, ievainojot viņa būtības dziļāko slāni, tā reizē arī apmierina vulgāro virsslāni, kas ir katrā cilvēkā. Mazvērtīgs darbs šo vulgaritātes kārtu sabiezina. Cilvēks, kuŗa intīmākā vēlēšanās bija atrasties dabīgi elektrizētas dzīves joslā, pajaudamies savas vulgārās būtnes nelerobežotai apetītam, kļūst arvien trulāks, tam kļūst nepieciešama arvien koncentrētāka zāļu porcija. Šādā situācijā beigas viegli paredzamas. Romāns draud pārvērsties tīri farmaceijskā ražojumā un zaudēt savu patiesas mākslas jēgā noenkuroto būtību.

Francijā, Senpol Devansas ciemā kopā varākiem gadiem pulcējas rakstnieki, lai kalpotu literatūras un speciāli romāna atjaunotnei, lai atdotu tam pirmatnēji svaigo nozīmi, kas arvien vairāk izplēn šo dienu tirdziskajā burzmā. Nupat nācis klajā viņu nodibinātais mēnešraksts Romāns, Pjēra Deleskīra un Selijas Bertēnas vadībā. Pēc šo rakstnieku domām moderná romāna un vispār mākslas galvenā nelaime ir koncentrētības trūkums. Lai pēdējo panāktu, mākslinieka ir jāprot distancēties no materiāla, ko tas pārrada mākslas darbā. Bet šī distancēšanās nav jāsaprot kā atraušanās no aktuālās dzīves kņadas. „Mēs negribam izolēties no sava laikmeta, no ekonomiskām jukām, no cīņas par cilvēka morālisko un sociālo brīvību. Lietu un parādību aprakstā mēs gribam atbrīvoties no jebkāda ieraduma, no katra veida konvencijas, no abstraktiem jēdzieniem. Mēs gribam rīkoties tā, lai mūsu literārie žesti īstenotos it kā pirmo reizi kopš laiku sākuma. Tādējādi notiek jauna pasaules atklāsme." Tuvoties šim mērķim nenozīmē neko citu kā pakāpeniski un sīksti veidot savu garīgo personību. Jau Čehovs, kuŗu šī rakstnieku grupa uzskata par vienu no saviem skolotājiem, zināja, ka mākslinieks nav šķīrams no cilvēka. Un Anrī Matiss, kuŗa zīmējums gremo Romāna vāku, saka: „Mākslas darbs ir vērts tik, cik vērts ir cilvēks." Šo atziņu ir vērts meditēt gadiem ilgi, jo tā visticšāk izsaka to, kā šodien visvairāk trūkst: mākslinieciskas radīšanas, kas ir nevis tikai smadzeņu vai „sirds", bet gan veselā, nedalītā un pilnvērtīgā cilvēka darbs.

Mākslinieka skaistākais tikums ir vienkāršība. Pat vairāk: tā ir radīšanas līdzeklis: dezinficējot tēlojamo objektu no visa liekā, tas parādās savā tīrākajā būtiskumā un vienreizībā. Tāpat mākslas darbam nebūt nav nepieciešami ekstravaganti sižeti. Ikdienišķā dzīve un parastais cilvēks īsta talanta rokās atsegsies savā patiesībā. Un šī patiesība var būt tik svarīga, tik īpatnēja, tik grandioza, ka vesels žūksnis sensāciju blakus tai liksies kā tīrā banālitāte.

Ir jāzina, ka visniecīgākā lieta gaida savu atbrīvošanu no sastinguma un nenozīmības. Viskarstākā pasaules vēlēšanās ir izteikties, izkļūt no brutālās pasīvitātes stāvokļa, tikt saprastai un ieiet gara valstībā. Pasaule gaida jēgu no cilvēka. Bez viņa viss slīgtu absolūtā nesakarībā un chaosā. Cilvēks apziņā pasauli un līdz ar to dāvina tai jēgu. Inspirācija nav nekas cits, kā šī pasaules aicinājuma, šo ilgu atbalss cilvēkā. Mākslinieks glābj pasauli no palikšanas nekustībā un nejēdzībā. Un te māksla tuvojas svētumam. Sv. Pāvils saka, ka visa radība gaida glābiņu no cilvēka. Tāpēc mākslas funkcija ir vairāk jāsaprot kā atpestīšana, nevis kā radīšana. Jo nenozīmīgāks, jo bezkrāsaināks, jo nelevērojamāks ir kāds objekts — jo lielāks ir prieks to apgaismot, pacelt arvien lielākā starojumā. „Katru reizi, kad mākslinieks apraksta lietas ar milestību un patiesību, debesu dzīlēs eņģelis uzsauc lietām: priecājieties, jo pestītājs jums ir dzimis!" (Rose Celli.) Un klausīsimies, kā Čehovs apraksta stepi: „Cauri tās triumfējošam skaistumam, cauri laimes pārpilnībai var just sasprieģību un bailes, it kā stepe saprastu, ka tā ir vienuļa, ka tās bagātības... ir nevienam nevajadzīgas un neviena neapdziedātas. Cauri priecīgai sanēšanai var dzirdēt bezcerīgu lūgumu: dzejniekuļ dzejniekuļ"

Lietas mūs uzrunā visautentiskāk caur mākslas darbu. Tikai mākslas darbā atklājas lietu patiesā seja un vieta pasaulē un līdz ar to pasaule pati. Lietas gaida uz cilvēku, ilgojas cilvēka, atrodas kā nemitīga spriegums stāvoklī, kamēr cilvēks tās atsvabina, aplaimo un atdod neizmērīgi pastāvēšanai. Skatīt pasauli ar mākslinieka acīm nozīmē piešķirt pasaulei tās īsto saturu, svaru. Skaistums, par ko diskutē aistētika, nav būtisks mākslas darbam. Īstenībā skaists ir viss, ko mākslinieks ir izsaucis no brutālā chaosa, no nejēdzības un nolīcis patiesībā, jēgā, īrā. „Skaists" ir tikai tas, kas ir patiess. Piem., tikai labu, pilnīgu mākslas darbu mēs sauksim par skaistu, nevis otrādi — skaistu mākslas darbu — par labu, pilnīgu. Ko tas nozīmē? Tas nozīmē, ka labs, pilnīgs un beidzot arī skaists var būt tikai tāds mākslas darbs, kuŗa vērtību garantē tā patiesīgums. Patiesība, būdama visa esošā augstākās mērķis, ir arī mākslas kā atsevišķa esošā reģiona vienīgais kritērijs. Bet patiesības ceļš ir bezgalīgs, absolūtā patiesībā cilvēks nekad nevar būt. Tāpēc arī mākslas vērtētāju galvās virmo tik daudz savā starpā nesaskanīgu principu, tāpēc arī nav viena viedokļa, no kuŗa varētu suverēni spriest. Tas tomēr nenozīmē, ka vienīgā „ieeja" būtu stigt arvien dziļāk relātīvismā. Kas cilvēkam ir iespējams, to cilvēks pats, laikam, vismazāk zina. Māksla briedina cerību, ka cilvēkam ir iespējams pagaidām neiespējamais: atrasties kādreiz netālu no „simtprocentīgās" patiesības zināšanas. Bet te sākas jauna dziesma jaunās skaņās...

PĒTERIS ERMANIS

Traunšteina

Šī gllītā pilsēta, kur trimdas ceļu loki
Nu mani vedušī, jau sirdij tuva top.
Acs ainu derdzīgu nekur te nesastop,
Te visur koki aug — aug mīļie, mīļie koki.

Te priedes zaļums tumšs pret baltu mūŗa sienu,
Te vīksnes varenas — kas gadiem skaitu sauks?
Šalc ozols, liepa, osis, pat bērziņš māj man jauks.
Kā draugus sveicinu šos skaistos es ik dienu.

Kā zaļiem apvalkiem te daudzas sienas segtas,
Un vijas vīnstīgas, un dažā mūŗī, raugi,
Pat mazi bumbieri pie zaļas vītnes aug.
Nu rudens sārtums jau — vīnstīgās kvēl un deg tas.

No pilsētiņas kad reizreizēm lauku eju,
Man, acis apmetot, šķiet: dzimtenē nu es;
Te viensētas, te dārzs, zeļ barā ābeles,
Pīlē zirgi ātāju, sauc gaiļi, mauj govis teju.

Jā, bij mums Vidzemē šīs labās sienu pļavas.
Un pilsētai kaut kas no Cēsīm, Valmieras.
Es skatu ainavu — šķiet, tā no Siguldas:
Stāv rindās lapkoki gan pakalnos, gan gravās.

Te zaļus ūdeņus vel skaidrā upe Trauna.
Kā vārds, sen dzirdēts jau, man sirdī ieskanas
Un ainas atbuŗ tas un dārgas atmiņas:
Mīļš dzejnieks Zvārgulis, kas bij, kur Gauja, Rauna.

Skats tālāk aizmaldās man Alpu piramīdās;
Pie apvāršņa tās stingst ar vienaldzību zilu,
Bet, logā vērdamies, es redzu egļu silu;
Bij dzimtā pusē tāds; vai kādreiz mīļš vēl vīdēs?

Starp krustiem klejoju kad viens pa kapu sētu,
Skumjš skaistums arī tur, kur mēmi drūms tuvs meža.
Bet pieminekļos kas tik akmeņaini svešs.
Nē, šinī kapsētā es labprāt nedusētu.

Mūsu grāmatas dāņu bibliotēkās

Biju dzirdējis, ka Latvijas neatkarības laikā Valsts bibliotēka daļu no tai piesūtītajiem brīveksemplāriem nosūtījusi arī ārzemju bibliotēkām. Arī Latvijas universitāte apmainījusies zinātniskiem publicējumiem ar ārzemju augstskolām.

Meklēdams latviešu grāmatas, iegriezos Kopenhagenas lielākajās bibliotēkās. Karaliskās bibliotēkas ārzemju nodaļā atradu krietnu pulku latviešu grāmatu. Starp tām daži J. Akuratera darbi latviski un Novellen vācu tulkojumā, R. Blaumaņa darbi (Indrāni un Novellen vācu valodā), A. Grīna, A. Brigaderes, P. Gruznas, Andr. Eglīša, Ansi. Eglīša, Mint. Eglīša, Aīdas Niedras, J. Poruka, J. Raiņa (Jāzeps un viņa brāļi vācu valodā, K. Skalbes (Ziemas pasakas vācu valodā) un Edv. Virzas darbi, Latvju daiņu izlase, kā arī La litterature letton un vēl daži citu rakstnieku darbi. Vairums uzskaitīto grāmatu ir trimdas izdevumi, un tikai dažas Latvijas neatkarības pirmajos gados dzimtenē izdotās. Jautāju bibliotēkas darbiniecei, vai neglabājas arī katalogā neierakstītas latviešu grāmatas, jo neizprotami likās, ka nav grāmatu no Latvijas neatkarības pēdējiem gadiem. Darbiniece to nezināja.

Universitātes bibliotēkā atradu tikai dažas pag. gadu simteņi latviešu valodā izdotās spredīķu grāmatas, pie kam kartotēkā tās bija iedalītas sīkvu nodaļījumā. Bibliotēkas darbinieks neko vairāk nezināja paskaidrot.

Pilsētas centrālā bibliotēkā grāmatas latviešu valodā neatradu, bet tur bija Edv. Virzas Straumēni vācu un R. Valdesa Jūras vilki zviedru valodā. Tāpat zviedru valodā bija daži ceļojumu apraksti par Latviju.

Devos vēl uz Kopenhagenas blakus pilsētas Frederiksbergas plašo bibliotēku, jo biju dzirdējis, ka arī tur esot latviešu grāmatas. Bibliotēkas darbiniece to nezināja pateikt, jo esot darbā neilgi, bet pats komplicētajā kataloga sistēmā nevarēju tādas atrast. Redzēju gan vairākus darbus zviedru valodā par Latviju, to vidū arī dažas pēc otrā pasaules kara publicētas grāmatas.

Kopenhagenā ir arī vairākas pilsētas bibliotēkas filiāles un privātas bibliotēkas ar vairāk tūkstošiem sējumu. Tās neizdevās apmeklēt.

Būtu interesanti dzirdēt kāda trimdā esoša mūsu bij. centrālo bibliotēku darbinieka paskaidrojumus par grāmatu varbūtējo nosūtīšanu uz ārzemēm, kad un kur īsti. Z. R.

Latviešu žurnālists vada filmas uzņemšanu Pakistanā

Žurnālists Visvaldis Kroders, kas kopš kāda laika saistījies darbā Pakistanas informācijas ministrijā, sācis darboties arī filmu nozarē. Nesen viņš Pakistanas valdības uzdevumā pabeidzis dokumentārfilmu par pirmajām vēlēšanām Pandžabā. V. Kroders sarakstījis dokumentārfilmas scenāriju un vadījis režiju.

Ingrida Vīksna

Mums jābrien jūrā

ROMĀNS

(71. turpinājums)

Bija apstājies laiks un domas, un sejas visapkārt ieguva asas un neredzēti skaidras kontūras. „Vai es tā esmu, kas nebūs šeit vairs pēc stundas? Varbūt pat pēc pusstundas?" Dagnija aizkāra savu pieri un šķita pati sev tāla un sveša. Vai tas bija sapnis, vai īstenība? Un divaini — viņa nejuta vairs nekādu baiļu, tikai neganti sūrstošu ziņkāri — uzzināt, vai patiesi šī nakts un visa dzīve, kas tik bieži līdzinājās neizprotamam murgam, nav tikai grūta sapņošana, no kuŗas atmošanās ir nāves brīdis. Tikai ātrāk, ātrāk! Kaut šis pelēkais apžēlotos un darītu visu ātri!

Bet pelēkais vēsām acīm raudzījās savos güstekņos, kā tie bez mērķa rušina izārdītos salmus, un tad arī viņam šī rotaļa apnika.

„Nu būs diezgan. Ārā!" Feģa pacēla pistoli un bēgli mēmi saskatījās. Izslietām rokām tie virzījās atpakaļ uz virtuvi, gaŗām daudzām glūnīgām acīm, kur vēl vienmēr kaktā sadzīti stāvēja bērni ar saimnieci.

„Ja tu runāsi, vecene, tu rītnakt pazudīsi ar visu savu būdu un knēveļiem. Un pasveicini saimnieku," noteica Feģa, sataisījies uz aiziešanu. Visapkārt kustējās pārējie bandīti, apkrāvušies maisiem un paunām.

Kundze stāvēja savā rožainajā vakara tērpā, drebēdama kā drudzī, un vienā kājā tai bija uzmaukts zābaks. Arī visi pārējie bija bez virsdrēbēm, un paceltās rokas tiem ļodzījās kā aizlauztas.

Gājiens sāka virzīties uz durvju pusi, kad tās pēkšņi atvērās, un tanīs parādījās saimnieka plecīgais stāvs. Viņam aiz muguras paceltām pistolēm nāca divi krievi un stūma to virtuvē.

Saimniece klusu iekliedzās un sakņupa uz priekšu: „Un tev tomēr bija jāpārbrauc!"

Feģa iesvilpās caur zobiem un nostājās saimnieka priekšā. „Tā. Sagaidījām gan. Labi — tu nāksi mums līdz, parunāsim par mūsu uzrādīto bunkuru un pieciem kritušajiem. Sarkanā bulta neko neaizmirst."

Saimniece noliecās pār gulošo puisēnu, un viss viņas augums klusi raustījās, bet kad saimnieks gribēja spert soli uz bērnu pusi, kas raudādami sauca tēvu, spēcīgs šautenes laidnes sitiens izgrūda viņu pa durvīm.

Bandīti vairs nekavējās. Feģa pagriezās pret bēgļiem un uzsauca:

„Pazūdiet istabā un līdz rītam ne soli ārā. Šoreiz man priekš jums nav laika. Bet ja viens vārds nāks vāciešu ausīs, jūs to pieminēsit."

Tad viņi pazuda aiz durvīm.

Lēnām bēglu pulciņā atkrita salmos un ilgi nerunāja ne vārda. Tikai no virtuves kakta atskanēja klusas elsas.

„Viņam jāpārnāk, viņam jāpārnāk..." čukstēja saimniece, un ap viņu spiedās piecas baltas bērnu galvas. Zīdainis, it kā nojauzdams ļaunu, skaļi kliedza, bet lielais dēls stāvēja, apkampis mātes plecus.

Vējlukturis bija projām, un īsie sveču gali apdzisuši. Tikai pavardā vēl blāvi kvēloja ogles, bet pēc brīža apdzisa arī tās.

Kad pirmajā rīta svīdumā Dagnija pavēra virtuves durvis, viņa palika stāvot uz sliekšņa un nolieca galvu. Tai pašā vietā, kur vakar, pie loga stāvēja saimniece un sastingušu skatu raudzījās ārā pagalmā. Mazais viņas rokās bija aizmidzis.

Tas bija pirmo Ziemsvētku rīts.

XXIII

Dārza koki meta jau zilganas ēnas pāri pagalmam, kad beidzot piebrauca gaidītais pajūgs, un bēgli sameta ratos savas atlikušās paunas un salauzītos čemodānus. Visi Mežirbju logi bija tumši, un pat pavards visu dienu bija stāvējis auksts un nekurts, nemezdams ne sprīdi gaismas klusajā virtuvē. Soli uz cietā klona tur klaudzēja dobji un smagi, durvju aizviras vārstījās ar pirdzīgu čīkstienu, un pat no bērnu trokšņainajām mutēm nedzirdēja ne skaņas.

Saimniece klīda pa māju kā pelēka ēna, mazo tā visu dienu nēsāja uz rokas, it kā meklēdama patvērumu pie siltās, vārīgās dzīvības, bet viņas acis slēpa dziļi uz pieres uzbīdīts lakats.

„Mēs esam kā glēvi zagli, kā nodevēji," rūgti teica Dagnija Elgai, ieceldama ratos savu mantu maišeli, un juta sevī dziļu kaunu, domājot, ka drīz būs jāiet atvadīties no saimnieces. „Mēs esam te sildījušies un mielojušies un bijām kā pielipuši Mežirbēm, kamēr tās mums deva drošu patvērumu. Bet nu, tikko šai sētai ir uzbrukusi nelaime, mēs pametam to neziņā un postā, laimīgi, ka tikuši prom! Kā gan jutīsies saimniece ar bērniem šai un vēl daudzās citās naktīs, kad te nebūs vairs neviena?"

„Es negribu par to nemaz domāt. Tam vajaga būt briesmīgi."

„Bet mēs aizbraucam! Tīri vienkārši — aizmūkam, jo mums tā ir ērti..."

„Tā ir. Bet ko īsti mēs varētu līdzēt palikdami?"

„Aizdzīt vientulību un baigumu — varbūt. Un tas arī viss. Bet tomēr..."

„Pret bandītu pistoļu stobriem mēs nespējam it neko," nopūtās Elga Pļava.

„Tiesa, to saka prāts. Un tomēr man ir kauns no šīs drosmīgās, mēmās sievas, kas pārāk skaidri zina saimnieka ceļu, bet es neesmu dzirdējusi no viņas nevienu vaimanu, nevienu šņukstu. Un bērni..."

Viņas atgriezās atkal pagalmā, kur Taivēns ar Kapteini nosēja vezumu, bet negribot visu acis laiku pa laikam pagriezās pret mežu, kas satumsa aizvien vairāk un vairāk.

„Nu varam braukt," teica Kapteinis un pārlaida skatu gaidītājiem. Virtuves durvīs gausa un klusa stāvēja saimniece, un viņas acis dusēja nekustīgi zem puspievērtajiem plakstiņiem. Mazais viņas rokās bija aizmidzis, bet pārējie bērni, pieplakuši svārku krokām, neatlaidās ne soli no mātes. Viņi stāvēja tur visi kā astoņas sastingušas elpas, kā astoņu dzīvību ķekars, saplūdis ar durvju spraugas tumsu, mājas bezcerīgo klusumu, meža tuvo baigumu.

— Mēs paliksim, lai sagaidītu savu lēno, briesmīgo iznīkšanu. Jūs steidzaties prom, lai satvertu jaunu cerību, — kliedza šīs bailēs atplestās acis, bērnu pavērtās lūpas, visi šie iekšķīgi drebošie ķermeņi. Bet tiem nebija neviena vārda, nebija neviena mājiena, ne lūguma aizbraucējiem. Viņi stāvēja un skatījās.

Ardievas bija reiz jau pateiktas. No savas atlikušās mantības aizbraucēji bija atstājuši visu, kas vien varētu noderēt vientulajai sievai ar bērnu baru, neveiklie pateicības vārdi bija izteikti, un saimniece bija mēmi palocījusi galvu. Nu pajūgs sāka kustēties.

Pārgājusi aiz gāzelīgā vezuma pagalmu, Dagnija vēlreiz atskatījās un redzēja saimnieci ar bērniem vēl vienmēr stāvot uz mājas sliekšņa. Saimnieces saliektajos plecos bija kāds nežēlīgs miers, un tas bija briesmīgs. Pēkšņas izjūtas dzīta, Dagnija pasviedās atpakaļ un aizskrēja līdz Mežirbju lievenim. Paškīrusi bērnu baru, viņa apkampa saimnieces plecus un noskūpstīja tās nobālušo vaigu. Dagnija juta, kā saimnieces augums nodrebēja zem viņas ātrā pieskāriena, un lielākā meitene sāka skaļi elsot.

„Lai Dievs jums palīdz," nočukstēja Mežirbju saimniece un uzlūkoja Dagniju tumšām, izmocītām acīm, „mūs nu Viņš ir pametis..."

Noliektu galvu Dagnija pagriezās pret aizbraucējiem un, vairs neatskatīdamās, steidzās tiem pakaļ. Ceļa līkumā viņa panāca pajūgu un sāka soļot līdzi pārējiem pa aizputinātajām grambām.

(Turpinājums seko)

MĀKSLĪGĀS ASINIS

Lielos karos vajaga ne vien daudz pulvera, ko šaut, un daudz degvielu, ko dzīt motorus, bet arī lielas asiņu rezerves. Kad smagi ievainotam draud noasiņošana, to glābj ar asiņu pārliešanu. Kara laikā pieprasījums pēc asinīm tomēr tik liels, ka dabīgo asiņu krājumu, kādu iespējams turēt ar modernām asins konservēšanas metodēm, tomēr nepietiek. Līdz ar to rodas problēma: vai nevarētu izlīdzēties ar kādiem asins atvietotājiem. Jau labi sen zināms, ka visnozīmīgākā asins sastāvdaļa ievainoto glābšanai ir tās plazma, t. i. tā daļa, kas paliek, kad asinīm nošķir asinsķermenīšus. Amerikāņi pēdējā pasaules karā iemācījās taisīt t. s. „sauso plazmu". To ieguva, sasaldētai plazmai ar sevišķu vakumaparātu palīdzību izsūcot laukā visu ūdeni. Pāri tad paliek iepelēks pulveris, sausā plazma, ko ļoti ērti transportēt, un kas lēti nebojājās. Kad šo pulveri izšķīdina ūdenī, tad atkal ir parastā plazma, ko var ievadīt ievainoto asinsvados.

1941.—43. g. vācieši atklāja, ka dabīgās asins plazmas vietā var iztikt arī ar „mākslīgām asinīm". I. G. Farbenindustrie laboratorijās, ko vadīja slavenais vācu ķīmiķis V. Repe, izgudroja jaunu, sintētisku vielu, t. s. polivinilpirrolidonu jeb saīsināti PVP. Tā ir balta, cieta viela, savā ziņā līdzīga asins proteīniem. Tā viegli šķīst ūdenī, un ja vēl šo šķidrumu papildina ar attiecīgu sāļu piedevām, tad patiešām dabū kaut ko līdzīgu dabīgai asins plazmai. Pārsteidzošākais te tas, ka mākslīgo PVP plazmu cilvēka organisms panes lieliski. Asins pārliešanas galvenais mērķis jau ir — piegādāt asinsvados šķidrumu ar attiecīgām osmotiskām un adsorptīvām īpašībām, vielu, kas galvenokārt darbojas kā nesējs vai cirkulācijas baze. Tātad mākslīgām asinīm jābūt nekaitīgām, un tāds ir PVP šķidrums. Dažu nedēļu laikā organisms tam svešo PVP pamazām izvada caur nierēm laukā, vai arī ķīmiski saskalda, pa to laiku uzbūvējot vietā īstās asins vielas. PVP tātad ir tikai tāds „pagaidu izpalīgs".

Publikācijas rāda, ka ar PVP mākslīgām asinīm glābti daudzi simttūkstoši smagi ievainoto. Tikai pavisam retos gadījumos PVP radījis kaitīgas sekas, un arī tad nav vēl pilnīgi droši, vai PVP bijis šo nevēlamo blakus parādību iemesls. PVP lieto arī tagad, it sevišķi Vācijā — kur to tagad ražo Badische Anilin- und Sodafabrik, Ludvigshafenā pie Reinas un Francijā. Pēdējā laikā arī ASV ļoti interesējas par PVP mākslīgām asinīm. Dažas lielfirmas to importē no Vācijas, bet viena to sākusi tagad ražot arī ASV uz vietas. Pat vairāk, — amerikāņu ķīmiķi jau pagatavojuši dažus PVP ķīmiskus atvasinājumus, piem., PVP savienojumu ar jodu, kam esot sevišķi izcilas ārstniecības īpašības. Svarīgi vēl tas, ka PVP mākslīgo asiņu lietošanā nekāda nozīme nav t. s. asins grupām.

PVP nav vienīgā viela, ko var lietot mākslīgo asiņu gatavošanai. Līdzīgas kvalitātes mākslīgu plazmu var dabūt no želatīna. Parastais želatīns šim nolūkam gan nav ieteicams, jo, starp citu, sarec vai dod pārāk viskozus šķidrumus. Mēģina lietot karstumā „skaldītu" želatīnu, t. i. samazināt tā daļiņu lielumu, pie kam dabū labāku mākslīgu plazmu. Līdzšinējie klīniskie izmēģinājumi tomēr šķiet rādām, ka želatīns nespēs sacensties ar PVP.

Lieli panākumi mākslīgās plazmas nozarē gūti vēl ar t. s. dekstraniem, pareizāk, to skaldproduktiem. Dekstrani (ne dekstrīni) ir ogļhidrāti, ko izgatavo zināmas šķiras mikrobi no cukura. Dekstrani nešķīst ūdenī, bet tos viegli ķīmiski tā noārdīt jeb saskaldīt, ka tie kļūst šķīstoši, un ar tiem labi var izgatavot mākslīgu plazmu. Dekstranu plazmas guvušas sevišķi lielu piekrišanu Zviedrijā, Anglijā, Kanadā u. c., un pēdējā laikā par tām dzīvi interesējas arī amerikāņi. Izmēģināti ir vēl daudzi citi ogļhidrāti, tomēr nevienam no tiem nav tik izcilas īpašības kā dekstraniem. Daudzās amerikāņu slimnīcās pašreiz notiek plaši izmēģinājumi kā ar dekstraniem, tā ar PVP, un vēl nav skaidri pasakāms, kuŗa no šīm mākslīgās plazmas vielām gūs virsroku. Katram gadījumam amerikāņi jau nodrošinājušies ne vien ar lielām dabīgo asiņu rezervēm, bet arī ar visādu mākslīgo plazmu krājumiem, un tāpat tiek veikti darbi to ražošanas nodrošināšanai.

Dr. —ns

Pasaules sporta laukumos

Jaunu pasaules rekordu svaru celšanā guvis gan vidējā svara katēgorijā reālizējis amerikānis Norberts Semanskis, abrocīgā grūšanā veicot 182,344 kg un pārspējot pasaules meistaru Dēvisu par 2,344 kg. Dēvisa līdzšinējais rekords bija 177,5 kg. Vieglā svara katēgorijā Somijas — Pad. savienības valstu sacīkstē krievs Svetilko jaunu pasaules rekordu sasniedza abrocīgā spiešanā — 112 kg.

Vācijas padomju joslā nodibināta „Vācu demokratiskās republikas nacionālā olimpiskā komiteja", kas ar uzņemšanas lūgumu griezusies pie IOC. Tā vēlas sadarboties arī ar Rietumvācijas olimpisko komiteju un panākt, ka Vāciju olimpiskās spēlēs pārstāv kopēji izraudzīti sportisti.

Apstiprināti 8 pasaules rekordi. Starptautiskā vieglatlētikas savienība (IAAF) apstiprinājusi 8 jaunus pasaules rekordus: vīriešu sacensībās — 400 m skr. Rodens (Jamaika) 45,8 sek. (sasniegts 1950. g. 22.8.), 880 j skr. Vaitfilds (AKV) 1:49,2 min. (1950. g. 19,8.), 120 j barjērskr. Etlesijs (ASV) 13,5 sek. (1950. g. 13.5.), lodes grūšanā Fukss (ASV) 17,95 m (1950. g. 22.8.); sieviešu sacensībās — 800 m skr. Vasiljeva (Pad. sav.) 2:13,0 min, (1950. g. 17.7.), 880 j skr. Larsone (Zviedrija) 2:15,6 min. (1945. g. 5.9.), 4×200 m stafetē Maskavas Dinamo 1:40,6 (1950. g. 12.7.), un 3×800 m stafetē Pad. savienība 6:49,6 (1950. g. 24.7.).

Latviskā sporta nozīme trimdā

SPECIĀLRAKSTS LATVIJAI NO ASV

Divu gadu dzīve ASV pierādījusi, ka asimilācija visvairāk apdraud tos, kam še klājas labāk nekā dzimtenē, bet galvenā kārtā jaunatni un bērnus, kas dzimteni atceras pavisam maz vai tikai drīrdējuši par to. Skolās un rotaļu biedru lietotā angļu valoda ātri aizstāj tēvu valodu, un ģimenēm jāziedo lielas pūles, lai bērni nepiemirstu runāt latviski. „Kovboju slimība", „komiki", gangsteru filmas un amerikāņu spēles ātri iesakņojas uzņēmīgajās bērnu dvēselēs, un cīņa pret to ir ļoti grūta. Lielākos latviešu centros dibinātās latviešu skolas ir spēcīgākais ierocis šajā cīņā, bet tās ir pieejamas tikai reizi nedēļā. Pats personīgi Bostonas latviešu skolā esmu noklausījies, kā pēc latviešu valodas stundas divas meitenes sarunā lietoja tikai angļu valodu. Tātad jāmeklē arī vēl citi līdzekļi. Apsveicamas ir svētdienas skolas latviešu valodā, deju grupas, skautu un gaidu pulciņi un tml. pulcēšanās latviskā vidē.

Bet — vai arī sports nebūtu iesaistāms šajā cīņā! Ievērojot to, ka ASV skolās fiziskā audzināšana balstās gandrīz tikai uz amerikāņu bumbu spēlēm, varētu daudz ko darīt jauniešu labā tieši latviskā sporta pliķsnē. Organizācijas varētu jauniešiem, sevišķi vecumā no 14—17 g., dot iespēju pulcēties latviskā vidē — sporta nodarbībās, jo labi zināms, ka jauniešiem tās interesē. Ar maz izņēmumiem tas nav darīts. Vainīgas ir ne tikai organizācijas, bet arī sporta darbinieki, kas bieži nevēlas „tērēt dārgo laiku". Sādās sporta kopās jaunieši ne vien atgrieztos pie latviešu valodas, bet pavadītu arī laiku lietderīgāk nekā ar kino vai „komikiem". Negribu runāt par to, ka mums tikpat kā nav (vismaz ASV) vairs latviešu sporta jaunaudzes — tas jau cits temats, bet gribu uzsvērt, ka sporta varētu palīdzēt saturēt kopā jaunatni un būtu līdzeklis latviskās vides uzturēšanai, kā arī mazs kavēklis asimilācijai.

Ar skaudību jānoskatās Zviedrijas un Anglijas tautiešu sporta dzīvē. ASV pats sports šorejs ir „trimdā". Skaidrs, kaut ko saārdīt ir viegli, bet uzcelt no jauna ko labāku — nav tik vienkārša lieta. Tādēļ nevajadzētu sportu piemirst. Jeb, varbūt, tiešām labāk, ja jaunieši spēlē gangsteŗus, sēž 6 stundu seansus kino vai „studē" amerikāņu sēnalu literatūru? Un, tikliīdz var sākt naudu pelnīt — skrien pakaļ dolaram, neinteresējoties vairs ne par ko pasaulē, kur nu vēl par latviskiem iestādījumiem.

Zigurds Kaktiņš

Bostonā, maijā.

SARDŽU ROTAS SPORTISTU PANĀKUMI

Latviešu 8252. sardžu rotas Bad Nauheimā galda tenisisti, sacenšoties ar Etlingenas kazarmās stacionēto vācu sardžu rotas vienību, uzvarēja ar 5—4 rezultātu. Uzvarētāju vienībā spēlēja Oliņš, Ozols, Preijs, Lapiņš, Auziņš un Platais.

Jau ilgāku laiku Bad Nauheimas sporta biedrībā bez populārā latviešu ledushokeja vārtsarga Alfona Ansona, • startē arī latviešu galda tenisisti E. Oliņš, O. Ozols un E. Preijs, kā arī bij. US paukotājs J. Platais. Sevišķi labus panākumus guvis galda tenisists Oliņš, kas jau vairāk nekā gadu pārstāv Bad Nauheimas krāsas vienību sacensībās, ieguvis pilsētas meistartitulu vīriešu vienspēlē, bet apgabala meistarsacīkstēs 2. vietu vienspēlē un meistara godu vīriešu divspēlē, spēlējot pārī ar vācieti Mechu. Paukotājs Platais iedalīts Bad Nauheimas izlasē, kā arī piedalījies Hesenes apgabala rīkotos paukošanas tiesnešu un instruktoru kursos.

J. Pl.

Pa sporta vēstures pēdām

VĒSTULE LATVIJAI NO JAUNZĒLANDES

Apmeklējot Inverkargilas pilsētas bibliotēkas sporta literatūras nodaļu, atradu tur F. A. M. Vebstera grāmatu Athletics of today for women. Izdevums publicēts 1930. g., un tajā atrodami arī lieliski materiāli par Latvijas sieviešu sporta attīstību.

Latviešu sporta vēsturnieku sevišķi var interesēt grāmatā ievietotās brīnišķīgās ilustrācijas. Kādā uzņēmumā, kas izdarīts starptautiskās sacīkstēs 1926. g. Gēteborgā, mūsu atlēte Jūlija Hmizovska redzama kopā ar neaizmirstamo, tagad jau sen mirušo japāņu tāllēcēju Hitomi. Citā attēlā Rīgas LSB laukumā Anna Daukša labo Latvijas rekordu 200 m skrējienā. Vēl citā uzņēmumā skatāma Emīlija Krūmiņa-Dulmane. Jaukā skriešanas stila un priekšzīmīgās tehnikas dēļ grāmatas autors mūsu sportisti nosaucis par „sieviešu Nurmi". Izdevuma beigās reģistrēti visi tā laika Latvijas vieglatlētikas rekordi sieviešu sacensībās. Daudzi no tiem bijuši ievērojami pasaules mēroga. Tā, piemēram, Elfrīda Karlsone-Kukaine ar savu rekordu lodes grūšanā (10,89 m — 1926. g.) toreiz ierindojusies 4. vietā pasaulē.

Zinaida Ringenberga

Inverkargillā, aprīlī.

Latviešu sports Eiropā un citos kontinentos

Ontario meistarsacīkstēs galda tenisā piedalījās arī Hamiltonas sportisti. Vīriešu vienspēlē uzvarēja Modris Žulps (H), atstājot tālākajās vietās Ingelevicu (T), G. Balgalvi (T), R. Balgalvi (T) un vieglatlētu Treimani (H). Sieviešu vienspēlē meistares godā tika bij. US spēlētāja Regīna Mielēna (H), 2. sprintere Aina Balode (T) un 3. M. Asmuse (T). Vīriešu dubultspēlē pārākie izrādījās Žulps-Ingelevics, 2. Jaunzems-G. Balgalvis, 3. Cīrulis-R. Balgalvis. Vienīgo sacensībās Toronto I pārspēja Hamiltonu 5—2, bet pēdējā ar 5—1 rezultātu 3. v. atstāja Toronto II.

Baltiešu basketbola turnīrā Melburnā, kuŗa noorganizēšanā lieli nopelni rīdzinieku paziņam Leonam Baltrunasam, uzvarēja Adelaides lietuviešu vienība Vytis, 2. vietā Melburnas lietuvieši Varpas, 3. Melburnas latviešu Rīga un 4. Adelaides latviešu ALS. Spēļu rezultāti: Varpas—Rīga 42—30, Vytis—ALS 56—55, Vytis—Rīga 54—51, Varpas—ALS 60—24, Rīga—ALS 53—45 un Vytis—Varpas 58—55. Turnīrs izrādījās liels baltiešu basketbola propagandes sarīkojums. Pēc turnīra 600 skatītāju klātienē baltiešu sastādītās vienības sacentās ar austrāliešiem. Baltiešu II vienība ar latviešiem Resno, Danci, Ozoliņu un Zodiņu sastāvā pieveica Viktorijas pavalsts II vienību ar 45—40. Baltiešu I sastāvs, kuŗā spēlēja arī Tīlmanis, Turss un Tilliks, pārspēja Austrālijas meistarvienību — Viktorijas pavalsti ar 62—46 (30—21). Viktorijas piecniekā spēlēja arī latvietis P. Bumbērs.

Melburnas latviešu basketbola vienība Rīga ar 2 komplektējumiem piedalās Olympic līgas meistarībā, lai kvalificētos Viktorijas pavalsts meistarsacīkstēm.

Ņujorkā viesojās Filadelfijas un Vašingtonas latviešu sportisti. Volejbolā Ņujorka it viegli pieveica Vašingtonu ar 15—4, 15—11. Basketbolā New York Latvians uzvarēja Filadelfiju ar 63—37 rezultātu, spēlējot šādā sastāvā: Lepnis, Andy, Ozols, Rasums, T. Lagzdiņš ,M. Lagzdiņš, Eichvalds un Miemis. Filadelfijas vienībā bija Liepa, Meķenieks, Jaņševskis, Virģēns, Cubiņš, Tobrēns, Jēkabsons un Mednis. Tūlīt pēc uzvaras ņujorkieši sacentās ar Filadelfijas un Vašingtonas sastādīto vienību. Izjūtot nogurumu, ņujorkieši zaudēja ar 39—51. Bez jau minētiem spēlētājiem sastādītās vienības rindās cīnījās vēl Baikštis, Kuplis, Krasts, Straume un Erdmanis.

Raibā pasaule

— **Kāda Švābu Gmindes viesnīcnieka suns** sargā savu kungu un viņa uzņēmumu 363 dienas gadā. Tikai Ziemsvētku sestdienā suns atstāj mājas, lai Ziemsvētkus pavadītu pie sava iepriekšējā saimnieka. Pirmo svētku vakarā suns atnāk atkal atpakaļ.

— Kamēr kādas viesnīcas īcechoč īpašnieku un viesus no pagalma ar serenādēm uzjautrinājis kāds „lielas mūzikants", tikmēr otrs izlaupījis naudas skapi.

— Pasavā kāds līdz šim neatrasts ielaužējs izsitis kāda pārtikas preču veikala skatlogu, bet no tanī esošām mantām paņēmis tikai dažas silkes.

— Remscheider Zeitung ziņo, ka pag. gadā pilsētiņā notikuši 64 pašnāvības mēģinājumi, no kuŗiem 44 bijuši „sekmīgi".

— Dīrenas kino teātris savu jauno filmu Zīda Čūska publikai reklāmēja sekojoši: „Necilvēcīga nāvēšana — drausmīga kaušanās — filma, kas Jums sniedz visu, ko Jūs no labas filmas gaidāt."

Krustvārdu mīkla

Uzdevis E. Bušs, Gautingā

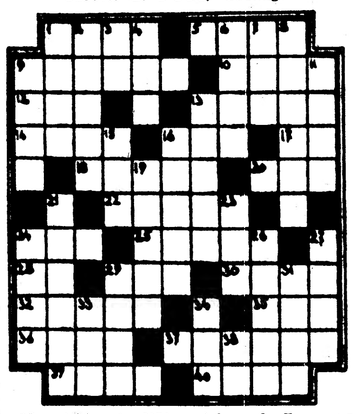

Līmeniski: 1. Kājas daļa. 5. Ezers un ciems Kurzemē. 9. Launais gars. 10. Upe Krievijā. 12. Šveices kantons. 13. „Saldāks" par medu. 14. Virzienā uz ziemeļiem. 16. Dauza. 17. Saiklis. 18. Persona E. Kalmana operetē. 20. Eiropietis. 22. Dvēseliska izjūta. 24. Skan. 25. Valsts Eiropā. 28. Starptautiska organizācija. 29. Volgas pieteka. 30. Koks. 32. Dīķs. 35. Tecēt. 36. Slav. vārds. 37. Zvaigzne Canis maj. zvaigznājā. 39. Maņu organs. 40. Dabas parādība.

Stateniski: 1. Valsts Dienvidamerikā. 2. Austrumnieku tituls. 3. Nots. 4. Slav. vārds. 6. Strādāt rokdarbu. 7. Amerikāņu rakstnieks (oriģinālrakstībā). 8. Pagasts Kurzemē. 9. Mazgāšanās ierīce. 11. Dzīets. 13. Slavena peldvieta Floridā. 15. Tek. 16. Mechaniska ierīce. 19. Bezgalīgs lielums. 21. Filipīnu galvaspilsēta. 23. Ceļš. 24. Šķidrums. 26. Ģeometriska figūra. 27. Skice. 29. A. Eglīša stāsts. 31. Celtnes elements. 33. Putns. 34. Uzruna (angļu). 38. Saules dievs.

Iepriekšējās krustvārdu mīklas atrisinājums

Līmeniski: 1. Raibs. 3. Knik. 7. Soma. 10. Ārdās. 11. Starot. 12. Sinka. 15. Ostas. 18. Ungārs. 21. Aknas. 22. Asēt. 23. Stop. 24. Steķi. **Stateniski:** 1. Rīss. 2. Ilma 4. Nodun. 5. Kasta. 6. Rats. 8. Otas. 9. Arka. 13. Inga. 14. Kore. 15. Opals. 16. Tango. 17. Sust. 19. Asme. 20. Stoi.

Dots pret dotu

Kāds ārsts Indianas štatā patlaban pūlējās salabot savu sabojāto iziietni, kad viņu pa telefonu aicināja ierasties pie kāda slima zēna. Ārsta paskaidroja, ka viņam mājā patlaban izjauktas visas caurules. „Tas nekas," atbildēja slimā zēna tēvs pie telefona, „es esmu cauruļu licējs. Es došos sakārtot jūsu caurules, bet jūs atnāciet sakārtot manu dēlu."

Tā arī tapa norunāts, un viss beidzās ļoti labi. Līdz mēneša beigās abi saņēma rēķinus: ārsta rēķins bija 5 dolari, cauruļlicēja — 7 dolari.

Anekdoti aiz dzelzs priekškara

Ungārijā gandrīz visi iedzīvotāji, kam ir radio aparāti, klausās ārzemju raidījumus, riskēdami vērst uz sevi iestāžu uzmanību, kaut gan šāda klausīšanās ar likumu vēl nav noliegta. Kāds svešnieks vakarā uzrunāja Budapeštas policistu, lūgdams viņam pareizo laiku. Policists nemaz neiznēma pulksteni, bet paskatījās tikai apkārtējo namu logos un pavēstīja: „Tieši pusdeviņi." — „Brīnos, kā jūs uzzinājāt, tuvumā taču nav ševiena pulksteņa?" pārsteigts jautāja ārzemnieks. „Ļoti vienkārši," bija atbilde, „viņi aizvēr logus. Tūlīt sāksies Londonas programma."

•

Bulgārijas pasta ģenerāldirektrise saņem no Maskavas ieceltā Bulgārijas diktātora Vulko Červenkova bargu rājienu par to, ka pastmarkas ar diktātora attēlu netiek laistas apgrozībā. Direktrise mēģina taisnoties, ka pastmarkas nelīp. Červenkovs paķeŗ vienu pastmarku, apslapina un uzlipina uz aploksnes: „Skataties! tās līp lieliski. Kāpēc jūs nelaižat tās apgrozībā?" — „Labi, biedri," saka direktrise, „patiesības labā, jums jāzina, ka ļaudis vienmēr spļauj uz neparelzo pusi, un tādēļ markas nelīp."

•

Kāds nelaimīgs, visus komūnisma „labumus" izbaudījis Rumānijas pilsonis nolemj izbeigt savu bezcerību eksistenci. Bet pateicoties visu tautu tēva un partijas gādībai, viņš ir tik nabadzīgs, ka nav šai vajadzībai piemērotas virves, nav arī naudas, par ko nopirkt indi, ne arī šim nolūkam pietiekoši asa naža. Viņš izstrādā plānu, lai ar citu palīdzību varētu šķirties no dzīves.

Pilsonis nostājas Annas Paukeres rezidences priekšā un kliedz „Nost ar Paukeri! Uzkārt to raganu, tautas apspiedēju!" Tā viņš turpina, cerēdams, ka Paukeres miesassargi viņu nolikvidēs.

Skriešus tuvojas sargi, bet gaidītās šaušanas vietā tie apskauj viņu, sajūsmā saukdami: „Lai slavēts Dievs, tad jau amerikāņi ir šeit!"

1951. g. 23. aprīlī Neuburgas slimnīcā pēkšņi no mums šķīrās bijušais kaŗavīrs

Viktors Lubgans

dzimis 1918. g. 3. maijā Latvijā, Ludzas apr. Apbedīts Neuburgas kapsētā 26. aprīlī.

Viņu piemiņā paturēs

Neuburgas Daugavas Vanagu saime un latviešu kopa.

1951. g. 28. aprīlī piepeši šķīrās no mums mans sirdsmīļais vīrs, tētiņš un brālis

kalpakietis, L.k.o.k., korp. Selonija fil.

Aleksandrs Rode

dzim. 1893. g. 14. oktobrī Rīgā. Apbedīts š. g. 4. maijā Libekas Forverka kapos.

Mīlestībā klusi
Par Tevi as'ras birst.

Dzijās sērās
sieva ar meitiņu, brālis ASV
un brālis ar svaiņēm Sibirijas trimdā.

Pirmā tautas skaitīšana Anglijā kopš 20 gadiem

Londona (md). — Pirmo reizi pēc 20 gadiem Anglijā šogad notika tautas skaitīšana, kuŗā paredzēts reģistrēt ap 50 milj. dvēseļu. Skaitītāju pienestās aptaujas lapas bija jāizpilda tiklab katalim, kā vientuļākajam salu zvejniekam. Bet daudzi angļi stipri noskaņoti pret privātas informācijas došanu iestādēm un centās izvairīties no aptaujas lapu izpildīšanas, pavadot nakti ārpus mājas; lapas bija jāizpilda tai dzīvoklī vai viesnīcā, kur attiecīgā persona uzturējās skaitīšanas dienas pusnaktī. Par aptaujas lapas nelzpildīšanu noteikts arī naudas sods.

Princesi Elizabeti salu iedzīvotājos neieskaitīja, jo viņa tai laikā atradās Maltā, apciemojot savu vīru princi Filipu. Viņa būs ieskaitīta aizjūras dienesta personāla sarakstos. Skaitīšana skāra arī ap 2000 kuģu britu ostās un territoriālos ūdeņos. Aptaujas lapas laivās piegādāja arī ap 60 apdzīvotām Orkneju un Šetlandes piekrastes salīņām. Okeana milzeņi Queen Mary un Queen Elisabeth, katrs ar apmēram 4000 pasažieriem, skaitīšanas laikā bija ārpus britu territoriāliem ūdeņiem.

Bagātas un pazīstamas dāmas, bet slikti apģērbušās

AMERIKĀŅU PRESES VĒRTĒJUMS

Amerikāņu laikraksti katru gadu publicē to bagātāko un populārāko sieviešu vārdus, kuŗas, par spīti savai bagātībai, pēc speciālistu atzinuma, ģērbušās nepietiekami gaumīgi vai arī pārspīlēti. Šogad pirmā vietā ir Rita Heivorse, bet otro vietu ieņem Argentīnas diktātora dzīves biedre Evita. Abām šarmantajām sievietēm pārmet, ka tās dara pārāk daudz sava skaistuma labā un tāpēc izskatās pārāk „smagas un pārkrautas". Vēl tikai pirms nedaudz gadiem kā Rita, tā Evita bija viselegantāk ģērbto dāmu sarakstā. Trešo vietu „izcīnījusi" Anglijas princese Elizabete. Viņai pārmet, ka tā nepievērš ārienei pietiekamu vērību. ASV prezidenta Trumena meita Margarete ierindota 4. vietā; viņas ģērbšanās veids atstājot „puritānisku un skarbu iespaidu", Nr. 5 ir Brodvejas zvaigzne Etele Lermane, bet kino aktrise Polete Gudarde sestā; viņai pārmet, ka pārāk apkārusies ar dārglietām, raibiem kaklautiem un visādiem modes sīkumiem. Septītā ir Ingrida Bergmane, kas, ģērbdamās skandināviski atturīgi, tomēr nav varējusi iegūt vērtētāju atzinību. Astotā vietā seko Bobo Rokfelere. Šī kādreizējā ostas strādnieka meita ir bagātākā sieviete pasaulē un var atļauties dārgākos tērpus, tomēr viņa izskatoties kā „pelnrušķe". Desmito vietu ieņem bagātā amerikāniete Ellene zili krāsotiem matiem un Vestminsteres hercogiene.

NU IR LAIKS

pieteikties Daugavas grāmatu klubā un pasūtināt 1. grāmatu, mūsu prozas lielā meistara

KĀRĻA ZARIŅA — DRĀMAS IKDIENĀ

Stāsti un noveles (388 lpp.), brošētie eksemplāri jau dabūjami.

Bet ja tagad, reizē ar pasūtinājumu un iemaksu, Jūs piesakāties par grāmatu kluba abonentu (neuzņemoties nekādas citas saistības), izsūtīsim Jums glīti iesietu grāmatu par brošētas grāmatas cenu.

TĀDĒĻ LŪDZAM NEKAVĒTIES. Kluba abonentiem paredzētais sējumu skaits nav liels; spriežot pēc pasūtinājuma daudzuma, ko saņemam katru dienu, tas ātri izsīks. Vēlāk šie glītie sējumi vairs nekur nebūs dabūjami.

Kā un kur pasūtināt?

Zviedrijā: ar iemaksu apg. DAUGAVA pasta lēsē 450582 Kr. 11.50

ASV: pārvedot naudu ar International money order uz adr. DAUGAVA, Garvarg. 11, Stockholm, Sweden, vai mūsu pārstāvim: Mr. J. Porietis, 600, Tremont St., Boston, Mass. Dol. 2.40

Kanadā: Mr. V. Ziediņš, 92, Morse St., Toronto, Ont., vai: Mr. A Kalniņš, 240, Grace St., Toronto, Ont. Dol. 2.60

Holandē: Fr. M. Strazdiņš, Zijlvest 13rd, Haarlem, Fl. 9.—

Brazilijā: Mr. E. Rudzītis, Rua Piauij 197, Sao Paulo. Kruz. 57.50

Norvēģijā: A. Dzelzkalns, Jerpefaret 7, Voksenlia, Oslo. Kr. 10.—

Anglijā: Mr. E. Alknis, 72, Queensbourrough Terrace, London W. 2. Šil. 16/-

Austrālijā: J. Strautiņš, 12, Seventh Avenue, Alberton, S. A. Šil. 21/-

Vācijā: O. Dīķis, (24) Lübeck, Meesenkaserne, Bl. 7. DM 10.—

Beļģijā: Madame E. Valtere, 25, rue Jacques Jordaens, Bruxelles. Fr. 115.—

Francijā: Mlle K. Birzniece, 31, rue de Seine, Paris 6. Fr. 800.—

Venecuelā: Mr. Br. Krolls, Avenida Principal 29, La Castellana, Caracas. Dol. 2.40

Dānijā: Fr. A. Upīte, Box 1269, Kobenhavn S. Kr. 16.—

Abonentiem, kas klubā jau pieteikušies, tuvākajā laikā izsūtīsim cirkulārus par Kārļa Zariņa novelēm un Orvela romānu 1984.

Garvargatan 11, Stockholm, Sweden

DAUGAVA

Meklēju

stud. ing. **Adolfu OSI,** dzim. apm. 1922.—1924. g. Vācijā dzīvoja Hallendorfā pie Braunšveigas, vēlāk Klaustālē — Cellerfeldā un Bad Rēburgas sanatorijā — Roberts Bergs: Bl. 14, C. I. C., Bonegilla, Vic., Australia. (225)

ED. PAEGLES:

Ābecīte (5,—), Krāja (1,—), Atklātnes (1,—) daiļdarbiem vēl dabūjamas. Adrese: Ed. Paegle, (13b) Bad Reichenhall, DP-Lager. (169)

PASTMARKAS

Tautiešiem Anglijā piedāvāju Eiropas un citu kontinentu pastmarkes par 40—60 proc. zem katalogu cenām.

Pieprasiet marku izvēles grāmatiņas.

K. ŠMITS,
42, Goldington Avenue, Bedford, Engländ. (222)

IZLIETOJIET IESPĒJAS

pasūtināt sev un saviem tuviniekiem laikrakstu

LATVIJA
PA GAISA PASTU

uz sekojošām zemēm:

uz **Amerikas Savienotām Valstīm** un **Kanadu** — DM 8.50 mēnesī, saņemot avīzi 4—5 resp. 5—7 dienu laikā no iznākšanas dienas Vācijā; uz **Austrāliju** un **Jaunzēlandi** — — DM 11.— mēnesī.

LATVIJAS ātrais abonements pa gaisa pastu darīs prieku saņēmējiem un palīdzēs vienot izkaisītos latviešus trimdā.

Gaisa pasta abonements pasūtināms pie visiem mūsu pārstāvjiem Vācijā un tieši apgādā.

LCK APGĀDS LATVIJA

LATVIJA

Nr. 36 (480), 1951. g. 9. maijā

Neizlietotos manuskriptus uzglabā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

Abonements Vācijā,

pasūtinot individuāli (līdz 3 eks. uz vienu adresi), maksā ar piesūtīšanu DM 4.50 par eks. mēnesī, pasūtinot kollektīvi (vairāk par 3 eks.), DM 4.— mēn., uz ārzemēm DM 5.30 mēn., atsevišķā numura cena DM 0.60; uz ASV un Kanadu pa gaisa pastu DM 8.50 mēn., uz Austrāliju un Jaunzēlandi pa gaisa pastu DM 11.—.

Sludinājumi Vācijā

maksā DM 0,90 par viensiej. nonpareille iespiedumrindas aizņemamo telpu; vienreizīgs 10 iespiedumrindu slud. piederīgo meklēšanai DM 5.—; vienreiz. 5 iespiedumr. slud. DM 3.—. Grāmatu apgādu un tirgotāju sludinājumiem, piesūtot tos tieši apgādam, aprēķinām 30% atlaidi.

Abonementu pieteikumus, sludinājumus un iemaksas Vācijā pieņem mūsu pārstāvji nometnēs, kā arī apgāds tieši.

Abonementa un sludinājumu maksu ārzemēs un turienes pārstāvju sarakstu izziņojam vairākas reizes mēnesī īpašā sludinājumā.

LCK APGĀDS LATVIJA
(13b) Grafenaschau, Obb.,
Regierungslager,
US-Zone, Germany.

Slepens NTS raidītājs uz riteņiem

KĀ DARBOJAS PRETESTĪBAS GRUPAS PADOMJU OKUPĀCIJAS ARMIJĀ VĀCIJĀ

Berlīne (md). — Riskēdami ar savu brīvību un dzīvību, pāri sektoru robežām Rietumberlīnē regulāri ierodas padomju virsnieki un kareivji, kas uztur sakarus ar sarkanarmiešu pagrīdes kustības NTS štābu kādā rietumu sektoru namā. Ārpasaulē diezgan maz zināms par Kremļa pretinieku opozicijas kustību padomju okupācijas armijā Vācijā. Padomju joslas sarkanarmiešu vidū tomēr plašos apmēros cirkulē nelegāla literatūra laikrakstu, brošūru „propagandas banknošu" un nelielu pielīmējamu plakātu veidā, bet katru nakti darbojas pretestības kustības raidītājs, bieži mainīdams viļņu garumu, lai izvairītos no traucējumiem, un noraidīdams ziņas no brīvās pasaules un pretstatinistisku propagandu.

Daily Herald korespondents Martins varējis iepazīties ar šīs pagrīdes kustības darbību un nelegālo literatūru. Viens no pagrīdes laikrakstiem izskata ziņā pilnīgi atgādina oficiālo padomju izdevumu Sovjetskaja Armija, un tam ir tieši tāds pats formāts un galva, lai būtu grūtāk notvert tā lasītājus. Laikrakstā ir runa par plašu pretestības šūniņu tīklu sarkanarmijā. Pagrīdes opozicijas ārējā zīme ir trijžuburu dakša, kas parādās visos nelegālos izdevumos, kā arī iniciāļi NTS, kas apzīmē slepenās organizācijas nosaukumu un reizē arī saīsinātos organizācijas saukļus: Nesam nāvi tiranniem un Nesam brīvību strādājošiem.

Korespondents Martins apraksta arī „viltotu" 20 rubļu propagandas banknoti, kuras vienā pusē iespiesta apsūdzība pret Staļinu — visu laiku lielāko noziedznieku, lasītāji brīdināti no Kremļa kara nodomiem un atgādināta padomju tautu nabadzība, kurai līdzīgu rietumos velti meklēt. Doti arī norādījumi izplatīt šo propagandu tālāk, bet ar iespējamo piesardzību, zīmēt pagrīdnieku iniciāļus un simbolu uz ēku sienām, žogiem un dzelzceļa vagoniem, kā arī izveidot pretestības šūniņas, gan tikai divu personu sastāvā. Opozicionāri aicināti bēgt uz rietumiem tikai nepieciešamības gadījumā, tādā gadījumā pieprasot politiskās azila tiesības un uzņemot kontaktu ar NTS. Pretestības kustības saukļos prasīta atbrīvotāja revolūcija, taisnīgs režīms un „brīva un liela Krievija". (Saukļa pēdējā daļa liek domāt, ka kustības piekritēji aizstāv „lielās, nedalāmās" principu.)

Visas šīs slepenās kustības centrs, kā apgalvo Martins, atrodas Limburgā, Rietumvācijā. No turienes arī dod visas instrukcijas Berlīnes štābam. Organizācijas rosības rezultātā padomju iestādes jutušās spiestas iesniegt protestu amerikāņiem par NTS slepenā raidītāja darbību. Amerikāņi atbildēja, ka viņiem raidītāja atrašanās vieta nav zināma, un tas arī atbilst patiesībai, jo raidītājs novietots noplukušā smagā automobilī un ripo apkārt pa Rietumvāciju, nekur nepalikdams ilgi uz vietas.

Polijā pastiprinās pretestība

Londona (ip). — Pēc ziņām no Štetīnes, pagājušā mēneša beigās tur notikuši lielāki nemieri un sadursmes starp poļu iedzīvotājiem un padomju varas pārstāvjiem, piedaloties vairākiem tūkstošiem personu. Tāpat saņemtas ziņas par pretestības gara pastiprināšanos citos apgabalos, piem. Lejassilēzijā, kur ogļraktuvēs organizē pasīvo streiku sakarā ar rīkojumu bez sevišķas atlīdzības strādāt vienu lieku stundu dienā. Par spīti strādājot visu darba laiku palēninātā tempā, neapmierinātajiem strādniekiem daudzās vietās izdevies „sasniegt" mazāku produkciju nekā iepriekš īsākā darba laikā. Notikušas plašas apcietināšanas, kas skārušas vairākus simtus personu.

Nemieri Štetīnē sākās, kad piedzēries sarkanarmietis bez iemesla aizkāra kādu poļu strādnieku un, kad pēdējais mēģināja atgaiņāties, izvilka pistoli un poli uz vietas nošāva. Acumirklī notikuma vietā salasījās saniknotu poļu pūlis. Sarkanarmietis metās bēgt, visu laiku atšaudoties, un beidzot atrada patvērumu kādas oficiālas padomju iestādes namā. Aizkaitinātie demonstranti tomēr neatlaidās un, izdauzījuši logus, mēģināja vainīgo notvert. Tad piesteidzās padomju policija, kopā ar Rokosovska vadītās poļu armijas uzticamu izlases vienību un atklāja uz nemierniekiem uguni. Ap 30 personu ievainotas, pāri par 1000 apcietinātas.

Itāļu armija „slimo" ar pārāk veciem ģenerāļiem

Roma (fd). — Itāļu sabiedrībā izcēlušās pārrunas par to, ka bruņotos spēkos ir „pārāk daudz pārāk vecu ģenerāļu". Izteiktas šaubas, vai būtu vērts ieguldīt plašus līdzekļus jaunas armijas izveidošanai, ja to arī turpmāk komandēs ģenerāļi, kas gados divreiz vecāki par Aleksandru Lielo, Cēzaru vai Napoleonu. Kad Grieķijas Aleksandrs noveda savas armijas līdz Indijas robežām, viņam vēl nebija 30 gadu. Cēzars savu lielo iekarojumu laikā bija ap 40, Napoleonam pie Marengo bija 30 gadu, un arī pie Vaterlo tikai 46. Itāļi arī lasīja presē, ka amerikāņu izlūkošanu lēcēju uzbrukumu Korejā vadījis tikai 37 g. vecs ģenerālis.

Turpretim itāļu brigādes ģenerāļi ir 55 līdz 57 g. veci, divīzijas ģenerāļi 56—59, bet korpusu ģenerāļi visi vecāki par 60. Neatkarīgā Giornale d'Italia militārais komentātors ģen. Džilioli šādu stāvokli izskaidro ar to, ka otrajā pasaules karā, atšķirībā no pirmā, ģenerāļu rindās nav bijis tikpat kā nekādu zaudējumu. Pēc tam mierīgums stingri ierobežoja Itālijas bruņoto spēku neveicinot stāvokļa pārmaiņu. Džilioli prasa visdrīzākā laikā vai nu pensionēt, vai atlaist rezervē visus pārāk vecos ģenerāļus.

Latviešu tauta . . .

(Turpinājums no 1. lpp.)

kritušu baltiešu karaviru un 70 proc. mirušo no visiem izsūtītajiem . . .

Bet ja nu pret latviešu tautu pat šaipus dzelzs priekškara pagrīdē izstiepts tas pats Baigā gada duncis, tad nepadarīsim savas sirdis pazemīgas ar bārieniem par naida ideoloģiju; nepārcentīsimies vārdos sargāt jaunatni no naida sēklas — patriotiskas dusmas nebūs tas lielākais ļaunums, ko tā pasaulē uzlasīs; un neapsmiesim paši savā vidū tos, kas „zobiem un nagiem grib plēst dzīvajā boļševisma miesā". Jebšu cīņas pret skolmeistariem un par jauniem ceļiem dzejā pašreiz tomēr nav tās svarīgākās.

Pie ļaunuma nedrīkst pierast, un tas jāiznīdē ar ļaunumu, ja negribam savā morāliskajā krietnumā aiziet bojā. Un, ja reiz atgriezīsimies, tad neba kā idilliski liriska ganu tauta, prievītēm un sentimentu apvijušies. Nekļūsim remdeni — jo 8. maijā kapitulēja Vācija, nevis latviešu tauta savā cīņā pret varmāku, un šī cīņa nav galā un laikam tik drīz vis nebeigsies.

Pāvils Kļāns

Pasakainas kāzas, kas skolnieci pārvērta par karalieni

VISA ĒĢIPTE PRIECĀJAS KOPĀ AR NARIMANU

Kairo (gi). — Pagājušajā svētdienā Ēģipte uz laiku pavisam aizmirsa strīdus ar britiem par Suecas kanāli un citām lietām, — visa zeme nebijusā sajūsmā dzīvoja līdzi karaļa Faruka laulībām ar Narimanu Sadeku. Kairo un Aleksandrija divas naktis bija speciāli iluminētas, un trīs lidmašīnas nepārtraukti rakstīja debesīs vārdus: Allahs, karalis un tēvzeme. Kamēr galma aprindas un bagātnieki kāzas atzīmēja savā sabiedrībā, nebija aizmirsti arī trūcīgākie. Tiem visā zemē izdalīja veselas aitas, kas skaitās sevišķi iecienīta delikatese reti baudīto aitu acu dēļ.

Pati karalisko laulību ceremonija no rietumnieku viedokļa bija visai dīvaina, jo uz to nebija uzaicināta neviena sieviete — pat līgava nē. Narimanas vedējtēvs bija viņas tēvocis, Ēģiptes sūtnis Holandē Sadeks Bejs. Bez viņa oficiāli bija klāt vienīgi pats karalis Faruks, kam šīs bija otrās laulības, ministru prezidents, kā arī dažu augstu valdības ierēdņu un virsiešu kārtas piederīgo pavadībā. Al Azharas universitātes dekāns un šeichs jautāja karalim: „Vai jūs ņemat Narimanu Sadeku, nelaika Huseina Fāmija Sadeka meitu, par savu sievu?" Kad karalis atbildēja ar „jā", viņam lika nosaukt liecinieku vārdus un deklarēt līgavas ģimenes stāvokli un vecumu.

Tad diskutēja pūra jautājumu. Pēc ēģiptiešu likumiem, laulības līgumu slēdzot, zināmai summai jābūt samaksātai jau iepriekš, bet pārējo daļu izmaksā šķiršanās vai vīra nāves gadījumā. Šī summa ir 40.000 angļu mārciņu. Tad dekāna priekšā nometās ceļos karaļa Faruka un Narimanas laulību lieciniekī — sadotām rokām un tā, ka īkšķi saskārās. Garīdznieks pārsedza rokas ar zīda mutautiņu un pēc praviešu Muhameda un Sunnaha tradicionālas laulību formulas paziņoja: „Tad beidzot viņi bija vīrs un sieva."

Pēcnusdienā Narimana speciāli no Parīzes pasūtinātā tērpā no savas pilsoniskās mājas Heliopolisas priekšpilsētā ieradās karaliskajā Abdina pilī. Ar šo brīdi viņa, vēl nesen vienkārša skolniece no pilsonības viduslšķiras, bija beigusi savu līdzšinējo dzīvi un, pēc rūpīgas sagatavošanās, sākusi jaunu — pilnu karaliskas greznības un neskaitāmu sabiedrisku pienākumu. Ierodoties pilī, Narimana noņēma piecus metrus garo jašmaku — īpašu šifona plīvuri, kas ceļā bija aizsedzis viņas seju, un krāšņajā kāzu tērpā, kura garo plīvuri nesa četras meitenes, devās augšup pa garām pils kāpnēm. Tur viņu sagaidīja karalis, 12 g. v. princeses Ferialas pavadībā. Feriala ir karaļa Faruka meita no iepriekšējās šķirtās laulības ar Faridu.

Tad sākās trīs dienu ilgās pieņemšanas un suarejas, kuru laikā jaunā karaliene saņēma dāvanas kopā ap 2 miljoni mārciņu vērtībā. Parlamenta locekļi bija uzdāvinājuši milzīgu zelta gredzenu ar dimantiem un rubīniem apm. 10.000 mārc. vērtībā; valdība tīra zelta paplāti ar dimantā apkaltiem biķeriem; 1000 gadu vecās Al Azharas universitātes šeichi — 1200 gadu vecu Koranu un zelta tintnīcu Mekas mošejas atveidā; ASV prezidents Trumens — dārgu vāzi; Kairo diplomātiskais korpuss — zelta paplāti ar iegravētu Ēģiptes kroni un aitādu, uz kuras uzrakstīti laimes vēlējumi.

Karaliskais pāris par neskaitāmajām dāvanām mēģināja revanšēties ar Norvēģijas kaviāru, Persijas lašiem, Dānijas austerēm, Holandes puķēm un citiem retumiem no tālām zemēm, kas kopā savukārt maksāja ap 1 miljonu mārciņu. Medusmēnesi jaunais pāris pavadīs karalienes Narimanas vasaras rezidencē Inšasā, 50 km no Kairo, kur īpaši iekārtotas ne vien karaliskā pāra dzīvojamās telpas, bet arī miniatūrs zooloģiskais dārzs, paraugfarma ar tīrasiņu arabu zirgiem, kā arī, pēc karalienes īpašas vēlēšanās, grezns peldbaseins.

Uz sarkano Ķīnu . . .

(Turpinājums no 1. lpp.)

Pieskaroties savai atcelšanai, Mekarturs norādīja, ka tā esot pilnīgi bez nopietna pamatojuma. Šis solis esot kaitējis ASV interesēm, jo radījis sajukumu un nestabilitāti pastāvīgā virspavēlniecībā Tālajos austrumos. Trumens maldās, apgalvodams, ka viņš — Mekarturs neesot atbalstījis Sav. valstu un UN politiku. Viņš vispār neesot varējis atrasties opozicijā ar šo politiku, jo tā viņam nav bijusi zināma. „Arī tagad es nezinu, kādu politiku piekopj Tālajos austrumos," teica Mekarturs. Tālāk bij. Tālo austrumu bruņoto spēku virspavēlnieks izteica nožēlu par to, ka Korejā nav manāma militāro un politisko kompetenču koordinēšana, ne arī atdalīšana. Ja politiķu centieni nonākuši strupceļā un lietas jākārto tālāk karavīriem, tad tiem arī jāuzticās. Pretējā gadījumā nonākam pie tādas pašas sistēmas, kāda valda Pad. savienībā, kur politiskie komisāri vada tiklab militārus, kā politiskus pasākumus.

Pirmdien valdības viedokļa aizstāvju virknē kā pirmais savus pretargumentus un paskaidrojumus ievadīja aizsardzības ministrs Maršals. Viņam tuvākās dienās sekos ārlietu ministrs Ečesons, apvienotā štāba priekšnieks ģen. Bredlijs uc.

Prezidents Trumens preses konferencē aicināja amerikāņu tautu neienemt nostāju viņa un Mekartura domstarpību lietā, iekām nav beigusies izmeklēšanas komisijas darbība, kas dos skaidru ainu par Tālo austrumu politiku.

Mekartura iekustinātais izejvielu piegādes jautājums Ķīnai bija arī UN sankciju komisijas darba kārtībā pag. nedēļas beigās. Sav. valstu pārstāvis bija ierosinājis pieņemt rezolūciju par ieroču un stratēģiski svarīgo izejvielu piegādes aizliegumu Ķīnai. Lielbritānijas pārstāvis Gledvins Džebs ieteica šai jautājumā ievērot „ļoti lielu piesardzību". Tā atklāta iztirzāšana varot Ķīnas komūnistus izaicināt uz Korejas kara paātrināšanu un pastiprināšanu. Francijas valdības pārstāvis izteicās, ka Parīze šai jautājumā pievienosies UN vairākumam. Arī pašā Londonā pēdējā laikā eksporta jautājums uz sarkano Ķīnu kļuvis visai aktuāls sakarā ar pēdējām debatēm apakšnamā, kur vairāki runātāji aizkāra eksporta darījumus ar Pekingu. Kā zināms, konservatīvā opozicija pievienojusies amerikāņu ierosinājumam par stratēģiski svarīgu izejvielu eksporta noliegumu uz komūnistisko Ķīnu. Kāds angļu valdības pārstāvis Hongkongā pag. piektdien izteicās, ka caur šo pilsētu angļu preču piegāde sarkanajai Ķīnai posmā no 1950. g. decembra līdz 1951. g. aprīlim samazinājusies par 50 proc. Reutera korespondents no Hongkongas ziņoja, ka pāri Ķīnas robežai esot ripojuši preču vilcieni ar angļu mašīnām, motoru daļām un skārdu, amerikāņu medikamentiem un medicīnas instrumentiem, kā arī ar kabeļiem un ķēdēm.

Balkāni . . .

(Turpinājums no 1. lpp.)

un apbruņojumu, kas pa lielākai daļai iegūts kā kara laupījums ciņu laikā ar vāciešiem vai pirms konflikta saņemts no kominforma. Abas puses drudžaini bruņojas — kad atskanēs pirmais šāviens?

Diplomātiskie novērotāji Vīnē, kas pie līdzīgiem saspīlējumiem Balkānos gan visumā pieraduši, jaunāko attīstību vēro ar nopietnām bažām. Un tomēr — tai pašā laikā ir arī dažas zīmes, ka šāvieni še tik drīz vēl neskanēs. No ticamiem avotiem saņemtas ziņas ļauj cerēt, ka Kremlis pašlaik vēl nav ieinteresēts izraisīt vispārēju karu Balkānos, jo satelītvalstu spēki vēl nav pietiekami apbruņoti un apmācīti. Tāpat, par spīti pūlēm, pēdējā laikā nav vēl izdevies galīgi saskaņot un vienveidot padomju un satelītvalstu militārās sistēmas. Liels šķērslis šai ziņā izrādījies lēnais temps, kādā satelītvalstīs apgūst krievu valodu, kaut arī pirmā faze paredz tikai krievu komandu, ieroču un apbruņojuma nosaukumu iemācīšanos.

Jo smagas tīrīšanas atkārtoti bijis jāizdara virsnieku korpusā, kurā bez „nacionālburžujiskiem" elementiem Kremlim par lielām sirdssāpēm pēdējā laikā stipri ieviesušās arī nacionālkomūnistiskās — titoistu nezāles. Dažuviet, kā tas, piem., nesen bija Ungārijā, dumpīgos jaunos virsniekus nācies apšaut pat masveidā. Tādēļ virsnieku kadri vēl vāji un nepilnīgi.

Vēl lielāks šķērslis kara vešanai varētu būt saimnieciskie apstākļi un to politiskās sekas. Galvenokārt lielā sausuma dēļ pagājušās ražas laikā valda liels pārtikas trūkums, ko spēs novērst vienīgi sekmīgāka jaunā raža, jo arī savstarpējā saimnieciskā sadarbība, par spīti Kremļa pūlēm, vēl stipri klibo. Mēģinājumi šo krizi pārvarēt ar pastiprinātu spiedienu produkcijas celšanai pilsētās un kolektīvizāciju laukos radījuši tikai vēl lielāku pretestību, kas iesniegušies pat līdz vadības aprindām. Kremlis bijis spiests atbildēt ar jaunām plašām tīrīšanām un savu uzticības vīru pastiprinātu iebīdīšanu svarīgākās pozicijās. Tie parasti nevalkā uniformas un vienlīdz labi runā kā krievu, tā vietējo valodu.

Rezultātā vairums novērotāju, paturot salīdzinājumu ar Koreju, atzīst, ka Pad. savienība varbūt labprāt gribētu radīt ar satelītvalstu palīdzību Balkānos otru Koreju, ja vien zinātu, ka tam būtu līdzīgi panākumi sākumā un ka tas nenovestu pie vispārēja kara. Bet, vienkārt, Jugoslavija nav salīdzināma ar Dienvidkoreju militārās gatavības ziņā, un, otrkārt, ASV un citas rietumvalstis likušas pietiekami skaidri saprast, ka tās vienaldzīgi nenoskatīsies mēģinājumā ar varu nožņaugt lielo spītnieku Tito.

RIRDĀNA PADOMJU ANEKDOTI (41)

KAS TAS IR?

Uz skatuves sienas Staļina bilde partprops lasa referātu par Staļinu, koris dzied dziesmu par Staļinu, rabprops lasa dzeju par Staļinu. Kas tas ir?

Vakars, veltīts Tarasa Ševčenko (ukraiņu rakstnieks) piemiņai.

Anglijai var draudēt apšaude ar atombumbām no zemūdenēm

Londona (ip). — Kā ziņo Daily Express, atklājumi nesenajā ASV atomspiegu prāvā pret Rozenbergiem, Grīnglesu un Sobelu neapšaubāmi pierādot, ka Pad. savienībai kopš ilgāka laika zināms ne tikai sākotnējās, uz Hirošimu nomestās atombumbas, bet arī uzlabotās atombumbas izgatavošanas noslēpums.

Šīs jaunā veida atombumbas ir pietiekami mazas, lai tās ievietotu tālvadāmā raķetē vai smagās artilerijas šāviņā. Ja Pad. savienībai ar laiku izdotos to izgatavot, tas praktiski nozīmētu, ka Angliju ar atombumbām varētu apšaudīt arī no zemūdenēm. Parastā atombumba kopā ar savu kapsulu ir visai smaga, un tās nomešanai nepieciešami supersmagie bumbvedēji, kamēr uzlabotajā veidā galveno — plutonija lādiņu apņem 36 mazāki, koncentrēti parasto spridzekļu lādiņi, kas kopā daudz nesver.

ASV drošības iestādes tikai vairāk nekā mēnesi pēc prāvas noslēguma nolēmušas sabiedrību informēt par to, cik smaga bijusi spiegu nodevība. Kā zināms, abus apsūdzētos Etelj un Juliju Rozenbergu notiesāja uz nāvi elektriskajā krēslā. Nāves soda izpildīšana atomspiegiem paredzēta maija beigās.

DAŽOS VĀRDOS

74.000 norvēģu zemnieki nepiekāpīgi turpina streiku. Valdība spiesta rūpēties par gaļas un citu lauksaimniecības produktu ievešanu no ārzemēm.

Lai steidzīgi aizpildītu tukšo robu Atlantika bruņotos spēkos, Francija bruņojas milzīgā tempā. Aizsardzības ministrs Mochs paziņoja, ka vēl līdz š. g. 31. decembrim Francijai būs 10 divīzijas. Patlaban franču armijā ir tikai 4 divīzijas. Līdz 1952. gada beigām Francijas rīcībā būšot vairāk nekā 15 divīzijas, bet 1953. g. pāri par 20 divīzijām.

Panamā apcietinātas vairākas prominentas personas, to vidū bij. valsts prezidents R. A. Delaguardia un kāda cita bij. valsts prezidenta dēls Roberto Arias. Apcietināšanas iemesli nav zināmi.

Pirmā ar atomizrēt tvaikiem darbā lokomotīve laista apgrozībā Austrumberlīnē, ziņo krievu joslas radio.

Ar jauna veida radara tēmēšanas ierīcēm Korejā apbruņo amerikāņu turboizlidinātājus. Tās lieto ne vien ložmetējiem un lielgabaliem, bet arī raķešu lādiņu izšaušanai un bumbu mešanai. Pirmie izmēģinājumi ar ļoti labām sekmēm izdarīti ar Thunderjet izlidinātājiem pie 950 km st. ātruma, rezultātā notriecot vairākas sarkano lidmašīnas.

„Heliporti" saucas helikopteru mini**etār. lidlauki** uz debesskrāpju jumtiem, un pirmā tādus jau ierīko Nujorka.

Pirmo reizi aviācijas vēsturē ar 480 km st. ātrumu Bristoles lidlaukā nosēdās seržants Džaspers Džoness, kad motora defekta dēļ nespēja sava Vampir turboizlidinātāja gaitu samazināt līdz vajadzīgai 170 km robežai.

46,6 milj. cilvēku dzīvības prasījuši °abi pasaules kari. Bez tam otrā pasaules karā par invalidiem kļuvuši 35 milj. cilvēku, bet pirmajā pasaules karā 21,1 milj.

Luterāņu pārsvars Vācijā konstatēts 1939. g. tautas skaitīšanā: 50,7 proc. luterāņu, 45,2 proc. katoļu un 4,1 proc. dažādu konfesiju piederīgo.

Mierīgumu ar Japānu parakstīs augustā, — tā ziņo Tokio laikraksti pēc informācijas, kas saņemta sabiedroto Tālo austrumu galvenajā mītnē.

Norvēģijas karalis Hakons būs Lielbritānijas karaliskās ģimenes viesis no 5.—8. jūnijam.

Par 28 ungāru apcietināšanu Budapeštā oficiālus paskaidrojumus Ungārijas valdībai pieprasījusi Anglijas vēstniecība. Visi apcietinātie ungāri bijuši nodarbināti angļu vēstniecībā.

Ģenerālis Franko asi vērsās pret BBC un pārējiem starptautiski nozīmīgākiem raidītājiem, kādā runā norādīdams, ka tie darbojas „pilnīgā brīvmūrnieku un Īstās bezmiņes pretinieku" ietekmē.

No Nujorkas debesskrāpja 16. stāva izkrita divarpus gadu vecs zēns, bet, kā par brīnumu, netika nopietni ievainots, jo iekrita kuplā krūmā.

189 studentu gulamtelpas kādā Mervilles internātā, Misūri štatā, pēkšņi aizdegās, kad kaimiņos eksplodēja kāds lielāks benzīna tanks. Milzīgā pānikā jaunavas trūcīgā naktskreklā aizbēga no ugunsgrēka. 50 no viņām, dodoties cauri liesmām, dabūja nopietnas apdeguma brūces.

Negaisa laikā gaisā eksplodēja kāda pasažieru lidmašīna virs Indianas štata, Veines forta tuvumā. 8 pasažieri un 3 apkalpes locekļi dabūja galu.

8 nēģeri no Nigērijas (Rietumafrikā) ierodušies Leipcigā, lai, sekojot Grotevola valdības ielūgumam, tur studētu „brīvības cīņas".

Ar 50 dresētām ūdrkām dzīvnieku dresētājs Serensens nolēmis sojot pa Kopenhagenas ielām uz tieslietu ministrijas namu, lai protestētu pret „mežonīgiem paņēmieniem" ūdrku apkarošanā.

Mekartura kongresa runu speciālā grāmatā iespiedīs kāds Čikagas izdevējs, paredzēdams ar to gūt milzu panākumus. Pirmā iespieduma metiens — 250.000 eksemplāru.

Atteikties no vienas dienas reizes nodēlā savas zemes iedzīvotājus aicinājis Indijas ministru prezidents Nēru, lai šādā veidā iekrātos pārtikas līdzekļus varētu nodot badā apdraudētām Biharas un Madrases provincēm.

Mistiska zemūdene, kas nevarēja piederēt ASV flotei, uz 30 min. novērota Portorikas piekrastē, Vidusamerikā. Izsūtītajām lidmašīnām un kuģiem neizdevās zemūdenes identitāti noskaidrot.

Slēgt franču konsulātu Prāgā uzaicinājusi Čechosovakijas valdība. Francijas ārlietu ministrija paziņojusi, ka ir ar mieru to darīt, un konsulāta uzdevumus nodos kādai sūtniecības nodaļai.

Prezidenta Tomasa Masarika balsi skaņu platē sadzirdēja jaunatklātā Brīvās Eiropas raidītāja klausītāji atklāšanas svinību raidījumā. Programmā bija ietilpināta Čechoslovakijas „tēva" Masarika runa, ko viņš teica 1928. g., republikas 10. gada dienā.

90.000 automobiļu pārdoti 11. starptautiskajā automobiļu skatē Frankfurtē pie Mainas. 25.000 mašīnas pārdotas eksportam, bet 3000 ārzemju automobiļu pasūtināti Vācijas vajadzībām. Izstādi apmeklēja pāri par 600.000 personu no 20 Eiropas un 25 aizjūras zemēm.

Augstā komisāra Mekkloja deklarācijai par padomju politisko bēgļu neizdošanu pievienojies arī amerikāņu augstais komisārs Austrijā Donnelijs.

Venerisko slimību izplatība Rietumvācijā jūtami samazinājusies, bet toties pēdējos gados vairojies seksuālo noziegumu skaits. Piemēram, Hesenē pēckara gados to skaits pieaudzis no 2076 uz 4016 jeb no 1,5 līdz 3,0 proc. no visu noziegumu skaita gadā. Tai pašā laikā saslimšanas gadījumu skaits samazinājies no 40.574 uz 15.411.

Angļu un amerikāņu detektīviem uzdots rūpīgi kontrolēt Berlīnes naktsklubus un dejlokālus, jo tur ļoti aktīvas kļuvušas komūnistu spiedzes, kam jāpārvilina Austrumvācijā rietumu sabiedroto karavīri propagandas nolūkiem. Austrumvācijas propagandas ministrs Eislers izteicies, ka komjauniešu parādē Berlīnē soļošot arī „britu un amerikāņu kontingenti".

30 tautas policijas virsnieku nolemts sūtīt uz Koreju par novērotājiem. Tuvākā laikā sekošot jauna līdzīga „studiju grupa". Korejā esot ideāla apmācību vieta tautas policijas jaunajiem virsniekiem, paskaidroja kāds padomju kontrolkomisijas ierēdnis.

Būru lidošanas sporta aizliegums Vācijā atcelts, un jau notikuši pirmie lidošanas mēģinājumi Minchenes apkārtnē.

5 milj. dol. ģen. Mekarturam kāds amerikāņu apgāds piedāvājis par viņa memuāriem.

Džons Fosters Daless, prezidenta Trumena speciālais pilnvarotais Pacifika jautājumā, apmeklēs Londonu, lai apspriestos par dominu starpību novēršanu starp angļiem un amerikāņiem Japānas mierīguma jautājumā.

Jaunas pretestības kustības konstatētas aģitācijā vācu provincēs Pomerānijā, Austrumsilēzijā un Sudētijā, ziņo Berlīnes Telegrafs. Pēc šīm ziņām, ko apstiprinājuši arī tikko ieradušies bēgļi, pretestības centri atrodoties Tropavā, Leitmerică, Tečenā-Bodenbachā un Joachimstālē. Pretestībniekiem, kas esot bruņoti vieglliem ieročiem pievienojoties arvien daudzi čechoslovaku un poļu robežsargi.

Armijas pistoli grēkšūdzes laikā nodevusi garīdzniekam kāda Nirnbergas vāciete, motivējot savu rīcību ar to, ka neatļauta ieroču glabāšana varbūt esot grēks.

Lielāko un stiprāko čeļi pasaulē izaudzējuši padomju zinātnieki, paziņoja Pad. savienības telegrafa aģentūra TASS. Dažas dienas vēlāk sekoja paziņojums, ka arī lielākais un stiprākais vērsis izaudzēts Staļina vārdā.

Attādu kažoku, kā „brālīgu draudzības apliecinājumu", Pad. savienības kirgīzu republikas pārstāvji pasniegši Austrumvācijas valsts prezidentam Pīkam.